

A Humanitárius Jog Nemzetközi Intézete

A MŰVELET-VÉGREHAJTÁSI SZABÁLYOK KÉZIKÖNYVE

Kidolgozó csoport

**Alan Cole alezredes
Egyesült Királyság Haditengerészete**

**Phillip Drew őrnagy
Kanadai Fegyveres Erők**

**Rob McLaughlin ezredes
Ausztrália Haditengerészete**

**Prof. Dennis Mandsager
nyugállományú ezredes
JAGC, Amerikai Egyesült Államok Haditengerészete
U.S. Naval War College
Szerkesztő, projekt koordinátor**

Sanremo, 2009. november

Jelen Kézikönyvben foglaltak nem feltétlenül tükrözik a Humanitárius Jog Nemzetközi Intézete, vagy a kidolgozó csoport bármely tagja kormányának hivatalos álláspontját.

FOREWORD TO THE HUNGARIAN TRANSLATION

The International Institute of Humanitarian Law and the ROE Handbook drafting team express their thanks to the Legal Department of the Ministry of Defence of the Republic of Hungary for arranging this translation of the Handbook, as well as to LTC Dr. Attila Varga, Deputy-Chief of International Section of the Legal Department, for preparing this translation, and to LTC (Ret.) Dr. Ferenc Almási, member of the Legal Department, for revising the translation.

The Hungarian version will provide a reference for the Hungarian education of the rules of engagement, for training to draft and use ROE, and exercises using the ROE system, conducted in the Hungarian language.

Users of the Handbook are requested to provide comments, including lessons learned and suggestions for changes or additions, to the project coordinator, Dennis Mandsager at dennis.mandsager@gmail.com or to the Institute at sanremo@iihl.org.

Sanremo, 2011

ELŐSZÓ A MAGYAR FORDÍTÁSHOZ

A Humanitárius Jog Nemzetközi Intézete, valamint a Művelet-végrehajtási szabályok Kézikönyve kidolgozó csoportja ezúton fejezi ki köszönetét a Magyar Köztársaság Honvédelmi Minisztériuma Jogi Főosztályának a Kézikönyv fordításának megszervezéséért, valamint Dr. Varga Attila alezredesnek, a Jogi Főosztály nemzetközi osztályvezető-helyettesének a fordítás elkészítéséért, és Dr. Almási Ferenc nyugállományú alezredesnek, a Jogi Főosztály munkatársának a fordítás lektorálásáért.

A magyar nyelvű változat a művelet-végrehajtási szabályok (ROE) magyar nyelvű oktatásához, a ROE kidolgozására és alkalmazására vonatkozó kiképzéshez és más, a ROE alkalmazását is magukban foglaló gyakorlatokhoz nyújt háttéranyagot.

A kidolgozók ezúton kérik a Kézikönyv használóit, hogy észrevételeiket, tapasztalataikat, illetve a módosításra vagy kiegészítésre vonatkozó javaslatukat küldjék meg a kidolgozó csoport vezetőjének, Dennis Mandsagernek (e-mail: dennis.mandsager@gmail.com), vagy az Intézetnek (e-mail: sanremo@iihl.org).

Sanremo, 2011

ELŐSZÓ

A művelet-végrehajtási szabályokról szóló Sanremo-i Kézikönyv célja a korábbiakból jól ismert Sanremo publikációk hagyományainak folytatása, mint például az 1995-ben megjelent Sanremo-i Kézikönyv a tengeri fegyveres konfliktusok során alkalmazandó nemzetközi jogról, és a 2006-ben megjelent Sanremo-i Kézikönyv a nem-nemzetközi fegyveres konfliktusok jogáról.

Jelen kiadványnak – mint az Intézet által megjelentetett munkaeszköznek – nem célja valamelyik kormány vagy más, specifikus nemzetközi szervezet hivatalos véleményének vagy álláspontjának rögzítése az itt tárgyalt különböző témákkal kapcsolatban. Célja csupán az, hogy iránymutatást adjon az olvasók – különösképpen a Humanitárius Jog Nemzetközi Intézete által szervezett katonai tanfolyamokon részt vevők – számára a művelet-végrehajtási szabályok általánosan elfogadott, és széles körben elterjedt koncepciójában való eligazodáshoz.

Jelen Kézikönyv annak a három évig tartó, és az Intézet teljes támogatását élvező előkészítő munkának az eredményét jeleníti meg, amelyet a United States Naval War College professzora, Dennis Mandsager kezdeményezett, felismerve azt, hogy szükség van a művelet-végrehajtási szabályokkal kapcsolatban egy olyan közös hivatkozási alapra, amelyet bármely nemzet felhasználhat a kiképzés vagy valamely konkrét művelet végrehajtása során. A Kézikönyv tervezetét a sanremo-i Humanitárius Jog Nemzetközi Intézet által szervezett több workshop is megvitatta, emellett számos nemzetközi gyakorlat és tanfolyam keretében is tesztelésre került, amelyek során a világ különböző régióinak kiváló szakértői fejthették ki véleményüket. Jelen formájában tehát a Kézikönyv megjeleníti a Föld valamennyi országának legjobb gyakorlatát.

A Kézikönyv szövegét Alan Cole ezredes (RN), Phillip Drew őrnagy (Canadian Forces), Rob McLaughlin ezredes (RAN) és Prof. Dennis Mandsager, nyugállományú ezredes (JAGC, US Navy) készítették. A végső tervezetet felülvizsgálta az Intézet Tanácsának tagjaiból álló csoport, amelynek tagjai voltak Erwin Dahinden dandártábornok, Dr. Baldwin de Vidts, Prof. Wolff Heintschel von Heinegg, Prof. Marie Jacobsson, Dr. Michael Meyer és Prof. Michel Veuthey, együttműködve Darren Stewart ezredessel, az Intézet Katonai Osztályának igazgatójával.

Jelenleg nincs másik, ilyen típusú Kézikönyv; úgy készült, hogy bármely nemzet, vagy nemzetek bármely csoportja által felhasználható legyen biztonsági fenntartásokra vagy korlátozásokra hivatkozás nélkül. Természetesen, mindig az volt a cél, hogy egy olyan hasznos eszköz készüljön, amely felhasználható a nemzetközi együttműködés és a kölcsönös megértés megkönnyítéséhez és megerősítéséhez, miközben biztosítja azt is, hogy a katonai erők megfeleljenek a nemzeti biztonsági és politikai szempontoknak is.

Amint a világ minden táján egyre növekszik a fegyveres erők feletti politikai ellenőrzés, és ehhez kapcsolódóan a művelet-végrehajtási szabályok alkalmazása az egyes országok, szövetségek és koalíciók részéről az irányításuk alatt álló fegyveres erők működésének szabályozása érdekében, úgy egyre nagyobb igény jelentkezik a művelet-végrehajtási szabályok megértésére és gyakorlására. Szükséges annak megértése, hogy – jöhetnek a művelet-végrehajtási szabályok gyakran jelenítenek meg egyidejűleg katonai és politikai elvárásokat is, ezeket nagymértékben korlátozzák különböző nemzetközi és nemzeti jogi előírások. Ezen jogi korlátok nem léphetők át, mi több, a művelet-végrehajtási szabályok további korlátozásokat is megfogalmazhatnak. Emellett, a nemzetközi vagy a nemzeti információvédelmi minősítések gyakran problémássá teszik a művelet-végrehajtási szabályok publikálását, vagy az azokkal kapcsolatos tapasztalatok és legjobb gyakorlat szélesebb körű megosztását. Azon lehetőség biztosítása a katonák számára, hogy másokkal megosszák tapasztalataikat, illetve a tudományos kutatók, tanulók, továbbá a közvélemény számára, hogy az ide tartozó témákat megvitassák, elengedhetetlen annak érdekében, hogy a művelet-végrehajtási szabályokon keresztül előmozdítsuk a nemzetközi humanitárius jog gyakorlati végrehajtásával kapcsolatos tájékozottságot.

Az új Kézikönyv kielégíti a katonai tanfolyamaink által támasztott igényeket, de elérhető a témában érdekelt más szervezetek vagy partnerek számára is. Őszintén remélem, hogy a Kézikönyv felhasználásra kerül nem csupán a világ azon tájain, ahol jelenleg még nem került kialakításra a művelet-végrehajtási szabályokra vonatkozó doktrína, de ott is, ahol mint hasznos segédeszköz, hozzájárulhat a valóságú és eredményes nemzeti és nemzetközi gyakorlatok lebonyolításához. A Kézikönyv célja, hogy segítséget nyújtson az egyértelmű művelet-végrehajtási szabályok kidolgozásához azoknak, akik stratégiai szinten végzik feladataikat, valamint a művelet-végrehajtási szabályok végrehajtásában érintetteknek abban, hogy e szabályok könnyen megérthető nyelvezettel készüljenek, és támogassák a katonákat a küldetésük teljesítésében.

Tekintettel arra, hogy ez a terület folyamatosan változik, hiszen visszatükrözi annak természetét és módját, ahogyan a nemzetek katonai műveletekben részt vesznek, feltétlenül számítunk a Kézikönyv használóinak javaslataira annak érdekében, hogy a Kézikönyvben megjelenített gyakorlati tapasztalatokat a jövőben kiadásra kerülő szövegváltozatokban tovább pontosíthassuk.

Ezúton szeretnék külön köszönetet mondani Dennis Mandsager professzornak, aki kezdeményezte a Kézikönyvet kidolgozó csoport létrehozatalát, valamint az Intézet valamennyi tagjának (többek között Natalino Ronzitti professzornak és Ferdinando Sanfelice di Monteforte admirálisnak), akik személyes közreműködőként hasznos észrevételekkel és tanácsokkal szolgáltak. Végezetül, szeretnék köszönetet mondani a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának, amelynek jelentős pénzügyi hozzájárulása nem csupán a Kézikönyv gyors publikálását, és más nyelvekre való lefordítását könnyítette meg, hanem lehetővé teszi azt is, hogy az IIHL terjeszthesse a Kézikönyvet a témában érdekelt valamennyi hallgató és intézmény körében.

Maurizio Moreno nagykövet

Elnök, IIHL

**HUMANITÁRIUS JOG NEMZETKÖZI INTÉZETE
SANREMO**

**A TANÁCS TAGJAI
(2007. szeptember 9. óta)**

ELNÖK

Maurizio MORENO nagykövet (Olaszország)

ELNÖK-HELYETTESEK:

Michel VEUTHEY professzor (Svájc)
professzor, Nizzai Egyetem, Sophia-Antipolis

Fausto POCAR professzor (Olaszország)
bíró, International Tribunal for the former Yugoslavia, Hága

Dr. Baldwin DE VIDTS (Belgium)
a NATO főtitkár jogi tanácsadója, Brüsszel

TANÁCS TAGOK:

Dr. Mohammed AL-HADID (Jordánia)
a Vöröskereszt/Vörösféldhold Mozgalom Állandó Bizottságának elnöke, Genf

Mario BETTATI professzor (Franciaország)
a francia külügyminiszter különmegbízottja, Párizs

Erwin DAHINDEN dandártábornok (Svájc)
a fegyveres erők nemzetközi kapcsolatai osztályának vezetője, Bern

Dr. Ndioro NDIAYE (Szenegál)
elnök, Alliance for Migration, Leadership and Development -
a Nemzetközi Menekültügyi Szervezet egykori főigazgató-helyettese, Genf

Yoram DINSTEIN professzor (Izrael)
Professzor Emeritus, University of Tel Aviv

Jacques FORSTER professzor (Svájc)
Professzor Emeritus, Institute for Advanced Studies in Development, Genf

Dr. Wolff HEINTSCHEL VON HEINEGG professzor (Németország)
Jogtudományi Kar vezetője, Viadrina Egyetem, Frankfurt

Marie G. JACOBSSON professzor (Svédország)
jogi főtanácsadó, Külügyminisztérium, Stockholm

Dr. Michael A. MEYER (Egyesült Királyság)
az IHL Hivatal vezetője, Brit Vöröskereszt, London

Hisashi OWADA bíró (Japán)
elnök, Nemzetközi Bíróság, Hága

William H. TAFT IV professzor (Amerikai Egyesült Államok)
Stanford Jogi Iskola, Kalifornia

**SANREMO város
OLASZ VÖRÖSKERESZT**

Dr. Stefania BALDINI
főtitkár

Darren STEWART ezredes (Brit Fegyveres Erők)
Igazgató – Katonai Osztály

ELŐSZÓ

A U.S. Naval War College, hasonlóan más tanintézetekhez, egyaránt szervez minősített és nem minősített kutatásokat, oktatásokat, hadijátékokat és konferenciákat, emellett nemzetközi hallgatói állománnyal is rendelkezik. Azokban az esetekben, amikor valamely téma érinti a művelet-végrehajtási szabályok (ROE*) kérdéskörét, és a résztvevők több nemzetet is képviselnek, értelmes vita nehezen alakul ki. A résztvevők gyakran kevés ismerettel rendelkeznek a művelet-végrehajtási szabályokkal kapcsolatban, vagy nemzeti művelet-végrehajtási szabályokra vonatkozó ismereteik minősített információnak számítanak, ily módon nem oszthatók meg más nemzetek képviselőivel, vagy ismereteik szintén minősített információnak számítanak nemzetközi művelet-végrehajtási szabályokra vonatkozóan, ezért a koalíció kívüli országok képviselőivel nem megoszthatók. A művelet-végrehajtási szabályokról szóló jelen Kézikönyv létrehozásával az volt a célunk, hogy enyhítsük ezt a problémát azáltal, hogy kidolgozunk egy reális, átfogó és nem minősített információkat tartalmazó Kézikönyvet, amely valamennyi ország számára felhasználható kiképzésre, tanításra, gyakorlatok vagy hadijátékok, továbbá valós katonai műveletek végrehajtására.

A kidolgozási folyamat első lépése azon partnerek kiválasztása volt Ausztráliában, Kanadában, valamint az Egyesült Királyságban, akikkel Egyetemünk már szoros munkakapcsolatot ápolt, és felkértük őket, hogy csatlakozzanak a kidolgozó csoporthoz. Második lépésként csapatunkkal csatlakoztunk a Humanitárius Jog Nemzetközi Intézetéhez (IIHL) és széles nemzetközi hallgatói állományához annak érdekében, hogy tanítás közben, illetve workshop környezetben is tesztelhesük a Kézikönyv tervezeteit.

A kidolgozó csapat komoly kihívás előtt állt. Sokan vonták kétségbe egy olyan művelet-végrehajtási szabályrendszer kialakíthatóságát, amely elfogadható a nemzetközi közösség számára. Az egyes országoknak különböző nemzetközi szerződéses kötelezettségeik vannak, másféleképpen közelítik meg a nemzetközi jogot, másként látják a politikai kérdéseket, és eltérően értelmezik a parancsnokok hatáskörét és felelősségét. Mindezek mellett szinte valamennyi észrevételező úgy vélte, hogy a valós műveletre vonatkozó szabályoknak minősített információknak kell lenniük.

A kidolgozó csoport többféle tervezetet készített, amelyekkel kapcsolatos kritikákat különböző eseményeken volt lehetőség kifejtetni, ide értve két nemzetközi ROE workshopot, valamint az IIHL által szervezett két, tengeri műveletekre vonatkozó tanfolyamot is. Valamennyi esemény nagyszabású ROE szimulációs gyakorlattal végződött. Három évig tartó kidolgozást és tesztelést követően az IIHL Tanácsa 2009 szeptemberében engedélyt adott a Kézikönyv publikálására.

A Kézikönyv megjelenése egyedülálló abban az értelemben, hogy a művelet-végrehajtási szabályokra vonatkozó rendelkezések mellett számos, ROE-val kapcsolatos nyomtatványt is tartalmaz, ide értve a ROE kártyát, a figyelmeztető üzeneteket és az azokra adandó válaszüzeneteket, és más hasonlókat. A kidolgozó csoport figyelembe vette azt, hogy sok ország rendelkezik ezen kérdésekre saját formanyomtatvánnyal, ugyanakkor sok országban nem léteznek ilyenek, vagy a hallgatóknak nincs hozzáférésük ezekhez.

A Kézikönyv abból indul ki, hogy – nemzetközi erők esetében – valamennyi nemzet felsőbb hatóságai jóváhagyják a saját fegyveres erőikre vonatkozó művelet-végrehajtási szabályokat, és a többnemzeti műveletben részt vevő valamennyi partnerország meg akar felelni a saját jogi és politikai követelményeinek. Mindebből következően a Kézikönyv több, és gyakran egymással összeegyeztethetetlen lehetőséget kínál a ROE rendelkezések kialakításához. Nem elengedhetetlen azonban, hogy valamennyi rendelkezéssel kapcsolatban egyetértés alakuljon ki. Ami elengedhetetlen, az a művelet-végrehajtási szabályokkal kapcsolatos információk megosztása a többnemzeti erők parancsnokaival.

A kidolgozók ezúton kérik a Kézikönyv használóit, hogy osszák meg konstruktív kritikai észrevételeiket, kérdéseiket és más megjegyzéseiket, valamint bármely olyan tapasztalatot, amely a művelet-végrehajtási szabályok begyakorlása során merül fel. Az e-maileket kérjük a következő címre küldeni: sanremo@iihl.org

Dennis Mandsager
U.S. Naval War College

* ROE - Rules of Engagement (A fordító megjegyzése)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK

A kidolgozó csoport ezúton szeretné köszönetét kifejezni a Humanitárius Jog Nemzetközi Intézetének, és annak a megszámlálhatatlan hallgatónak, workshop résztvevőnek és más együttműködőnek, akik használták a jelen Kézikönyvet és konstruktív kritikai észrevételekkel és javaslatokkal járultak hozzá a tartalom javításához.

Alan Cole ezúton mond köszönetet Neil Brown haditengerészeti parancsnoknak (Royal Navy) a támogatásért, egyrészt, mert lehetővé tette a törzse képviselőjének a részvételét, másrészt a személyes közreműködésért, nevezetesen az előre tervezett célpontkiválasztással foglalkozó rész kidolgozásában. Szintén köszönetet mond Andrew Jameson ezredesnek (Royal Navy) a tengeri biztonsági kérdésekkel foglalkozó részben való közreműködésért.

Rob McLaughlin nem vehetett volna részt ebben a kidolgozó munkában Allan du Toit ellentengernagy, David Morrison vezérőrnagy és Trevor Jones parancsnok komoly támogatása nélkül, akiknek ezt ezúton is köszöni. Úgyszintén köszönettel tartozik sok műveleti tisztnek és jogász tisztnek az Ausztrál Fegyveres Erők állományából, különösképpen Ian Henderson alezredesnek, a tervezet áttekintéséért és az észrevételekért.

Phillip Drew szeretné kifejezni köszönetét a Kanadai Védelmi Akadémia parancsnokának, Daniel Gosselin vezérőrnagynak, valamint a Kanadai Fegyveres Erők jogi főtanácsadójának, Kenneth Watkin dandártábornoknak, a projekt kezdetétől a megvalósítás befejezéséig nyújtott komoly támogatásukért. Úgyszintén szeretne köszönetet mondani mindazon munkatársainak, akik tanácsokkal és iránymutatásokkal támogatták, különösképpen Kirby Abbott ezredesnek, Tim Bishop alezredesnek és Mary Gardam alezredesnek.

Dennis Mandsager köszönetet mond a kidolgozó csoportnak a sok órán át tartó írásért, vitakozásért, tárgyalásért és kompromisszumért, amelybe a jelen Kézikönyv kidolgozása került. A kezdeményezés támogatásáért köszönetet mond a Naval War College vezetőségének, ide értve az egykori és a jelenlegi Elnököket, Jacob Shuford nyugállományú admirálist (USN) és James P. (Phil) Wisecup admirálist (USN), az egykori és a jelenlegi igazgatókat, James Giblin professzort és Mary Ann Peters nagykövetet, valamint a Center for Naval Warfare Studies dékánját, Robert (Barney) Rubel professzort. Végezetül, köszönetet mond kollégáinak a Naval War College Nemzetközi Jogi Osztályán, valamint a Haditengerészet Tartalékos Erői Nemzetközi Jogi Egységében, akik valamennyien kulcsszerepet játszottak a Kézikönyv kidolgozásában.

Alan Cole

Phillip Drew

Rob McLaughlin

Dennis Mandsager

TARTALOMJEGYZÉK

AZ IIHL ELNÖKÉNEK ELŐSZAVA		ii
IIHL TANÁCS ÉS TISZTVISELŐK		iv
ELŐSZÓ		v
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK		vi
TARTALOMJEGYZÉK		vii
MŰVELET-VÉGREHAJTÁSI SZABÁLYOK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATA		ix
I. RÉSZ	BEVEZETÉS	1
II. RÉSZ	ÖNVÉDELEM	3
III. RÉSZ	A FEGYVERES ERŐ ALKALMAZÁSA MŰVELETEK VÉGREHAJTÁSA SORÁN	4
IV.	POLITIKAI IRÁNYMUTATÁS A KATONAI HATÓSÁGOK RÉSZÉRE	6
V. RÉSZ	KIDOLGOZÁSI MÓDSZER	6
VI. RÉSZ	ROE ELJÁRÁSOK	7
A MELLÉKLET	IRÁNYMUTATÁS A TERVEZÉSHEZ ÉS A KOORDINÁCIÓHOZ	9
	1. sz. Függelék Tervezési eljárások	10
	2. sz. Függelék Környezet-specifikus iránymutatások	12
	2.1 Szárazföldi műveletek	
	2.2 Tengeri műveletek	
	2.3 Légi műveletek	
	2.4 <i>Világűrbeli</i> műveletek	
	2.5 <i>Kibertérbeli</i> műveletek	
	3. sz. Függelék Feladat-specifikus tervezésre vonatkozó megfontolások	17
	3.1 <i>Békeműveletek</i>	
	3.2 <i>Nem-harcolók kimenekítésére vonatkozó műveletek</i>	
	3.3 Humanitárius segítségnyújtás / Katasztrófavédelem	
	3.4 Polgári hatóságok támogatása	
	3.5 <i>Tengeri megakadályozó műveletek</i>	

4. sz. Függelék	Iránymutatás az <i>ellenséges szándék</i> megállapításához	22
5. sz. Függelék	Az erőalkalmazás kiterjesztése <i>önvédelemben</i>	24
6. sz. Függelék	Célpontkiválasztás és ROE	26
B MELLÉKLET	MŰVELET-VÉGREHAJTÁSI SZABÁLYOK (ROE) JEGYZÉKE	28
C MELLÉKLET	ROE FORMANYOMTATVÁNYOK ÉS ROE-VAL KAPCSOLATOS ANYAGOK	63
1. sz. Függelék	ROE Melléklet a Műveleti Parancshoz	64
2. sz. Függelék	ROE Kérelem (ROEREQ), ROE Engedélyezés (ROEAUTH), és ROE Végrehajtás (ROEIMP) üzenetek	65
3. sz. Függelék	ROE mátrix többnemzeti műveletekhez	70
4. sz. Függelék	ROE kártyák	71
5. sz. Függelék	<i>Tengeri figyelmeztető övezet kijelölése</i>	76
6. sz. Függelék	Azonosításra felszólítás / Figyelmeztetés	79
7. sz. Függelék	Válaszadás a kérdésekre, figyelmeztetésekre és felszólításokra tengeren	80
D MELLÉKLET	KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE	81

A MŰVELET-VÉGREHAJTÁSI SZABÁLYOK (ROE) ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATA

Jelen fejezet felsorolásszerűen bemutatja a művelet-végrehajtási szabálycsoportokat oly módon, ahogyan azok a Kézikönyv B Mellékletében található ROE Jegyzékben szerepelnek. A művelet-végrehajtási szabályok kidolgozása során alkalmazandó speciális szabályokat és megjegyzéseket a ROE Jegyzék tartalmazza.

10-19. CSOPORT: ERŐALKALMAZÁS ÖNVÉDELEMBEN ÉS MÁSOK MEGVÉDÉSE SORÁN

Sorozatok

- 10. Erőalkalmazás *egyéni önvédelem* során
- 11. Erőalkalmazás *egység önvédelem* során
- 12. Erőalkalmazás mások védelme során
- 13. Erőalkalmazás *nemzeti önvédelem* során

14-19. TARTALÉK

20-29. CSOPORT: KÜLDETÉS-TELJESÍTÉS

Sorozatok

- 20. Erőalkalmazás a küldetés teljesítése céljából
- 21. Személyek mozgásszabadságának védelme
- 22. Hajók vagy repülőgép zavarásának megelőzése
- 23. *Figyelmeztető lövések*
- 24. Működésképtelenné tevő tűz
- 25. Személyek felkutatása és *fogva tartása*
- 26. Erőalkalmazás személyek szabadon bocsátásának biztosítása céljából
- 27. *Közvetett Tűz (nem megfigyelt és megfigyelt közvetett tűz)*

28-29. TARTALÉK

30-39. CSOPORT: CÉLPONTKIVÁLASZTÁS FEGYVERES KONFLIKTUS SORÁN

Sorozatok

- 30. Katonai célpontok (ide értve az ellenséges fegyveres erőket is) megtámadása
- 31. Célpontok azonosítása
- 32. Semlegesek
- 33-39. TARTALÉK**

40-49. CSOPORT: TULAJDONNAL ÖSSZEFÜGGŐ MŰVELETEK

Sorozatok

- 40. Erőalkalmazás tulajdon védelme céljából
- 41. Létfontosságú / küldetés szempontjából elengedhetetlen / meghatározott tulajdon védelme
- 42. Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása, megsemmisítése
- 43-49. TARTALÉK**

50-59. CSOPORT: FÖLDRAJZI HELYZETMEGHATÁROZÁS

Sorozatok

- 50. A fegyveres erő egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások
- 51. Szárazföldi felderítés
- 52. Légi felderítés
- 53. A fegyveres erők egységeinek más egységekhez viszonyított helyzetének meghatározása
- 54. Gyakorlatozás lehetséges ellenség jelenlétében
- 55. Kitérések
- 56. Akadályok és sorompók alkalmazása
- 57. Zónák
- 58. Navigáció szabadsága

59. TARTALÉK

60-69. CSOPORT: FIGYELMEZTETÉSEK, ZAKLATÁS, NYOMON KÖVETÉS, MEGVILÁGÍTÁS

Sorozatok

- 60. Figyelmeztetések
- 61. Zavarás
- 62. *Nyomon követés, megfigyelés és megjelölés*
- 63. Szenzorok és megvilágítás

64-69. TARTALÉK

70-79. CSOPORT: FEGYVERVISELÉS

Sorozatok

- 70. Fegyverviselésre vonatkozó hatáskör

71-79. TARTALÉK

80-89. CSOPORT: SZÁRAZFÖLDI AKNÁK, KAZETTÁS LŐSZEREK ÉS MEGLEPŐ AKNÁK

Sorozatok

- 80. Szárazföldi aknák alkalmazása
- 81. *Kazettás lőszer* alkalmazása
- 82. Meglepő aknák alkalmazása

83-89. TARTALÉK

90-99. CSOPORT: TENGERI MŰVELETEK

Sorozatok

- 90. Tengeri rendfenntartás
- 91. Tengeralattjárók

92. *Tengeri aknák*
93. *Hajók területére lépés*
94. *Kalózkodás visszaszorítása*

95-99. TARTALÉK

100-109. CSOPORT: LÉGI MŰVELETEK

Sorozatok

100. Levegő-föld rakéták alkalmazása
101. Levegő-föld alatti rakéták alkalmazása
102. Légi harc

103-109. TARTALÉK

110-119. CSOPORT: POLGÁRI HATÓSÁGOK TÁMOGATÁSA

Sorozatok

110. Erőalkalmazás a polgári hatóságok támogatása céljából, ide értve a rendfenntartást is
111. Személyek felkutatása, *fogva tartása* és letartóztatása
112. *Fogva tartott* és letartóztatott személyekkel való bánásmód

113-119. TARTALÉK

120-129. CSOPORT: ZAVARGÁSOK KEZELÉSE ÉS TÖMEGOSZLATÁS

Sorozatok

120. Zavargások kezelése és tömegoszlátás
121. Tömegoszlátás során alkalmazható vegyi anyagok
122. Tömegoszlátás során alkalmazható lövedékek / vízágyúk

123-129. TARTALÉK

130-139. CSOPORT: INFORMÁCIÓS MŰVELETEK

Sorozatok

- 130. *Elektronikai hadviselési eszközök*
- 131. *Számítógép-hálózati műveletek*
- 132. *Lélektani műveletek*
- 133. *Katonai megtévesztés*

134-139. TARTALÉK

140-149. CSOPORT: VILÁGÚRBELI MŰVELETEK

Sorozatok

- 140. Műholdas kommunikáció zavarása
- 141. Műholdak semlegesítése/megsemmisítése

142-149. TARTALÉK

150. PLUSZ CSOPORT: TARTALÉK

I. RÉSZ: BEVEZETÉS

A KÉZIKÖNYV CÉLJA

1. A jelen Kézikönyv célja, hogy segítséget nyújtson a művelet-végrehajtási szabályok (ROE), valamint az azzal kapcsolatos jogi és műveleti iránymutatások kialakításához kiképzés, gyakorlatozás, hadijátékok, valamint valós műveletek céljából. Ez a Kézikönyv nem hadijogi szabálygyűjtemény, mindazonáltal figyelmet fordít a többnemzeti műveletekben részt vevő országok vonatkozó jogi és politikai álláspontjának azonosítására és kezelésére vonatkozó követelményre, valamint előmozdítja a nemzeti ROE álláspontok megértését is. Mindemellett a Kézikönyv összegyűjtve bemutat számos, meghatározott környezetben vagy feladatra javasolt művelet-végrehajtási szabályt, továbbá a ROE jóváhagyásának és végrehajtásának eljárásait az egyes fegyvernemek általi, illetve *összhaderőnemi*, vagy többnemzeti műveletek esetében.

A KÉZIKÖNYV SZERKEZETE

2. Jelen Kézikönyv az alábbi szerkezetet követi:

a. Az I-VI. részek tartalmazzák a Kézikönyv bevezetőjét, az erőalkalmazással kapcsolatos kulcsfontosságú jogi megfontolásokat, az *önvédelem* koncepcióját, a ROE kidolgozását befolyásoló politikai tényezőket, a jelen Kézikönyv által alkalmazott ROE módszert, valamint a ROE eljárásokat.

b. Az A Melléklet útmutatást ad a művelet-végrehajtási szabályok megtervezéséhez és kidolgozásához, specifikus iránymutatásokkal szolgál a meghatározott műveleti környezetekben vagy műveleti feladatokhoz szükséges ROE-ra, eligazítást nyújt az *ellenséges szándék* és – önvédelem esetében – az erőalkalmazás kiterjesztésének megértéséhez, továbbá bemutatja a célpontkiválasztás és a művelet-végrehajtási szabályok közötti kapcsolatot.

c. A B Melléklet felsorolja a ROE rendelkezéseket, amelyek a különböző küldetések igényeitől függően választhatók ki.

d. A C Melléklet és Függelékei bemutatnak egy ROE példát, továbbá más, ROE-val kapcsolatos dokumentumokat.

e. A D Melléklet tartalmazza a jelen Kézikönyvben használt számos kifejezés definícióját. Ezeket a kifejezéseket a Kézikönyv az előfordulásuk helyén dőlt betűvel tartalmazza (pl. *hajó területére lépés ellenszegülő környezetben*), ezzel is jelezve, hogy az adott kifejezésre vonatkozó definíció megtalálható a D Mellékletben.

DEFINÍCIÓ ÉS JOGI JELLEG

3. A művelet-végrehajtási szabályokat az illetékes hatóságok adják ki, és azon körülmények és korlátok meghatározásában nyújtanak segítséget, amelyben a fegyveres erők a céljaik eléréséhez felhasználhatók. A ROE különböző formákban jelenhet meg a nemzeti katonai doktrínák rendszerében, ide értve a végrehajtásra vonatkozó parancsokat, műveleti területre történő telepítésre vonatkozó parancsokat, a műveleti terveket vagy az állandó utasításokat. Bármilyen formájuk is legyen, felhatalmazást adnak és/vagy korlátozást jelentenek – egyebek mellett – az erőalkalmazásra, a fegyveres erőtelepítésre, továbbá bizonyos speciális képességek felhasználására. Néhány nemzet esetében a ROE-nak a katonai erők vonatkozásában iránymutatás jellege van, más nemzeteknél ugyanakkor a ROE joghatással bíró parancsnak minősül.

A művelet-végrehajtási szabályok nem arra szolgálnak, hogy általuk küldetéseket vagy konkrét feladatokat határozzanak meg, úgyszintén nem alkalmazandók harcászati utasítások megfogalmazására. A küldetéseket és a konkrét feladatokat a vonatkozó műveleti parancsokban, valamint a parancsnoki irányítás és vezetés más eszközeiben kell megfogalmazni.

ALKALMAZANDÓ JOGSZABÁLYOK ÉS POLITIKAI MEGFONTOLÁSOK

4. Nemzetközi jog. A katonai műveletek végrehajtásának módját a nemzetközi jog, többek között a fegyveres konfliktusok joga (LOAC*, más néven „hadijog” vagy „nemzetközi humanitárius jog”), valamint a nemzetközi emberi jogi normák határozzák meg. Mind a nemzetek, mind az egyének kötelesek betartani a LOAC szabályait. Valamennyi nemzetnek kötelessége, hogy kiképezze a fegyveres erői tagjait a LOAC szabályok, továbbá a nemzetközi jog – katonai műveletekkel összefüggő – más szabályainak betartására. Ezen Kézikönyv arra szolgál, hogy megkönnyítse a művelet-végrehajtási szabályok oly módon történő kialakítását, amely lehetővé teszi az erő – nemzetközi joggal összhangban levő – megfontolt alkalmazását. A nemzeteket kötik a genfi és a hágai jog szabályai. Az egyes nemzeteknek ugyanakkor különböző szerződéses kötelezettségeik lehetnek, és eltérő módon értelmezhetik és/vagy alkalmazhatják mind a megállapodásokban foglalt rendelkezéseket, mind pedig a nemzetközi szokásjogot. Nemzetközi műveletek során ezen különbségeket be kell azonosítani, és be kell építeni a műveletek megtervezésébe és végrehajtásába.

5. Nemzeti jog. Valamennyi állam fegyveres erejének kötelessége, hogy betartsa saját nemzeti jogszabályait. Néhány ország nemzeti joga például korlátozhatja a *fegyveres erő* lehetőségeit arra vonatkozóan, hogy erőt, különösen, hogy *halálos erőt* alkalmazzon mások, vagy tulajdon védelme céljából. Ebből következően bizonyos országok a nemzetközi műveletre vonatkozó ROE-t kiegészítő korlátozásokat vagy értelmező rendelkezéseket fogalmazhatnak meg. Ezen korlátozásokról vagy rendelkezésekről a lehető legteljesebb mértékben tájékoztatni kell a nemzetközi műveletben részt vevő partnereket. Különösen fontos annak biztosítása, hogy a nemzetközi műveletben feladatot végrehajtó parancsnokok tájékoztatást kapjanak ezen korlátozásokról annak érdekében, hogy a fegyveres erőt hatékonyan és eredményesen használhassák fel.

6. Nemzeti politika. Hasonlóan azokhoz az esetekhez, amikor az országok bizonyos kérdésekkel kapcsolatban különböző jogi álláspontra helyezkednek, a katonai műveletek tervezése és végrehajtása során is figyelembe kell venni az eltérő nemzeti politikai álláspontokat. Előfordulhat, hogy valamely katonai megoldási lehetőség, amelynek végrehajtására sor kerülhetne a nemzetközi és a nemzeti jog alapján, vagy általában véve, vagy egy konkrét művelettel kapcsolatban esetlegesen nem felel meg a nemzeti politikai szándéknak. Néhány nemzet például bizonyos körülmények között a járulékos sérülések vagy károk elfogadható szintjét a hadijog által elfogadhatónál alacsonyabb szintre korlátozhatja, más országok pedig megtilthatják azt, hogy katonáik rendfenntartó feladatokban vegyenek részt. Nemzetközi műveletek során ezen politikai különbségeket be kell azonosítani, és be kell építeni a műveletek tervezésébe és végrehajtásába. Jelen Kézikönyv lehetővé teszi a ROE oly módon történő kialakítását, hogy megfeleljen a műveletek végrehajtására vonatkozó nemzeti politikai megfontolásoknak is.

7. Többnemzeti műveletek. A többnemzeti műveletekben részt vevő nemzeteknek a művelet-végrehajtási szabályokra vonatkozó koherens megállapodások szerint kell együttműködniük. A politikai és jogi különbségek a többnemzeti erők tagjai esetében eltérő ROE-k kialakításához vezethetnek. Az eltérő ROE ugyanakkor a műveletek végrehajtása során súrlódásokhoz vezethet. Az ilyenfajta problémák legjobban tárgyalások útján rendezhetők, mintsem olyan eljárás alkalmazása révén, amelynek eredményeként a ROE a legkisebb közös nevezőt tükrözi vissza. Amennyiben össze nem egyeztethető különbségek lennének a művelet-végrehajtási szabályokban, ezen különbségekről a fegyveres erő más tagjait megfelelő módon tájékoztatni kell.

* LOAC - Law of Armed Conflict (A fordító megjegyzése)

II. RÉSZ: ÖNVÉDELEM

8. Az önvédelem kategóriái. A nemzetközi jog és valamennyi ország nemzeti joga elismeri az önvédelemhez való jogot, amely erőalkalmazást jelent támadással vagy közvetlenül várható támadással szemben. Az önvédelem minden helyzetben rendelkezésre áll, ide értve a fegyveres konfliktust is. A nemzeti jogszabályok ugyanakkor eltérnek az önvédelem jogának fogalmát és tartalmát illetően. Következésképpen, az egyének és az egységek ezen jogot a saját nemzeti jogszabályaik szerint fogják gyakorolni. Bizonyos nemzetek esetében az önvédelem kérdését nem rendezi a ROE. Más nemzeteknél az „ellenséges cselekedet” és az „ellenséges szándék” kifejezések inkább a küldetés teljesítéséhez kapcsolódnak, nem pedig az önvédelemhez. Ezen Kézikönyv azt jeleníti meg, ahogyan a készítői a legáltalánosabban elfogadott álláspontot látják, azonban arra is tekintettel van, hogy az országok eltérő módon is megközelíthetik ezt a kérdést. Mindenesetre a Kézikönyv célja, hogy valamennyi ország használhassa. Jelen Kézikönyv alkalmazása céljából az önvédelem jogának négy szintje kerül megkülönböztetésre.

a. Egyéni önvédelem. Ez az egyén azon jogára utal, hogy megvédje magát (és bizonyos esetekben más egyéneket) valamely támadástól, vagy közvetlenül várható támadástól. Bizonyos országok esetében lehetőség van arra, hogy a parancsnokok korlátozzák az egyéni önvédelmet ugyanúgy, amint az egység önvédelmét is. (Ld. B Melléklet, 10. Sorozat).

b. Egység önvédelem. Az egységparancsnokoknak jogukban áll megvédeni a saját egységüket, valamint az azonos nemzethez tartozó más egységeket támadással, vagy közvetlenül várható támadással szemben. Bizonyos nemzetek számára az egység önvédelem koncepciója egyidejűleg jog és kötelesség, míg mások számára ez a koncepció csupán jog (mint lehetőség). Egyes nemzetek megengedik azt, hogy az egység önvédelem jogát felsőbb hatóság a parancsaival korlátozza. Az egység önvédelem kiterjeszhető más nemzetek egységeire és egyéneire is, feltéve, hogy ezt a vonatkozó ROE lehetővé teszi. (Ld. B Melléklet, 11. Sorozat).

c. Mások megvédése. Ez a kifejezés meghatározott személyek (akik nem tagjai a fegyveres erőnek) megvédésének jogára utal valamely támadással, vagy közvetlenül várható támadással szemben. Egyes nemzetek esetében az egyéni önvédelem vagy az egység önvédelem esetleg nem foglalja magában azt a jogot, hogy más nemzetek állampolgárainak megvédése érdekében erőalkalmazásra kerüljön sor. (Ld. B Melléklet, 12. Sorozat).

d. Nemzeti önvédelem. Amint azt az ENSZ Alapokmány 51. Cikke is elismeri, ez a kifejezés egy nemzet azon jogára utal, hogy megvédje magát fegyveres támadással szemben, és – a legtöbb nemzet esetében – közvetlenül várható fegyveres támadással való fenyegetéssel szemben. (Ld. B Melléklet, 13. Sorozat). A kormányzat vagy a végrehajtó hatalom legmagasabb szintjei jogosultak annak eldöntésére, hogy a nemzeti önvédelem alkalmazásához folyamodnak-e.

9. Ellenséges cselekmény és ellenséges szándék. Ezen Kézikönyv alkalmazása céljából az önvédelemben történő erőalkalmazás joga az ellenséges cselekményre (támadásra) és/vagy a tanúsított ellenséges szándéokra (közvetlenül várható támadással való fenyegetésre) történő reagálásból ered. Az A Melléklet 4. és 5. Függelékai iránymutatással szolgálnak az ellenséges szándék meghatározására, továbbá az önvédelemben alkalmazható erő nagyságára és időtartamára. Felsőbb hatóság ugyanakkor küldetés-specifikus útmutatást adhat azon tényezőkre vonatkozóan, amelyek ellenséges cselekmény és ellenséges szándék fennállására utalnak.

10. Erőalkalmazás önvédelemben. A jóváhagyott művelet-végrehajtási szabályokban foglalt korlátozásoktól (10. vagy 11. Sorozat) függően önvédelemben bármilyen szükséges és arányos eszköz és cselekmény felhasználható. Amennyiben a rendelkezésre álló idő és a műveleti körülmények lehetővé teszik, a katonai erőknek figyelmeztetniük kell a fenyegetést jelentő felet annak érdekében, hogy lehetőséget nyújtsanak a visszavonulásra vagy a fenyegető cselekmények abbahagyására. A katonai erők önvédelemben csak akkor

alkalmazhatnak erőt, amennyiben a *támadás* vagy a közvetlenül várható *támadás* megelőzésére vagy az attól való elrettentésre szolgáló nem erőszakos alternatívák:

- a. kimerültek;
- b. nem állnak rendelkezésre; vagy
- c. a konkrét körülmények között elégtelennek tűnnek a fegyveres erő megvédéséhez.

Erőalkalmazás általában addig megengedett, amíg az *ellenséges cselekmény* vagy az *ellenséges szándék* folyamatban van. Az erőalkalmazásnak arányosnak kell lennie, ami azt jelenti, hogy az alkalmazott erő a jellegében, időtartamában és hatásában nem haladhatja meg a szükséges mértéket. (Megjegyzés: Az *önvédelem*mel kapcsolatos „arányosság” koncepció nem keverendő össze a fegyveres konfliktusok jogában alkalmazott „arányosság” koncepcióval, amely a járulékos károk csökkentésével kapcsolatos erőfeszítésekkel függ össze.)

11. Üldözés. Az *önvédelem*, az *egység önvédelem*, mások megvédése, és a *nemzeti önvédelem* magukban foglalják a továbbra is *ellenséges szándékot* tanúsító erők üldözésének és megtámadásának jogát. A katonai és politikai helyzettől függően a művelet-végrehajtási szabályok korlátozhatják az engedélyezett üldözés mértékét. Az *önvédelem*ben történő üldözéstől meg kell különböztetni a „forró nyomon való üldözés”-t, amely a jelen Kézikönyv alkalmazása szempontjából olyan intézkedést jelent, amelyet csak tengeri rendfenntartó feladatokkal összefüggésben alkalmaznak, és amely a nemzetközi szokásjogban, valamint a Tengerek jogáról szóló, 1982. évi Egyezmény 111. cikkében került meghatározásra.

12. Kapcsolat az önvédelem és a küldetés teljesítésére vonatkozó művelet-végrehajtási szabályok között. Az egyéneknek és az egységeknek joguk van megvédeni magukat *támadással* vagy közvetlenül várható *támadással* szemben. Általános szabály szerint a küldetés teljesítésére kiadott ROE nem korlátozza ezen jogot. Minthogy azonban a nemzeti jogszabályok és politikai megfontolások különböznek, nincs mindig teljes összhang a többnemzeti erők között abban, hogy hol végződik az önvédelemben történő erőalkalmazás joga, és mikor kezdődik a küldetés teljesítése érdekében történő erőalkalmazás. Az ellentmondásokat a tervezési eljárás során tisztázni kell.

III. RÉSZ: ERŐALKALMAZÁS A MŰVELETEK SORÁN

13. Tágabb értelemben, békeidőben az erőalkalmazás csak *önvédelem* céljából, rendfenntartó hatáskör gyakorlása esetén, továbbá akkor megengedett, ha valamely műveletek vagy küldetések teljesítésére az arra illetékes felsőbb nemzeti hatóság vagy más irányító testület, például az ENSZ Biztonsági Tanácsa engedélyt ad.

a. Általánosan elismert, hogy az egyéneknek és az egységeknek joguk van megvédeniük magukat *támadással* vagy közvetlenül várható *támadással* szemben. Minthogy azonban a nemzeti jogszabályok és politikai megfontolások különböznek a katonai műveletek során alkalmazható *önvédelem* tekintetében, a B Melléklet 10., 11., 12., és 13. Sorozatai speciális ROE rendelkezéseket tartalmaznak annak tisztázása érdekében, hogy mekkora terjedelműek lehetnek az *önvédelem* során történő erőalkalmazásra vonatkozó felhatalmazások. Néhány nemzet például lehetővé teszi, hogy a parancsnokok korlátozzák az *egyéni önvédelem* és/vagy az *egység önvédelem* jogának gyakorlását, míg mások ezt nem engedik meg.

b. Ahol az erőalkalmazás *önvédelem*mel nem igazolható, de az mégis szükséges valamely katonai küldetés teljesítése érdekében, ésszerű erő alkalmazható a vonatkozó nemzeti és nemzetközi jogi előírások által megállapított korlátokon belül. A B Melléklet 20-tól 140-ig terjedő Sorozatai tartalmazzák a küldetés teljesítésére vonatkozó rendelkezéseket.

c. *Halálos erő* olyan személyekkel szemben alkalmazható, akik az életre közvetlen fenyegetést jelentenek. Az egyes nemzetek nagymértékben különböző állásponton vannak az olyan egyéb körülményekkel kapcsolatban, amelyek esetében *halálos erő* alkalmazása megengedett. A Kézikönyv többféle ROE rendelkezést tartalmaz, amelyek alkalmazása függ a nemzeti jogszabályi előírásoktól és politikai megfontolásoktól.

14. Fegyveres konfliktus esetén, és az *önvédelem* joga mellett, a parancsnokok felhatalmazást kaphatnak valamely ellenségnek – a fegyveres konfliktusok jogával összhangban történő – megtámadására.

a. Az, hogy mennyiben kerülnek alkalmazásra a LOAC különböző aspektusai, elsődlegesen attól függ, hogy nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusról van-e szó. Általában az adott nemzet politikai vezetése határozza meg a saját fegyveres erejére vonatkozóan valamely fegyveres konfliktus jellegét. Ez a jelleg-meghatározás a tényszerű helyzet jogi elemzésén alapul. Műveletek tervezése, és többnemzeti műveletekre vonatkozó ROE kidolgozása során a magasabb rangú parancsnokoknak és jogi tanácsadóknak tisztában kell lenniük azzal, hogy más nemzetek hogyan határozzák meg az adott konfliktust, hiszen ez a jelleg-meghatározás fogja befolyásolni azt, hogy ezen nemzetek milyen LOAC keretek között fognak tevékenykedni.

b. Nemzetközi fegyveres konfliktusnak minősülő helyzetekben csak a kombattánsokat (kivéve a harcon kívülieket) és az ellenségeskedésekben közvetlenül részt vevő civil személyeket, továbbá a katonai célpontokat lehet megtámadni. Nem nemzetközi fegyveres konfliktusnak minősülő helyzetekben csak a *harcosokat* (kivéve a harcon kívülieket) és az ellenségeskedésekben közvetlenül részt vevő civil személyeket, továbbá a katonai célpontokat lehet megtámadni.

c. A parancsnokoknak, művelet-tervezőknek és jogi tanácsadóknak tisztában kell lenniük azzal a ténnyel, hogy nem minden nemzet részese ugyanazon LOAC egyezményeknek. Mindemellett, még azon nemzetek esetében is, amelyek ugyanazon egyezményeknek részesei, eltérő értelmezést nyerhetnek az ezen megállapodásokban foglalt rendelkezések. Mindazonáltal a ROE nyelvezetét úgy kell kialakítani, hogy visszatükrözzön számos, az erőalkalmazással kapcsolatban már megfogalmazott LOAC szabályt és elvet:

i. Katonai szükségyszerűség – azt a követelményt fejezi ki, amely alapján valamely hadviselő félnek joga van bármely olyan intézkedést megtenni egy katonai művelet eredményes befejezése érdekében, amelyek nem tilosak a fegyveres konfliktusok joga szerint.

ii. Megkülönböztetés - azt a követelményt fejezi ki, amely alapján különbséget kell tenni a polgári lakosság és a kombattánsok között, illetve a polgári javak és a katonai célpontok között, valamint, hogy a katonai műveletek csak kombattánsok és katonai célpontok ellen indíthatók.

iii. Arányosság – olyan *támadás* tilalma, amely vélhetően oly mértékű járulékos polgári áldozatokkal, civilek sérülésével, polgári javakban való károkozással, vagy ezek kombinációjával jár, amely lényegesen meghaladja a várt konkrét és közvetlen katonai előnyt.

iv. Emberiesség – olyan szenvedés, sérülés vagy rombolás okozásának tilalma, amely adott helyzetben nem szükséges a jogszerű katonai célok eléréséhez.

v. Elővigyázatosság – katonai műveletek végrehajtása során folyamatosan ügyelni kell a polgári lakosság, a civil személyek és polgári javak megóvására.

vi. Fegyverekre vonatkozó tilalom – olyan fegyverek tilalmát jelenti, amelyek felesleges sérülést vagy szükségtelen szenvedést okoznak.

15. A LOAC szabályainak részletes ismertetése kívül esik a jelen Kézikönyv közvetlen tárgyán.

IV. RÉSZ: A KATONAI HATÓSÁGOKNAK SZÓLÓ POLITIKAI IRÁNYMUTATÁSOK

16. Katonai küldetés teljesítése során egy nemzeten, vagy egy többnemzeti erőn belüli *felsőbb hatóságnak* iránymutatást kell adnia az elérendő célokra vonatkozóan. Ez magában foglalhatja a fegyveres erő elhelyezésére vonatkozó utasítást éppúgy, mint a küldetés teljesítése érdekében a parancsnok által megtehető intézkedésekre vonatkozó felhatalmazásokat, vagy korlátozásokat. A kormánytól kapott politikai iránymutatás, ide értve az elvégzett jogi elemzést is, korlátozhatja a katonai parancsnokok műveleti szabadságát, és megakadályozhatja őket abban, hogy a jog szerint rendelkezésükre álló valamennyi cselekményt végrehajtsák. A politikai útmutatás ugyanakkor nem nyújt jogi felhatalmazást az erőalkalmazásra műveletek végrehajtásához abban az esetben, ha az ilyen erőalkalmazás nem jogszerű.

17. Valamely küldetés teljesítésére jóváhagyott ROE tipikusan magában foglal speciális utasításokat az erőalkalmazásra. Az *önvédelem* mellett tehát a ROE több összetevőt is általánosságban visszatükröz, ide értve a felsőbb hatóságoktól származó politikai iránymutatást, egy sajátos műveletre vonatkozó harcászati megfontolásokat, valamint a fegyveres konfliktusok jogát. A rövid és egyértelmű szabályok tehát rendkívül fontosak.

18. A politikai vezetés szintén nyújthat magyarázó iránymutatást a saját politikai céljaira vonatkozóan, lehetőséget nyújtva a parancsnokok számára, hogy ez alapján megváltozott helyzetben is megfelelő válaszlépéseket tegyenek. Az iránymutatást teljes nyelvezetében kell megfogalmazni, míg az azt alátámasztó művelet-végrehajtási szabályoknak az iránymutatást az adott misszióval összefüggésben kell visszatükrözniük. Ezen iránymutatás változhat, mint ahogy a küldetés céljai és a ROE felhatalmazások is értelemszerűen visszatükrözik a politikai megfontolásokban és a küldetés jellegében bekövetkező változásokat.

V. RÉSZ: KIDOLGOZÁSI MÓDSZER

19. Ezen Kézikönyvben a művelet-végrehajtási szabályok a B Melléklet szerinti szabály Jegyzékben foglalt tilalom-, korlátozás- és engedélysorozatok formájában kerültek kidolgozásra. Jelen Kézikönyv a felhatalmazások „korlátozó” megközelítését fogadja el. Ez azt jelenti, hogy amennyiben valamely rendelkezés a ROE-ban nem szerepel, a parancsnokoknak azt kell feltételezniük, hogy az adott cselekmény végrehajtására (az *egyéni önvédelmen* és az *egység önvédelmen* túl) nincs hatáskörük. A navigáció szabadságának gyakorlásával és az átrepüléssel kapcsolatban (pl. nyílt tengerek szabadsága, vétlen áthaladás, tranzit áthaladás, és *segítségnyújtás céljából történő belépés*) csak abban az esetben szükségesek speciális ROE rendelkezések, amennyiben ezen jogokat korlátozni kell. Mindenesetre az értelmezést könnyíti meg az olyan rendelkezések megfogalmazása, amelyek vagy megengedik vagy megtiltják ezen műveletek végrehajtását.

20. A B Melléklet azon ROE lehetőségek széles választékát kínálja, amelyek egy meghatározott küldetéshez igazíthatók. A művelet(ek) jellege megkövetelheti, hogy a tervezők vagy a parancsnokok olyan szabályokat javasoljanak, amelyek nem szerepelnek a jelen Kézikönyvben. Ilyen esetekben a vonatkozó Sorozat „Tartalék” szabályait, vagy új Sorozatot lehet igénybe venni. A C Melléklet 1. számú Függeléke egy műveletre vonatkozó ROE mintát tartalmaz.

21. Ha valamely ROE rendelkezésben a „MEGHAT”^{*} rövidítés szerepel, ez valamely – a szabály alkalmazása szempontjából fontos – speciális paraméter beillesztésének szükségességére utal. Ezen paraméterek összefügghetnek hatótávolsággal, fegyvertípusokkal, nemzethez tartozással, illetve bizonyos cselekményekkel vagy magatartással. Ennek megfelelően, ahol ezen kifejezés előfordul, speciális szavakat kell beilleszteni a ROE rendelkezésbe a szabály értelmének tisztázása és pontos meghatározása érdekében.

22. Amikor a ROE *halálos erő* alkalmazására ad felhatalmazást, ez a jog szerint megengedett valamennyi, csekélyebb fokú erőalkalmazást lehetővé teszi, amely azonban elérheti akár a *halálos erő* alkalmazását is. Az erőalkalmazásra, vagy a *nem halálos erő* igénybe vételére vonatkozó aktuális taktikák, technikák és eljárások eltérhetnek bizonyos tényezők alapján, mint a környezet, a rendelkezésre álló fegyverrendszerek, az elsődleges fenyegetés és az alkalmazandó jog. A jóváhagyott művelet-végrehajtási szabályok taktikai alkalmazása parancsnoki megítélés körébe tartozik.

23. Meghatározott parancsnoki hatáskörrel rendelkező személyek fenntarthatják maguknak a jogot speciális szabályok végrehajtásának engedélyezésére. Ez azt jelenti, hogy a konkrét szabály csak meghatározott parancsnok meghatározott jóváhagyó döntése esetén alkalmazható. Ezt a jóváhagyást általában a legrövidebb megfelelő módon kell kérni és megadni, majd formálisan meg kell erősíteni. Mindemellett, az ilyen jóváhagyás megadására lehetőség van eseti alapon, vagy bizonyos időtartamra, földrajzi területre, illetve misszióra vonatkozóan. Valamely szabály alkalmazásának fenntartását az adott szabály megerősítésére vonatkozó rendelkezésnél kell megjelölni, amely egyben megjelöli a jóváhagyásra jogosult parancsnoki szintet is. A jelen Kézikönyvben elfogadott forma a következő:

MEGERŐSÍTÉS:** Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a „MEGHAT” (ld. parancsnoki szint, pl. *Fegyveres erők* parancsnoka) számára.

24. A parancsnokok korlátozhatják a kiadott ROE rendelkezéseket, nem engedélyezhetik viszont azt, hogy erőik túllépjék azokat. Azon parancsnokok – legyenek a parancsnoki láncolat bármely szintjén – akik nem biztosak a művelet-végrehajtási szabályok megfelelőségében, kötelesek haladéktalanul módosítást, vagy értelmezést kérni. Emellett, amennyiben úgy találják, hogy a ROE nem egyértelmű vagy nem elégséges, a parancsnokok kötelesek a *felettes hatóságtól* haladéktalanul pontosítást kérni.

VI. RÉSZ: ROE ELJÁRÁSOK

25. Jóváhagyás. A ROE-t vagy a nemzeti hatóságok, vagy a nemzetközi szervezet irányító testülete hagyják jóvá, összhangban a saját eljárásaikkal és a vonatkozó nemzeti megállapodással (pl. az ENSZ esetében). A ROE kidolgozására és koordinálására a művelet-tervezési eljárás részeként kerül sor, vagy párhuzamosan a vonatkozó Műveleti Terv (OPLAN), illetve Műveleti Parancs (OPORDER) kidolgozásával, vagy ezen eljárások részeként. Beilleszthetők ezen dokumentumokba, vagy külön kiadhatók valamely üzenetben, vagy más módon. Az OPLAN vagy az OPORDER szintén rögzíti azt a földrajzi területet (Area of Operations), amelyen belül a ROE alkalmazandó. Bizonyos nemzetek esetében a misszió-specifikus ROE kérelmek közvetlenül az OPORDER tervbe kerülnek beillesztésre.

*Az angol nyelvű szövegek általában a „SPECIFY” szót használják. (A fordító megjegyzése)

**Az angol nyelvű szövegek általában az „AMPLIFICATION” szót, vagy az „AMPN” rövidítést használják. (A fordító megjegyzése)

26. Felülvizsgálat. A ROE-t folyamatosan felül kell vizsgálni annak biztosítása érdekében, hogy érthetőek és jogilag pontosak legyenek, továbbá, hogy elégségesek legyenek a küldetés által támasztott követelmények teljesítéséhez, valamint biztosítsák a parancsnok számára a szükséges hatalmat a veszély hatékony kezeléséhez. A ROE-t kérő (ROEREQ^{*}), ROE-t engedélyező (ROEAUTH^{**}), valamint az ROE-t végrehajtó (ROEIMP^{***}) üzenetek mintáit a C Melléklet 2. sz. Függeléke tartalmazza.

27. Biztonság. Jóllehet a kiképzésre és a gyakorlatok céljára szolgáló ROE gyakran jelenhet meg nem minősített információként, a tényleges műveletekre vonatkozó ROE általában minősített információ, amelynek szintje megegyezik az OPLAN vagy az OPORDER minősítési szintjével.

* ROEREQ - ROE Request (A fordító megjegyzése)

** ROEAUTH - ROE Authorization (A fordító megjegyzése)

*** ROEIMP - ROE Implementation (A fordító megjegyzése)

IRÁNYMUTATÁS A TERVEZÉSHEZ ÉS A KOORDINÁCIÓHOZ

1. Ezen Melléklet ajánlott eljárási módokat tartalmaz a ROE kidolgozásához, koordinációjához és kiadásához.

2. A Melléklet az alábbi Függelékeket tartalmazza:

1. sz. Függelék	Tervezési eljárások
2. sz. Függelék	Környezet-specifikus iránymutatás
3. sz. Függelék	Feladat-specifikus tervezési megfontolások
4. sz. Függelék	Iránymutatás az <i>ellenséges szándék</i> megállapításához
5. sz. Függelék	Az erőalkalmazás kiterjesztése <i>önvédelemben</i>
6. sz. Függelék	Célpontkiválasztás és ROE

TERVEZÉSI ELJÁRÁSOK

1. A küldetés teljesítéséhez elengedhetetlen a hatékony művelet-végrehajtási szabályok kidolgozása és végrehajtása. A jelen Függelék iránymutatásokat tartalmaz a ROE kidolgozási eljárásának a művelettervezésbe történő beillesztésére.
2. A ROE-t a nemzeti hatóságok (egyéni vagy kollektív módon), illetve néha valamely nemzetközi szervezet (pl. ENSZ, NATO, AU vagy EU) keretében működő többnemzeti erőket irányító testület hagyják jóvá. A ROE kidolgozására a művelet-tervezési eljárás részeként kell, hogy sor kerüljön.
3. Megfontolandó egy ROE Tervező Csoport létrehozása. A Csoportot hadműveleti törzstiszt(ek)nek kell vezetni, és magában kell, hogy foglalja a jogi tanácsadót, a politikai tanácsadót, és – szükség szerint – más olyan tiszteket is, akik szárazföldi, légi, tengeri, *világűr*beli és/vagy *kibertér*beli műveletekre vonatkozó speciális ismeretekkel rendelkeznek. Többnemzeti műveletek során elengedhetetlen a többnemzeti erőkből résztvevő más nemzetekkel való mielőbbi kapcsolatfelvétel.
4. A ROE tervezet kidolgozásáért általában az aktuális műveletért vagy tervekért, valamint a politikai megfontolásokért felelő törzs tagjai felelősek, de ez nemzetenként változik. A jogi tanácsadónak fontos szerepet kell játszania a ROE kidolgozásában való segítségnyújtás során, és a ROE tervezetet elkészítő hadműveleti törzs fő támogatójának kell lennie.
5. A jogi tanácsadóknak biztosítaniuk kell, hogy a ROE összhangban legyen vonatkozó jogi előírásokkal, és visszatükrözze a *fegyveres erő*höz hozzájáruló nemzetek politikai mandátumát és nemzeti politikáját. Ebből következően a jogi tanácsadóknak elemezniük kell a küldetés jogalapját és azt a jogi keretet, amely szabályozni fogja az erőalkalmazást, figyelembe véve a konfliktus meghatározását is. Mindez magában foglalja a művelet jellegének azonosítását, ide értve azt is, hogy fegyveres konfliktusról van-e szó, és amennyiben igen, a fegyveres konfliktus jellegének meghatározását (nemzetközi vagy nem-nemzetközi).
6. Amint a ROE-t kidolgozták és elfogadták (ld. a B Mellékletben szereplő ROE Kidolgozási Lista), kiadásra kerül a *fegyveres erő* részére. A ROE-t általában valamely hadműveleti tervezési dokumentum vagy parancs tartalmazza, illetve ahhoz csatolják. Emellett, a tervezési dokumentumok vagy parancsok más részei tartalmazhatnak útmutatást az erőalkalmazásra vonatkozóan, vagy hivatkozhatnak erre. Ebben az esetben különös figyelmet kell fordítani annak biztosítására, hogy a ROE-útmutatásokat tartalmazó különböző részek összhangban legyenek egymással.
7. Érdemes megfontolni olyan ROE-jellegű produktumok (kártyák, előadások, stb.) elkészítését, amelyek összefoglalják a kulcsfontosságú ROE rendelkezéseket a hadműveleti erők körében történő terjesztés, valamint a kiképzés céljából. Emellett, hasznos eszköz lehet egy olyan ROE mátrix kidolgozása, amely összefoglalja a többnemzeti partnerek által alkalmazott művelet-végrehajtási szabályokat (ld. C Melléklet 3. sz. Függelék).
8. A ROE-t mind a harcászati, mind a hadműveleti szinten levő parancsnokoknak folyamatosan elemezni kell annak érdekében, hogy alkalmazhatóságáról megfelelő értékelés legyen adható a küldetés kiteljesedésének, a felderítési információk (különösképpen a harcászati szintű aleggységeket érintő fenyegetések) változásának, valamint – szükség szerint – az ellenség taktikája, technikája és eljárásai kialakulásának tükrében. Amennyiben szükséges, új intézkedéseket kell kérni, illetve bevezetni annak biztosítása érdekében, hogy a ROE összhangban maradjon a küldetéssel, a műveleti szituációval (különösen a fennálló veszéllyel), a politikai iránymutatásokkal, és a jogszabályokkal. Változások kezdeményezése vagy végrehajtása a ROEREQ, ROEAUTH és a

ROEIMP eljárások révén lehetséges (ld. C Melléklet 2. sz. Függelék). Amennyiben a ROE félreérthetőnek tűnik, értelmezést kell kérni a felettes parancsnokságtól.

9. A szituációkon alapuló ROE tréning biztosíthatja azt, hogy a ROE-t a *fegyveres erő* valamennyi egysége és minden egyes tagja megérti, és megfelelően fogja alkalmazni. A többnemzeti *fegyveres erő* parancsnokainak konzultálniuk kell az alárendelt parancsnokokkal a ROE egységes értelmezésének biztosítása érdekében.

KÖRNYEZET-SPECIFIKUS IRÁNYMUTATÁSOK

2.1 Szárazföldi műveletek

a. Bevezetés

A szárazföldi műveletek megkülönböztető ismérve az, hogy végrehajtásukra szuverén területen kerül sor, vagy a szuverén kormány jóváhagyásával, vagy anélkül.

b. Jogi megfontolások

Szárazföldi műveletekre vonatkozó ROE kidolgozásakor a legfontosabb jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Más nemzet szuverén területén való tartózkodás és tevékenység jogalapja: különösen az, hogy a katonai tevékenység végrehajtásával egyetértett(ek)-e az(ok) a nemzet(ek), amely(ek) területén a végrehajtásra sor kerül?
- ii. Amennyiben az érintett nemzet beleegyezését adta, alkalmazandók-e annak a nemzetnek a jogszabályai, amelynek a területén a *fegyveres erő* tartózkodik, különös tekintettel bármilyen, a *fegyveres erők jogállására vonatkozó megállapodás (SOFA^{*})*, egyetértési megállapodás (MOU^{**}), vagy más nemzetközi megállapodás alkalmazásának terjedelmére?
- iii. Van-e jogalap személyek elfogására vagy *fogva tartására*?

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Személyek mozgás-szabadságának védelme (21. Sorozat)
- *Figyelmeztető lövések* (23. Sorozat)
- Személyek felkutatása és *fogva tartása* (25. Sorozat)
- Semlegesek (32. Sorozat)
- Erőalkalmazás tulajdonvédelem céljából (40. Sorozat)
- Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása és megsemmisítése (42. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások (50. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységeinek más egységekhez viszonyított helyzetének meghatározása (53. Sorozat)
- Gyakorlatozás lehetséges ellenség jelenlétében (54. Sorozat)
- Kitérések (55. Sorozat)
- Akadályok és sorompók alkalmazása (56. Sorozat)
- Zónák (57. Sorozat)
- Zavarás (61. Sorozat)
- Szenzorok és megvilágítás (63. Sorozat)

* SOFA – Status of Forces Agreement (A fordító megjegyzése)

** MOU – Memorandum of Understanding (A fordító megjegyzése)

- Szárazföldi aknák, *kazettás lőszer*ek és meglepő aknák alkalmazása (80-82. Sorozatok)
- Polgári hatóságok támogatása (110. Sorozat)
- Zavargások kezelése és tömegoszlatás (120. Sorozat)
- *Információs műveletek* (130-133. Sorozatok)

2.2 Tengeri műveletek

a. Bevezetés

A tengeri környezet megkülönböztető ismérve az, hogy magában foglal olyan területeket, amelyek nemzetek területi szuverenitása alá tartoznak (*nemzeti vizek és nemzeti légtér*), valamint olyan területeket is, amelyek semelyik nemzet területi szuverenitása alá sem tartoznak (*nemzetközi vizek és nemzetközi légtér*).

b. Jogi megfontolások

Tengeri műveletekre vonatkozó ROE kidolgozásakor a legfontosabb jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Azon tengeri terület, amelyen a műveleteket folytatni kell, és az alkalmazandó jogrendszer, ide értve a navigációra és az átrepülésre vonatkozó jogokat, a parti, illetve a lobogó szerinti államok kötelességeit és jogait, valamint a semlegesek és más részt nem vevők jogait és kötelességeit.
- ii. A művelet jogalapja, ide értve a *nemzeti vizeken* történő művelet-végrehajtással, illetve *tengeri megakadályozó műveletek* végrehajtásával kapcsolatos bármilyen speciális jogi hatáskört.
- iii. A szuverén mentesség elve.

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Hajók vagy repülőgép zavarásának megelőzése (22. Sorozat)
- *Figyelmeztető lövések* (23. Sorozat)
- *Működésképtelenné tevő tűz* (24. Sorozat)
- Személyek felkutatása és *fogva tartása* (25. Sorozat)
- Semlegesek (32. Sorozat)
- Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása és megsemmisítése (42. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások (50. Sorozat)
- Kitérések (55. Sorozat)
- Zónák (57. Sorozat)
- Zavarás (61. Sorozat)
- Szenzorok és megvilágítás (63. Sorozat)
- Tengeri rendfenntartás (90. Sorozat)
- Tengeralattjárók (91. Sorozat)
- *Tengeri aknák* (92. Sorozat)
- *Hajók területére lépés* (93. Sorozat)
- *Kalózkodás* visszaszorítása (94. Sorozat)

2.3 Légi műveletek

a. Bevezetés

A légi műveletek megkülönböztető ismérve az, hogy mind *nemzeti*, mind *nemzetközi légtérben* végrehajtásra kerülnek.

b. Jogi megfontolások

A légi műveletekre vonatkozó ROE kidolgozásakor a legfontosabb jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Az a terület, ahol a műveletek végrehajtásra kerülnek, valamint az ott alkalmazandó jogrend, ide értve az átrepüléssel kapcsolatos jogokat.
- ii. Az elfogás, valamint a polgári repülőgéppel, illetve bármely más, speciálisan védett (például egészségügyi) repülőgéppel szemben történő erőalkalmazás.

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Hajók vagy repülőgép zavarásának megelőzése (22. Sorozat)
- *Figyelmeztető lövések* (23. Sorozat)
- Célok azonosítása (31. Sorozat)
- Semlegesek (32. Sorozat)
- Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása és megsemmisítése (42. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások (50. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységeinek más egységekhez viszonyított helyzetének meghatározása (53. Sorozat)
- Kitérések (55. Sorozat)
- Zónák (57. Sorozat)
- Zavarás (61. Sorozat)
- *Nyomon követés, megfigyelés és megjelölés* (62. Sorozat)
- Tengeralattjárók (91. Sorozat)
- Levegő-föld rakéták alkalmazása (100. Sorozat)
- Levegő-föld alatti rakéták alkalmazása (101. Sorozat)
- Légi harc (102. Sorozat)

2.4 Világűrbeli műveletek

a. Bevezetés

A *világűrbeli* műveletek megkülönböztető ismérvének tekinthető az, hogy nemzeti szuverenitás alá nem tartozó területen kerülnek végrehajtásra, így ezen területen valamennyi nemzetnek joga van az egyenlő hozzáféréshez és használathoz.

b. Jogi megfontolások

A *világűr*beli műveletekkel kapcsolatos ROE kidolgozásakor a legfontosabb jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Tilos hagyományos fegyvereket telepíteni a Holdra és más égitestre, valamint nukleáris és más tömegpusztító fegyvereket állomásoztatni bárhol a *világűr*ben.
- ii. Egyik nemzet sem hivatkozhat joghatóságra vagy szuverenitásra a *világűr* semmilyen részével kapcsolatban.
- iii. Nem tilos a felderítő, valamint katonai célú kommunikációs és navigációs műholdak alkalmazása, a rakétákkal való átrepülés, továbbá a hagyományos fegyverek állomásoztatása műholdakon.
- iv. Nincs pontosan rögzítve az, hogy hol ér véget a *nemzeti légtér*, és hol kezdődik a *világűr*.

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Műholdas kommunikáció zavarása (140. Sorozat).
- Műholdak *semlegesítése*/megsemmisítése (141. Sorozat).

2.5 **Kibertérbeli műveletek**

a. Bevezetés

A *kibertér* megkülönböztető ismérve az, hogy egy képzeletbeli környezet, és bármely nemzet joghatóságán kívül van. A *kibertér*ben folyó műveletek fő formái a *számítógép-hálózati műveletek (CNO)*^{*} és gyakran nem kinetikusak, megnehezítve ezzel az *ellenséges cselekedet* és az *ellenséges szándék* megállapítását.

b. Jogi megfontolások

A *kibertér*beli műveletekkel kapcsolatos ROE kidolgozásakor a legfontosabb jogi megfontolások az alábbiak:

- i. A *CNO* jogi aspektusaival kapcsolatos hazai és nemzetközi polgári és büntetőjogi rendelkezések és nemzeti politikák lényegesen eltérnek egymástól. Továbbá, multilaterális és bilaterális kommunikációs megállapodások tartalmaznak olyan rendelkezéseket, amelyek befolyásolják a *számítógép-hálózati műveleteket*.
- ii. Annak ellenére, hogy nem kinetikusak, a *kibertér*ben folyó műveletek megvalósíthatnak *ellenséges cselekedetet* vagy *ellenséges szándékot*. Mindkettő meghatározásával kapcsolatos tényezők közé tartoznak a súlyosság, az azonnaliság, a közvetlenség, valamint a művelet hatásai.

* *Computer network operations – CNO (A fordító megjegyzése)*

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- *Számítógép-hálózati műveletek* (131. Sorozat)
- Műholdas kommunikáció zavarása (140. Sorozat)
- Műholdak *semlegesítése/megsemmisítése* (141. Sorozat)

FELADAT-SPECIFIKUS TERVEZÉSRE VONATKOZÓ MEGFONTOLÁSOK

3.1 Békeműveletek

a. Bevezetés

A *békeműveletek* megkülönböztető ismérvei, hogy végrehajtásukban a katonai erők, valamint a diplomáciai és humanitárius ügynökségek közösen vesznek részt, továbbá arra szolgálnak, hogy békés megoldást, vagy más speciális feltételeket sikerüljön elérni.

b. Jogi megfontolások

A ROE kidolgozásakor a fő jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Egy másik nemzet szuverén területén (ide értve a *nemzeti vizeket* és *nemzeti légteret* is) való tartózkodás jogalapja, különösen, hogy a katonai tevékenységgel egyetért(enek)-e az(ok) a nemzet(ek), amely(ek) területén a végrehajtásra sor kerül?
- ii. Amennyiben a tartózkodás jogalapja ENSZ BT határozatot is magában foglal, az adott határozat az Alapokmány VI. vagy VII. fejezetén alapul-e?
- iii. Az ENSZ Alapokmány VII. fejezetére alapozott valamely határozat megadja-e a felhatalmazást a „minden szükséges eszköz” igénybe vételére, továbbá, hogy az erőalkalmazás alapja az *önvédelemre* korlátozódik-e, amely magában foglalhatja a kijelölt személyek védelmét is?
- iv. Bármilyen, a *fegyveres erők jogállására vonatkozó megállapodás (SOFA)*, egyetértési megállapodás (MOU), vagy más nemzetközi megállapodás alkalmazásának terjedelme.

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Személyek mozgásszabadságának védelme (21. Sorozat)
- *Figyelmeztető lövések* (23. Sorozat)
- Személyek felkutatása és *fogva tartása* (25. Sorozat)
- Erőalkalmazás tulajdonvédelem céljából (40. Sorozat)
- Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása és megsemmisítése (42. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások (50. Sorozat)
- *Fegyveres erő* egységeinek más egységekhez viszonyított helyzetének meghatározása (53. Sorozat)
- Kitérések (55. Sorozat)
- Akadályok és sorompók alkalmazása (56. Sorozat)
- Szenzorok és megvilágítás (63. Sorozat)
- Erőalkalmazás polgári hatóságok támogatása céljából, ide értve a rendfenntartást is (110. Sorozat)
- Személyek felkutatása, *fogva tartása* és letartóztatása (111. Sorozat)

- *Fogva tartott* és letartóztatott személyekkel való bánásmód (112. Sorozat)
- Zavargások kezelése és tömegoszlatás (120. Sorozat)
- Tömegoszlatás során alkalmazható vegyi anyagok (121. Sorozat)
- Tömegoszlatás során alkalmazható lőszer / vízágyú (122. Sorozat)

3.2 Nem-harcoló kimenekítésére vonatkozó műveletek (NEO^{*})

a. Bevezetés

A *nem-harcoló kimenekítésére vonatkozó műveletek (NEO)* megkülönböztető ismérve, hogy támogatást nyújtanak más kormányzati hivataloknak az állampolgáraik és más kiválasztott személyek fenyegető körülmények közül történő kimenekítéséhez egy külföldi országban, vagy a *fogadó országban*. A *NEO*-k alapvetően védelmi jellegűek.

b. Jogi megfontolások

A ROE kidolgozásakor a fő jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Azon nemzet szuverén területén (ide értve a *nemzeti vizeket* és *nemzeti légteret* is) történő tartózkodás jogalapja, amelyről a *NEO* végrehajtásra kerül; különösen az, hogy a *NEO* végrehajtására a *fogadó ország* egyetértésével kerül-e sor, és ebből következően, a környezet megengedő, bizonytalan vagy ellenséges.
- ii. Bármilyen, a *fegyveres erők jogállására vonatkozó megállapodás (SOFA)*, egyetértési megállapodás (MOU), vagy más nemzetközi megállapodás alkalmazásának terjedelme.

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Személyek mozgásszabadságának védelme (21. Sorozat)
- *Figyelmeztető lövések* (23. Sorozat)
- Személyek felkutatása és *fogva tartása* (25. Sorozat)
- Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása és megsemmisítése (42. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások (50. Sorozat)
- *Fegyveres erő* egységeinek más egységekhez viszonyított helyzetének meghatározása (53. Sorozat)
- Kitérések (55. Sorozat)
- Akadályok és sorompók alkalmazása (56. Sorozat)
- Szenzorok és megvilágítás (63. Sorozat)
- Erőalkalmazás polgári hatóságok támogatása céljából, ide értve a rendfenntartást is (110. Sorozat)
- Zavargások kezelése és tömegoszlatás (120. Sorozat)
- Tömegoszlatás során alkalmazható vegyi anyagok (121. Sorozat)

* *NEO - Non-combatant evacuation operations (A fordító megjegyzése)*

- Tömegosztatás során alkalmazható löszerek / vízágyúk (122. Sorozat)
- *Elektronikai hadviselési eszközök* (130. Sorozat)

3.3 Humanitárius segítségnyújtás / katasztrófavédelem (HA*/DR**)

a. Bevezetés

A humanitárius segítségnyújtás / katasztrófavédelem (HA/DR) megkülönböztető ismérve, hogy általában természeti vagy ember által okozott katasztrófák miatti szenvedés enyhítésére szolgáló, rövid időtartamú programok, továbbá a *fogadó ország* egyetértésével kiegészítik a helyi polgári hatóságok vagy más ügynökségek erőfeszítéseit.

b. Jogi megfontolások

A ROE kidolgozásakor a fő jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Szükséges-e fegyver viselése, és a *fogadó ország* ehhez hozzájárult-e?
- ii. Bármilyen, a *fegyveres erők jogállására vonatkozó megállapodás (SOFA)*, egyetértési megállapodás (MOU), vagy más nemzetközi megállapodás alkalmazásának terjedelme.
- iii. A *fogadó ország* által megállapított műveleti korlátozások.

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Személyek mozgásszabadsága (21. Sorozat)
- A *fegyveres erők* egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások (50. Sorozat)
- Erőalkalmazás polgári hatóságok támogatása céljából, ide értve a rendfenntartást is (110. Sorozat)
- Zavargások kezelése és tömegosztatás (120. Sorozat)
- Tömegosztatás során alkalmazható vegyi anyagok (121. Sorozat)
- Tömegosztatás során alkalmazható löszerek / vízágyúk (122. Sorozat)

3.4 Segítségnyújtás polgári hatóságoknak

a. Bevezetés

A polgári hatóságoknak történő segítségnyújtás olyan belföldi műveleteket foglal magában, amelyek során a katonai erő – normális körülmények között a kormányzati hivatalok felelősségébe tartozó – civil feladatokat lát el.

b. Jogi megfontolások

* HA – Humanitarian Assistance (A fordító megjegyzése)

** DR – Disaster Response (A fordító megjegyzése)

A ROE kidolgozásakor a fő jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Szükséges-e egyéni fegyver viselése?
- ii. Szükség van-e letartóztatásra vagy *fogva tartás*ra irányuló hatáskörre?

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Erőalkalmazás tulajdonvédelem céljából (40. Sorozat)
- Fegyverviselésre vonatkozó hatáskör (70. Sorozat)
- Erőalkalmazás polgári hatóságok támogatása céljából, ide értve a rendfenntartást is (110. Sorozat)
- Személyek felkutatása, *fogva tartása* és letartóztatása (111. Sorozat)
- *Fogva tartott* és letartóztatott személyekkel való bánásmód (112. Sorozat)
- Zavargások kezelése és tömegoszlatás (120. Sorozat)
- Tömegoszlatás során alkalmazható vegyi anyagok (121. Sorozat)
- Tömegoszlatás során alkalmazható lőszer / vízágyúk (122. Sorozat)

3.5 Tengeri megakadályozó műveletek

a. Bevezetés

A *tengeri megakadályozó műveletek* megkülönböztető ismérve az, hogy magukban foglalják hadihajók (és/vagy katonai repülőgépek) általi joghatóság gyakorlását más államok hajói és/vagy repülőgépei felett. Minden résztvevő nemzet kialakítja nemzeti álláspontját arra vonatkozóan, hogy hadihajói és/vagy katonai repülőgépei mit tehetnek (mind jogilag, mind pedig politikai szempontból) a *nemzetközi vizeken* és a *nemzetközi légtérben* más nemzetek hajóival és repülőgépeivel szemben.

b. Jogi megfontolások

A ROE kidolgozásakor a fő jogi megfontolások az alábbiak:

- i. Az a tengeri terület, amelyen a műveletek végrehajtásra kerülnek, valamint az alkalmazandó jogrend, ide értve a navigációra és az átrepülésre vonatkozó jogokat, a parti államok és a lobogó szerinti államok kötelességeit és jogait, valamint a semlegesek és más nem résztvevők jogait és kötelességeit.
- ii. A művelet jogalapja, ide értve a műveleteknek *nemzeti vizeken* történő végrehajtására, illetve *tengeri megakadályozó műveletek* végrehajtására vonatkozó bármilyen speciális jogi hatáskört.
- iii. A szuverén mentesség elve.
- iv. A látogatás jogának a kapitány beleegyezésén alapuló gyakorlására vonatkozó eltérő nemzeti jogi és politikai álláspontok.

c. Alkalmazandó ROE

A B Melléklet 3.d.i. pontjában foglalt kötelező szabályok mellett a következő ROE rendelkezéseket érdemes megfontolni:

- Hajók vagy repülőgép zavarásának megelőzése (22. Sorozat)
- *Figyelmeztető lövések* (23. Sorozat)
- *Működésképtelenné tevő tűz* (24. Sorozat)
- Személyek felkutatása és *fogva tartása* (25. Sorozat)
- Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása és megsemmisítése (42. Sorozat)
- A *fegyveres erő* egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások (50. Sorozat)
- Kitérések (55. Sorozat)
- Zónák (57. Sorozat)
- Zavarás és ellen-zavarás (61. Sorozat)
- Szenzorok és megvilágítás (63. Sorozat)
- Tengeri rendfenntartás (90. Sorozat)
- *Hajók területére lépés* (93. Sorozat)
- *Kalózkodás* visszaszorítása (94. Sorozat)

IRÁNYMUTATÁS AZ ELLENSÉGES SZÁNDÉK MEGÁLLAPÍTÁSÁHOZ

4.1 Az ellenséges szándék meghatározása

a. *Ellenséges szándéknak* minősül az azonnali erőalkalmazással való fenyegetés. Az *ellenséges szándék* az alábbi két feltétel együttes teljesülése alapján beazonosítható fenyegetés esetén állapítható meg:

- i. Képesség.
- ii. Szándék.

b. Az erőalkalmazás akkor történik *önvédelemben*, ha a *fegyveres erőt* megtámadták és/vagy a szembenálló fél *ellenséges szándékot* tanúsít. *Ellenséges szándék* tanúsításáról akkor beszélünk, ha – az adott időben ismert valamennyi tény elemzése vagy a körülmények alapján – ésszerűen feltételezhető, hogy a *támadás* vagy az erőalkalmazás azonnal megtörténhet. Néhány nemzet lehetővé teszi a fegyveres erő parancsnoka számára az *egyéni önvédelem* és a *nemzeti önvédelem* jogának korlátozását (ld. 10. és 11. Sorozatok a B Mellékletben).

4.2 Az ellenséges szándék megállapítása. Annak meghatározása során, hogy valaki *ellenséges szándékot* tanúsít-e, a *fegyveres erők* a legjobb megítélésük szerint fognak dönteni, tekintetbe véve a rendelkezésre álló felderítési információkat, a politikai és katonai tényezőket, jelzéseket és figyelmeztetéseket, valamint a művelet területén létező lehetséges fenyegetések megvalósításának képességére vonatkozó mindenféle más releváns információt.

4.3 Ellenséges szándékra utaló jelek. Nincs olyan ellenőrző felsorolása az utaló jeleknek, amelyek alapján összefoglalóan meg lehetne állapítani az *ellenséges szándék* meglétét. Az alábbiakban olyan cselekmény-példák találhatók, amelyek – a körülmények függvényében – *ellenséges szándéknak* minősülnek:

- a. Fegyverek célra tartása vagy irányítása.
- b. *Támadó* profil felvétele.
- c. Fegyver hatótávolságán belülre közelítés.
- d. Megvilágítás radarral vagy lézer megjelölőkkel.
- e. Célmegjelölési információk továbbítása.
- f. *Tengeri aknák* telepítése, vagy arra való előkészület.
- g. Az alábbi 4.4 pontban található proaktív intézkedésekre történő válaszadás elmulasztása.

4.4 Az ellenséges szándék megállapítását segítő proaktív intézkedések. Az *ellenséges szándékra* utaló fenti jelek mellett, amennyiben van idő rá, és a körülmények is lehetővé teszik, a *fegyveres erőnek* proaktív intézkedéseket kell tennie a szembenálló fél vagy fegyveres erő szándékának megállapítására, amelyek magukban foglalják többek között:

- a. Szöveges kérdés (ld. C Melléklet 7. sz. Függelék).

- b. Szöveges figyelmeztetés (ld. C Melléklet 7. sz. Függelék).
- c. Látható jelek.
- d. Hangjelek.
- e. Fizikai akadályok.
- f. Útvonal és sebesség megváltoztatása annak megállapítása érdekében, hogy a másik fél továbbra is fenntartja-e a *támadó* profilt.
- g. Megvilágítás tűzellenőrző radarral.
- h. *Figyelmeztető lövések* leadása.

AZ ERŐALKALMAZÁS KITERJESZTÉSE ÖNVÉDELEMBEN

5.1 Bevezetés. Minden *önvédelmi* helyzetben, amikor olyan körülmények adódnak, amelyek között az erőalkalmazás szükségessé válhat, elengedhetetlen az erőalkalmazás feletti ellenőrzés gyakorlása annak biztosítása érdekében, hogy az erőalkalmazás jogilag megindokolható legyen. Következésképpen, ha van rá idő, és a körülmények is megengedik, az erőalkalmazásnak mindig fokozatosnak (más megfogalmazás szerint fokozatosan kiterjesztettnek) kell lennie. Az erőalkalmazás kiterjesztése (EOF*) magában foglalhat egymásra épülő cselekményeket, amelyek *nem halálos erő* alkalmazásával járó intézkedésekkel kezdődnek, és fokozatosan elérhetik a *halálos erő* alkalmazását. Az EOF eljárások célja a jogilag nem megindokolható erőalkalmazás elkerülése. Az EOF eljárások segítséget nyújthatnak az *ellenséges szándék* megállapításában is (ld. A Melléklet 4. sz. Függelék).

5.2 A fokozatos erőalkalmazás. A fokozatos erőalkalmazás megkívánja, hogy azok a személyek, akik számára szükségessé válik az erőalkalmazás, mindig törekedjenek arra, hogy az adott körülmények között rendelkezésre álló, legkisebb ártalommal járó lehetőséget válasszák. Valójában a fokozatos erőalkalmazás egyik fő célja, hogy műveleti időt és teret adjon abban a reményben, hogy *önvédelmi* helyzetben nem lesz szükség az erőalkalmazást egészen a *halálos erő* alkalmazásáig kiterjeszteni.

5.3 Az erőalkalmazással kapcsolatos lehetőségek. Bármely konkrét szituációban az erőalkalmazásnak számos módja rendelkezésre állhat. A rendelkezésre álló lehetőségek gyakran az alábbiakat foglalják magukban:

- a. Jelenlét.
- b. Szöveges vagy látható figyelmeztetések, ide értve a fegyverek megmutatását is.
- c. Enyhe fizikai nyomásgyakorlás.
- d. Erős fizikai nyomásgyakorlás.
- e. Nem halálos fegyverek (mint pl. gumibotok).
- f. Halálos fegyverek (mint pl. tűzfegyverek).

5.4 Általános megfontolások. Számos olyan általános megfontolás van, amelyet az EOF irányelvek kialakítása, a lehetőségek kidolgozása és a kiképzés során tekintetbe kell venni:

- a. Az EOF a szükséges opció alkalmazásáról szól. Az erőalkalmazás változatait minden esetben összefüggéseikben kell vizsgálni, vagyis annak értékelésével együtt, hogy mi az az első legenyhébb válaszlépés, amelyet meg kell tenni a konkrét eset kapcsán. Az erőalkalmazó egyén számára jogi következményekkel járhat egy eltúlzott reagálás akkor, ha a konkrét körülmények között egy kevésbé ártalmas változat révén elérhető lett volna a fenyegetés *semlegesítése* vagy megszüntetése.
- b. Amikor van idő rá, és a körülmények is lehetővé teszik, elvárható, hogy egy súlyosabb következményekkel járó megoldás alkalmazása előtt kevésbé ártalmas lehetőségek (pl. figyelmeztetések vagy *figyelmeztető lövések*) kerüljenek alkalmazásra.

* EOF - Escalation of force (A fordító megjegyzése)

c. Néhány esetben műveleti okokból a ROE korlátozhatja bizonyos kevésbé súlyos következményekkel járó EOF lehetőségek igénybe vételét. Például a ROE megtilthatja a *figyelmeztető lövések* alkalmazását. Minden esetben szükséges azonban emlékeznünk arra, hogy a ROE és az EOF eljárások nem korlátozzák az *önvédelem*hez való jogot. A művelet-végrehajtási szabályokban (vagy a 10., vagy a 11. Sorozatokban) megjelenő bármilyen korlátozástól függően, minden szükséges és arányos eszköz és cselekmény igénybe vehető *önvédelem* esetében.

d. A *fegyveres erő* felkészítése magában kell, hogy foglaljon olyan, EOF szituációkra alapozott helyzet-beállításokra épülő kiképzést, amelyekkel a *fegyveres erő* tagjai vélhetően szembesülnek a művelet végrehajtása során, mint például ellenőrző pontok működtetése, vagy objektumba történő belépés ellenőrzése esetén.

e. Az *ellenséges szándék* megállapítására irányuló proaktív intézkedések (ld. A Melléklet 4. sz. Függelékének 4.4. pontja) és az EOF intézkedések hasonlóak, és azonos célokat szolgálhatnak.

CÉLPONTKIVÁLASZTÁS ÉS ROE

6.1 A célpontkiválasztás a célpontok kiválasztásának és sorrendjük meghatározásának, valamint a megfelelő cselekvés hozzárendelésének eljárása, figyelembe véve a műveleti körülményeket és képességeket, az alkalmazandó művelet-végrehajtási szabályokat, valamint a hadijog (LOAC) rendelkezéseit.

6.2 A ROE és a célpontkiválasztás közötti kapcsolat az alábbiak szerint foglalható össze:

- a. A *fégyveres erők* csak olyan katonai célpontokat vehetnek célba, amelyek célba vételét a vonatkozó ROE lehetővé teszi.
- b. A ROE olyan politikai korlátozásokat fogalmazhat meg a célpontkiválasztással kapcsolatban, amelyek meghaladják a LOAC követelményeit.
- c. A ROE soha nem engedheti meg olyan célok kiválasztását, amelyek nem felelnek meg a LOAC előírásainak.

6.3 Egy misszió esetében a célpontkiválasztással kapcsolatos irányelvek korlátozásokat határozhatnak meg, mint például a korlátozott célpontok listája (restricted target list) és a tiltott célpontok listája (no-strike list). Emellett, a parancsnokokat a rájuk vonatkozó ROE is korlátozhatja bizonyos akciók megtételében.

6.4 Bármilyen misszióval kapcsolatos célpontkiválasztás lefolytatása érdekében a tervezőknek – akiket gyakran „tervező sejt”-nek hívnak – rendelkezniük kell a misszió végrehajtásához szükséges ROE-val (20. Sorozat), amely megengedi az erőalkalmazást egészen a *halálos erő* alkalmazásáig bezárólag. Ezek a ROE intézkedések visszatükrözik azokat a hatásokat, amelyeket a parancsnok el kíván érni. Amennyiben a 20. Sorozat nem tartalmaz engedélyeket, ebben az esetben *támadások* nem hajthatók végre.

6.5 A ROE visszatükrözi a LOAC azon követelményét, miszerint semmilyen körülmények között nem engedhető meg olyan *támadás*, amelynek következményeként civil személyek várható nem szándékos sérülése vagy halála, illetve polgári javakban történő járulékos károkozás meghaladja a *támadás* révén vélhetően elérhető konkrét és közvetlen katonai előnyt. Kivételes esetekben *felsőbb hatóság* vagy valamely parancsnok (műveleti parancs, vagy a parancsnok szándékának kinyilvánítása révén) utasítást adhat korlátozóbb rendelkezések alkalmazására. Egy parancsnok például:

- a. megtilthatja az olyan *támadásokat*, amelyeknek bármilyen járulékos kár előre látható következménye lehet;
- b. megtilthatja az olyan *támadásokat*, amelyeknek külön meghatározott személycsoportok (pl. gyerekek), illetve meghatározott számú személyek nem szándékos sérülése vagy halála lehet a következménye;
- c. megtilthatja az olyan *támadásokat*, amelyek következményeként bizonyos objektumokban egyébként megengedett járulékos károkozás várható; vagy
- d. utasítást adhat arra, hogy bizonyos katonai célpontokat megsemmisítés helyett tegyenek működésképtelenné.

Fenti korlátozó rendelkezések – általános szabályként – a küldetés teljesítésével összefüggő szituációkra vonatkoznak, és nem alkalmazandók az *önvédelemmel* kapcsolatos helyzetekre.

A CÉLPONTKIVÁLASZTÁS ELLENŐRZÉSI LISTÁJÁNAK MODELLJE

Célpont leírása:

Helye a térképen:

1	<p>A ROE / parancsok alapján van-e hatásköre <i>támadás</i> indítására?</p> <p><i>Ha igen, lépjen a 2. pontra. Ha nem, a TÁMADÁS NEM ENDEGÉLYEZETT.</i></p>
2	<p>Szerepel-e a célpont a tiltott / korlátozott célpontok listáján?</p> <p><i>Ha nem, lépjen a 3. pontra. Ha igen, a TÁMADÁS NEM ENDEGÉLYEZETT.</i></p>
3	<p>A célpont hatékonyan hozzájárul-e az ellenség katonai műveletéhez?</p> <p><i>Ha igen, lépjen a 4. pontra. Ha nem, a TÁMADÁS NEM ENDEGÉLYEZETT.</i></p>
4	<p>A célpont megsemmisítése vagy <i>semlegesítése</i> a jelen körülmények között meghatározott katonai előnnyel jár-e?</p> <p><i>Ha igen, lépjen az 5. pontra. Ha nem, a TÁMADÁS NEM ENDEGÉLYEZETT.</i></p>
5	<p>Várható-e, hogy a <i>támadás</i> járulékosan civil személyek halálával vagy sérülésével, illetve polgári objektumok megrongálásával, vagy ezek kombinációjával (ld. járulékos károk) jár?</p> <p><i>Ha igen, lépjen a 6. pontra. Ha nem, lépjen a 11. pontra.</i></p>
6	<p>Megengedi-e a kapott, célpontkiválasztásra vonatkozó iránymutatás és a ROE a járulékos károkozást?</p> <p><i>Ha igen, lépjen a 7. pontra. Ha nem, a TÁMADÁS NEM ENDEGÉLYEZETT.</i></p>
7	<p>Van-e olyan alternatív katonai célpont, amelynek megtámadása ugyanolyan katonai előnnyel járhat, de kisebb a kockázata a járulékos károkozásnak?</p> <p><i>Ha nincs, lépjen a 8. pontra. Ha van, lépjen vissza az 1. pontra és válasszon új katonai célpontot.</i></p>
8	<p>Megtörtént-e minden lehetséges elővigyázatossági intézkedés megtétele a <i>támadás</i> eszközeinek és módjainak kiválasztása során arra tekintettel, hogy elkerülhető, de mindenképpen a lehető legkisebbre csökkenthető legyen a civil személyek halálát vagy sérülését, illetve polgári objektumok megrongálását okozó járulékos károkozás?</p> <p><i>Ha igen, lépjen a 9. pontra. Ha nem, tegye meg a szükséges elővigyázatossági intézkedéseket, és ismételten vizsgálja meg a 8. pontban foglaltakat.</i></p>
9	<p>Feltéve, hogy a körülmények ezt lehetővé teszik, sor került-e hatékony figyelmeztetésre az olyan <i>támadások</i>at megelőzően, amelyek érinthetik a lakosságot?</p> <p><i>Ha igen, lépjen a 10. pontra. Ha nem, tegye meg a figyelmeztetést mielőtt a 10. pontra lép.</i></p>
10	<p>Várható-e, hogy a <i>támadás</i> olyan mértékű, civil személyek halálával vagy sérülésével, illetve polgári objektumokban történő károkozással, vagy ezek kombinációjával jár, amely lényegesen meghaladná a vélhetően elérhető konkrét és közvetlen katonai előnyt?</p> <p><i>Ha igen, a TÁMADÁS NEM ENDEGÉLYEZETT. Ha nem, lépjen a 11. pontra.</i></p>
11	<p>A TÁMADÁS ENGEDÉLYEZETT, DE FOLYTASSA ANNAK FIGYELEMMEL KÍSÉRÉSÉT. A KÖRÜLMÉNYEK VÁLTOZÁSA ESETÉN KÖTELEZŐ A TÁMADÁS ISMÉTELT VIZSGÁLATA.</p>

A MŰVELET-VÉGREHAJTÁSI SZABÁLYOK JEGYZÉKE

1. Ez a Jegyzék a ROE kidolgozásának szabályait tartalmazza. A szabályok csoportokra vannak felosztva, amelyek a katonai tevékenység különböző területeivel foglalkoznak. Ezen csoportokon belül a szabályok számos sorozata található, mindegyik külön tevékenységet szabályoz. Az egyes szabályokat a sorozatokból szükség szerint kell kiválasztani. A tartalék számok a jelen Jegyzékben nem szereplő szabályok kidolgozására vannak fenntartva. Néhány szabály tartalmazza a „(MEGHAT)” kifejezést. Ez azt jelenti, hogy a részleteket megfelelően be kell illeszteni a szabály jelentésének tisztázása érdekében.
2. A jelen Kézikönyv abból indul ki, hogy az *egyéni önvédelemben* és az *egység önvédelemben* történő erőalkalmazás nincs korlátozva, kivéve, ha a 10-19. Csoportban levő valamely szabály kifejezetten így rendelkezik.
3. A ROE-nak a jelen Jegyzékből történő kidolgozási eljárása az alábbiakban kerül bemutatásra, és a ROE kidolgozását elősegítő ellenőrző listában kerül összefoglalásra.
 - a. Elemesse a küldetést. Fordítson kiemelt figyelmet azon politikai, műveleti és jogi megfontolásokra, amelyek befolyásolhatják a ROE-t, ide értve a *felsőbb hatóság* szándékát vagy iránymutatását. Az alkalmazandó szabályok kiválasztása érdekében határozza meg a művelet jellegét, vagyis fegyveres konfliktusról (nemzetközi vagy nem-nemzetközi) van-e szó, illetve olyan műveletről, amely kívül esik a fegyveres konfliktus fogalmán.
 - b. Azonosítsa be a feladatokat a Műveleti Parancs (OPORD) szerinti Küldetés Megjelölés (Mission Statement) alapján. Az OPORD tartalmazza a küldetés megjelölését és azokat a katonai feladatokat, amelyeket a küldetés teljesítése érdekében végre kell hajtani. Ezen feladatokat még a ROE kidolgozásával kapcsolatos elképzelések kialakítását megelőzően be kell azonosítani.
 - c. Azonosítsa be valamely hatályban levő ROE-t. A hatályban levő ROE-t akkor kell megállapítani, ha módosításra van szükség.
 - d. Készítse elő a ROE-t.
 - i. Azonosítsa be a kötelező szabályokat. Első ROE szabályokként a kötelező szabályokat kell figyelembe venni. A kötelező szabályok azokkal a kérdésekkel foglalkoznak, amelyek minden küldetéshez elengedhetetlenek, és amelyeket minden ROE-nak tartalmaznia kell, még akkor is, ha a kiválasztott szabály éppen tiltja valamely katonai tevékenység végrehajtását. Minden ROE-nak tartalmaznia kell szabályt a 10., 11., 12., 60. és 70. Sorozatokból. Valamennyi küldetés esetén az önvédelmen kívül szükség van szabályra a 20. Sorozatból. Fegyveres konfliktust magukban foglaló helyzetekben szükséges az intézkedések kiválasztása a 30. és 32. Sorozatokból.
 - ii. Azonosítsa be a környezet-specifikus szabályokat. Az A Melléklet 2. sz. Függeléke iránymutatás ad a különböző környezetekben alkalmazandó ROE kidolgozására, ide értve a szárazföldi, a tengeri, a légi, a *világűr*beli, valamint a *kibertér*beli műveleteket. Mindegyik környezet esetén rögzítve vannak a legvalószínűbben szükséges szabályok, de ezek nem kötelezőek.
 - iii. Azonosítsa be a feladat-specifikus szabályokat. Az A Melléklet 3. sz. Függeléke iránymutatást ad a speciális feladatokra vonatkozó ROE kidolgozásához, ide értve a *békeműveleteket*, a *nem harcolók kimenekítésére vonatkozó műveleteket*, a humanitárius/katasztrófa segítségnyújtást, valamint a polgári hatóságok

támogatását. Mindegyik feladattal kapcsolatban rögzítve vannak a legvalószínűbben szükséges szabályok, de ezek nem kötelezőek.

iv. Tekintse át a Jegyzékben maradt további szabályokat. Minden küldetés egyedi, ezért a környezet- és feladat-specifikus szabályokkal kapcsolatos iránymutatás nem mindig kellően részletes. A ROE kidolgozóinak meg kell vizsgálniuk a Jegyzékben szereplő valamennyi sorozatot annak megállapítása érdekében, hogy szükségesek-e más szabályok is a küldetés teljesítéséhez.

v. Szabálytervezet. A ROE üzenetet a felsorolt ROE rendelkezések szám szerinti sorrendjében kell kialakítani. Lehetséges és néha szükséges is az, hogy ugyanabból a sorozatból két szabály is kiválasztásra kerüljön.

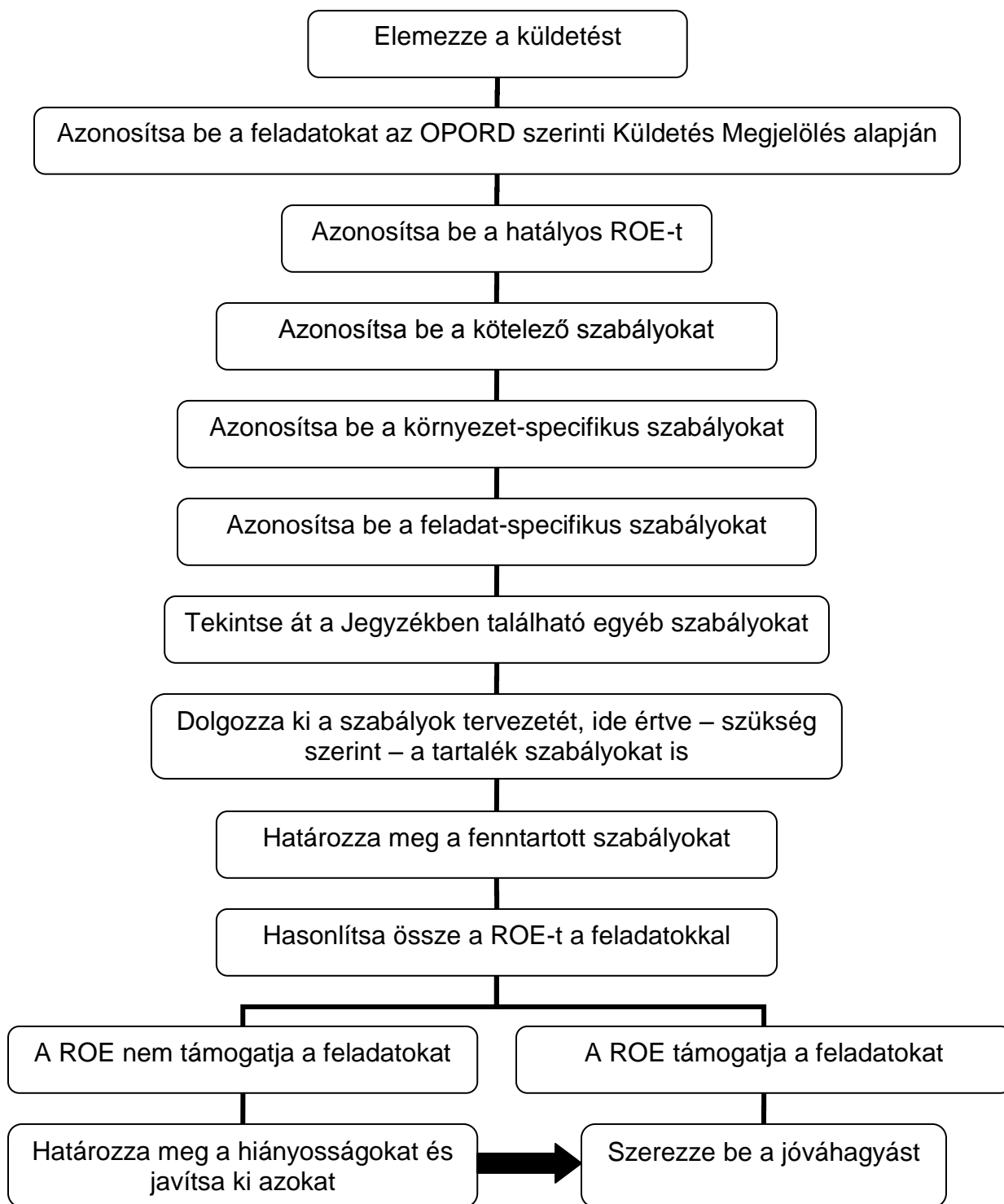
vi. A tervezet tartalék szabályai, amennyiben szükségesek. A Jegyzék nem vehet figyelembe minden lehetséges jövőbeni küldetést és az azok végrehajtásához szükséges szabályt. Ha valamilyen szabály hiányzik, kidolgozható a tartalék számok segítségével az ugyanazon sorozatba tartozó más szabályokra vonatkozó formátum felhasználásával, vagy egy új csoport vagy sorozat részeként.

vii. Fenntartott szabályok meghatározása. Döntse el, hogy – amennyiben vannak ilyenek – mely szabályok végrehajtását kell magasabb szintnek engedélyezni. Ezek a szabályok „alvó” szabályok maradnak mindaddig, amíg rájuk vonatkozóan kiadásra nem kerül a ROEIMP üzenet.

e. Hasonlítsa össze a ROE rendelkezéseket és a feladatokat. A ROE-t össze kell vetni a küldetéssel és a feladattal annak biztosítása érdekében, hogy – a *felettes hatóság* által meghatározott korlátokon belül – elősegíti-e a küldetés teljesítését. Javítsa ki a hiányosságokat, amennyiben vannak ilyenek.

f. Szerezze be a szükséges jóváhagyást. Kérje meg a megfelelő szintű hatóság jóváhagyását.

ROE KIDOLGOZÁSÁT ELŐSEGÍTŐ ELLENÖRZŐ LISTA

10-19. CSOPORT: ERŐALKALMAZÁS ÖNVÉDELEMBEN ÉS MÁSOK MEGVÉDÉSE SORÁN		
Megjegyzés: <i>Önvédelem</i> céljából történő alkalmazás során a <i>fegyveres erő</i> magában foglalja a <i>fegyveres erőt</i> kísérő személyeket, hadifoglyokat, valamint a <i>fegyveres erő</i> ellenőrzése alá tartozó internáltakat és fogva tartott személyeket.		
10. Sorozat	Erőalkalmazás egyéni önvédelem során	
Cél:	Az <i>egyéni önvédelemben</i> történő erőalkalmazás jogának szabályozása.	
	Szabály	
	10 A	Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>egyéni önvédelemben</i> megengedett, kivéve az alábbi eseteket: (MEGHAT).
	10 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása <i>egyéni önvédelemben</i> megengedett.
	10 C	Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>egyéni önvédelemben</i> megengedett.
	10 D	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása tulajdonvédelem esetén megengedett akkor, ha fennáll a lehetősége annak, hogy ezen tulajdon megsemmisítése, vagy megrongálása (MEGHAT személyek) sérüléséhez fog vezetni.
	10 E	Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, tulajdonvédelem esetén megengedett akkor, ha fennáll a lehetősége annak, hogy ezen tulajdon megsemmisítése, vagy megrongálása (MEGHAT személyek) életét közvetlenül veszélyeztetni fogja. Megjegyzés: Ilyen esetekben a tulajdonvédelem az <i>egyéni önvédelem</i> , az <i>egység önvédelem</i> , vagy meghatározott személyek megvédele jogának gyakorlását jelenti. A meghatározott személyek csoportja magában foglalhatja a <i>fegyveres erő</i> tagjait, saját ország állampolgárait, valamennyi civil személyt, stb. Amennyiben életet közvetlenül fenyegető veszély nem áll fenn, a tulajdonvédelem esetén lehetséges erőalkalmazásra vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatban ld. a 40. Sorozatot.
	10 F-Z	Tartalék.
11. Sorozat	Erőalkalmazás egység önvédelem során	
Cél:	Az <i>egység önvédelemben</i> történő erőalkalmazás jogának szabályozása.	
	Szabály	
	11 A	Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>egység önvédelemben</i> megengedett, kivéve az alábbi eseteket: (MEGHAT).

	11 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása <i>egység önvédelemben</i> megengedett.
	11 C	Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT csoportok vagy egységek, pl. <i>fegyveres erő</i> , civilek esetén) <i>egység önvédelemben</i> megengedett.
	11 D	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT csoportok vagy egységek esetén) <i>egység önvédelemben</i> megengedett.
	11 E	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása megengedett akkor, ha fennáll a lehetősége tulajdonban történő olyan károkozásnak, amely saját egységbe, vagy saját nemzetbeli más egységbe tartozó személyek sérüléséhez fog vezetni.
	11 F	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása megengedett akkor, ha fennáll a lehetősége tulajdonban történő olyan károkozásnak, amely (MEGHAT csoportokba vagy egységekbe, pl. a <i>fegyveres erő</i> állományába tartozó, civil) személyek sérüléséhez fog vezetni.
	11 G	Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, megengedett, ha fennáll a lehetősége tulajdonban történő olyan károkozásnak, amely a saját egységben vagy saját nemzetbeli más egységekben közvetlen életveszélyhelyzetet fog okozni. Megjegyzés: Ilyen esetekben a tulajdonvédelem az <i>egység önvédelem</i> jogának gyakorlását jelenti olyan helyzetekben, amikor az egység vagy az egységben levő személyek veszélyben vannak. A tulajdonvédelem esetén lehetséges erőalkalmazásra vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatban ld. a 40. Sorozatot.
	11 H-Z	Tartalék
12. Sorozat	Erőalkalmazás mások megvédése céljából	
Cél:	Olyan személyek védelme érdekében történő erőalkalmazás szabályozása, akik nem tagjai a <i>fegyveres erő</i> nek.	
	Szabály	
	12 A	Erőalkalmazás mások megvédése céljából tilos.
	12 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT csoportba tartozó) mások megvédése céljából megengedett.
	12 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT csoportba tartozó) mások megvédése céljából megengedett.
	12 D	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT) személyekkel szemben <i>súlyos bűncselekmény</i> elkövetésének megakadályozása céljából megengedett.
	12 E-Z	Tartalék.

13. Sorozat	Erőalkalmazás <i>nemzeti önvédelem</i> során	
Cél:	<i>Nemzeti önvédelem</i> során történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Szabály	
	13 A	Erőalkalmazás <i>nemzeti önvédelem</i> ben tilos.
	13 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT nemzettel kapcsolatos) <i>nemzeti önvédelem</i> ben megengedett.
	13 C	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT nemzettel kapcsolatos) <i>nemzeti önvédelem</i> ben megengedett, ha (MEGHAT hatóság) erre felhatalmazást adott.
	13 D	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT nemzettel kapcsolatos) <i>nemzeti önvédelem</i> ben megengedett.
	13 E	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT nemzettel kapcsolatos) <i>nemzeti önvédelem</i> ben megengedett, ha (MEGHAT hatóság) erre felhatalmazást adott.
	13 F-Z	Tartalék.
14-19. Sorozat	TARTALÉK	
20-29. CSOPORT: KÜLDETÉS-TELJESÍTÉS		
20. Sorozat	ERŐALKALMAZÁS KÜLDETÉS-TELJESÍTÉS CÉLJÁBÓL	
Cél:	A küldetés-teljesítés céljából történő erőalkalmazás szabályozása. Megjegyzés: Ha nincs szó fegyveres konfliktusról, bizonyos nemzetek <i>halálos erő</i> alkalmazását csak <i>önvédelem</i> ben engedik meg.	
	Szabály	
	20 A	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása küldetés-teljesítés céljából megengedett.
	20 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása a küldetés akadályozása érdekében alkalmazott erő leküzdése céljából megengedett.
	20 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, küldetés-teljesítés céljából megengedett.
	20 D	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a küldetést akadályozó erő leküzdése céljából megengedett.

	20 E-Z	Tartalék.
21. Sorozat	Személyek mozgásszabadságának védelme	
Cél:	Személyek mozgásszabadságának biztosítása céljából történő erőalkalmazás szabályozása	
	Szabály	
	21 A	Erőalkalmazás annak megelőzése céljából, hogy a <i>fegyveres erő</i> hoz tartozó személyek mozgásszabadságát korlátozzák, tilos.
	21 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása annak megelőzése céljából, hogy a <i>fegyveres erő</i> hoz tartozó személyek mozgásszabadságát korlátozzák, megengedett.
	21 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, annak megelőzése céljából, hogy a <i>fegyveres erő</i> hoz tartozó személyek mozgásszabadságát korlátozzák, megengedett.
	21 D	Erőalkalmazás annak megelőzése céljából, hogy (MEGHAT személyek) mozgásszabadságát korlátozzák, tilos.
	21 E	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása annak megelőzése céljából, hogy (MEGHAT személyek) mozgásszabadságát korlátozzák, megengedett.
	21 F	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, annak megelőzése céljából, hogy (MEGHAT személyek) mozgásszabadságát korlátozzák, megengedett.
	21 G-Z	Tartalék.
22. Sorozat	Hajók vagy repülőgép zavarásának megelőzése	
Cél:	Azon körülmények szabályozása, amelyek között erőalkalmazásra kerülhet sor hajók vagy repülőgép esetében engedély nélküli fedélzetre lépés megelőzése, vagy azok elfoglalásának megelőzése céljából.	
	Szabály	
	22 A	Erőalkalmazás hajók vagy repülőgép esetében az engedély nélküli fedélzetre lépés megelőzése céljából tilos.
	22 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT hajók/repülőgép) esetében az engedély nélküli fedélzetre lépés megelőzése céljából megengedett.
	22 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT hajók/repülőgép) esetében az engedély nélküli fedélzetre lépés megelőzése céljából megengedett.
	22 D-Z	Tartalék.

23. Sorozat	Figyelmeztető lövések	
Cél:	Az önvédelem esetein kívüli <i>figyelmeztető lövések</i> alkalmazásának szabályozása. Megjegyzés: A figyelmeztető lövéseken kívüli egyéb figyelmeztetések alkalmazásával kapcsolatban ld. a 60. Sorozatot.	
	Szabály	
	23 A	<i>Figyelmeztető lövések</i> leadása tilos.
	23 B	<i>Figyelmeztető lövések</i> leadása (MEGHAT egységek) közelében megengedett.
	23 C	<i>Figyelmeztető lövések</i> leadása (MEGHAT intézkedések) teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.
	23 D	<i>Figyelmeztető lövések</i> leadása megengedett.
	23 E-Z	Tartalék.
24. Sorozat	Működésképtelenné tevő tűz	
Cél:	<i>Működésképtelenné tevő tűz</i> alkalmazásának szabályozása	
	Szabály	
	24 A	<i>Működésképtelenné tevő tűz</i> alkalmazása tilos.
	24 B	<i>Működésképtelenné tevő tűz</i> alkalmazása (MEGHAT intézkedések) teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.
	24 C	<i>Működésképtelenné tevő tűz</i> alkalmazása megengedett.
	24 D-Z	Tartalék.
25. Sorozat	Személyek felkutatása és fogva tartása	
Cél:	A polgári, valamint a rendfenntartó erőknek történő segítségnyújtás (ld. 111. Sorozat) esetein kívüli azon körülmények szabályozása, amelyek között személyek felkutathatók és fogva tarthatók.	
	Szabály	
	25 A	(MEGHAT személyek) felkutatása tilos.
	25 B	(MEGHAT személyek) felkutatása (MEGHAT körülmények között) megengedett.

	25 C	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) felkutatása céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	25 D	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT személyek) felkutatása céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	25 E	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) lefegyverzése céljából megengedett.
	25 F	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT személyek) lefegyverzése céljából megengedett.
	25 G	(MEGHAT személyek) <i>fogva tartása</i> tilos.
	25 H	(MEGHAT személyek) <i>fogva tartása</i> (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	25 I	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) <i>fogva tartása</i> céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	25 J	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT személyek) <i>fogva tartása</i> céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	25 K	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) szökésének megelőzése céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	25 L	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT személyek) szökésének megelőzése céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	25 M-Z	Tartalék.
26. Sorozat	Erőalkalmazás személyek szabadon bocsátásának biztosítása céljából	
Cél:	Személyek szabadon bocsátásának biztosítása céljából történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Szabály	
	26 A	Erőalkalmazás a <i>fegyveres erőkhöz</i> tartozó személyek fogva tartásból történő szabadon bocsátásának biztosítása céljából tilos.
	26 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása a <i>fegyveres erőkhöz</i> tartozó személyek fogva tartásból történő szabadon bocsátásának biztosítása céljából megengedett.
	26 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a <i>fegyveres erőkhöz</i> tartozó személyek fogva tartásból történő szabadon bocsátásának biztosítása céljából megengedett.
	26 D	Erőalkalmazás (MEGHAT személyek) fogva tartásból történő szabadon bocsátásának biztosítása céljából tilos.

	26 E	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) fogva tartásból történő szabadon bocsátásának biztosítása céljából megengedett.
	26 F	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT személyek) fogva tartásból történő szabadon bocsátásának biztosítása céljából megengedett.
	26 G-Z	Tartalék.
27. Sorozat	Közvetett tűz (nem megfigyelt és megfigyelt közvetett tűz)	
Cél:	Közvetett tűz alkalmazásának szabályozása Megjegyzések: 1. A <i>közvetett tűz</i> , a <i>nem megfigyelt közvetett tűz</i> és a <i>megfigyelt közvetett tűz</i> definíciói nemzetenként eltérőek. A D Melléklet az általánosan elfogadott definíciókat tartalmazza. Amennyiben a nemzeti politika eltérő meghatározást tesz szükségessé, ezen meghatározást a ROE-val együtt kell kiadni. 2. A jelen Kézikönyv alkalmazása céljából <i>közvetlen tűz</i> és <i>megfigyelt közvetett tűz</i> megengedett, hacsak valamely szabály nem korlátozza azokat. <i>Nem megfigyelt közvetett tűz</i> nem megengedett, kivéve, ha valamely szabály megengedi annak alkalmazását.	
	Szabály	
	27 A	(MEGHAT <i>nem megfigyelt közvetett tűz</i> , <i>megfigyelt közvetett tűz</i> , vagy valamennyi <i>közvetett tűz</i>) alkalmazása tilos a (MEGHAT helyzetekben, pl. lakott területek).
	27 B	<i>Nem megfigyelt közvetett tűz</i> alkalmazása megengedett a következő helyzetekben: (MEGHAT helyzetek).
	27 C-Z	Tartalék.
28–29. Sorozat	Tartalék	
30-39. CSOPORT: CÉLPONTKIVÁLASZTÁS FEGYVERES KONFLIKTUS SORÁN		
30. Sorozat	KATONAI CÉLPONTOK - IDEÉRTVE AZ ELLENSÉGES <i>FEGYVERES ERŐKET</i> IS - MEGTÁMADÁSA	
Cél:	Katonai célpontok - ideértve az ellenséges <i>fegyveres erőket</i> is - megtámadásának szabályozása.	
	Szabály	
	30 A	<i>Ellenségesnek nyilvánított erők</i> és más katonai célpontok <i>megtámadása</i> (MEGHAT területen belül) megengedett. MEGERŐSÍTÉS: <i>Ellenségesnek nyilvánított erők</i> az alábbiak:

		<p>a. (MEGHAT nemzet) <i>fegyveres erejéhez</i> tartozó kombattánsok,</p> <p>b. ellenségeskedésekben közvetlenül részt vevő polgári személyek, és/vagy</p> <p>c. (MAGHAT mások, pl. csoport, hajó).</p>
	30 B	Nem megsemmisítő <i>támadás</i> (MEGHAT tulajdonon) megengedett.
	30 C	<i>Támadás</i> (MEGHAT tulajdonon) tilos.
	30 D-Z	<p>Tartalék.</p> <p>Megjegyzés: Az ezen Sorozat alá tartozó valamennyi cselekményt a LOAC szabályai szerint kell végrehajtani. Nem <i>támadhatók</i> meg például az egészségügyi személyzet, a <i>fegyveres erőkhöz</i> tartozó papok, valamint azok, akik harcon kívülieknek (hors de combat) tekintendők. A 30. Sorozatot a 31. Sorozattal (Célpontok azonosítása) együtt kell figyelembe venni.</p>
31. Sorozat	Célpontok azonosítása	
Cél:	A célpontok elleni erőalkalmazáshoz szükséges azonosítási eszközök szabályozása	
	Szabály	
	31 A	<p>A célpontok azonosítását vizuális eszközökkel kell végrehajtani.</p> <p>Megjegyzés: Ezen szabály alkalmazása céljából a vizuális kifejezés magában foglalja az olyan képnagyítók használatát, mint pl. távcsövek, teleszkópok és periszkópok.</p>
	31 B	<p>A célpontok azonosítását vizuális, valamint (az alábbi eszközök közül MEGHAT számú és/vagy kombinációjú) eszközökkel kell végrehajtani:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Barát vagy ellenség azonosítása (IFF[*]) b. Válaszadást szükségessé tevő más eszközök c. Hőkép d. Elektro-optikai eszközök e. Elektronikus lehallgató berendezések f. Adatösszekötő információk g. Passzív hangelemzés h. Eredet és viselkedés kutatása i. Repülési útvonal összefüggései j. Mágneses jelek k. Elektronikai harctámogató eszközök l. Válaszadást szükségessé nem tevő más azonosítási eszközök
	31 C	A célpontok azonosítását (az alábbi eszközök közül MEGHAT számú és/vagy kombinációjú) eszközökkel kell végrehajtani:

* Identification friend or foe – IFF (A fordító megjegyzése)

		<ul style="list-style-type: none"> a. Vizuális b. Barát vagy ellenség azonosítása (IFF*) c. Válaszadást szükségessé tevő más eszközök d. Hőkép e. Elektro-optikai eszközök f. Elektronikus lehallgató berendezések g. Adatösszekötő információk h. Passzív hangelemzés i. Eredet és viselkedés kutatása j. Repülési útvonal összefüggései k. Mágneses jelek l. Elektronikai harctámogató eszközök m. Válaszadást szükségessé nem tevő más azonosítási eszközök
	31 D	(MEGHAT fegyveres erőktől / forrástól származó) információ felhasználása célpontok azonosítása céljából tilos.
	31 E	(MEGHAT fegyveres erőktől / forrástól származó), (MEGHAT eszközökkel szerzett) információ felhasználása célpontok azonosítása céljából megengedett.
	31 F	(MEGHAT fegyveres erőktől / forrástól származó) információ felhasználása célpontok azonosítása céljából megengedett.
	31 G-Z	Tartalék.
32. Sorozat	Semlegesek	
Cél:	Saját fegyveres erőknek a semlegesekkel való kapcsolatai szabályozása.	
	Szabály	
	32 A	Semlegesek tevékenységébe való beavatkozás tilos.
	32 B	Összhangban a fegyveres konfliktusok jogával, a semlegesek tevékenységébe való beavatkozás (MEGHAT cselekmények, pl. látogatás és felkutatás, hajó/repülőgép parancsnokának utasítása a közvetlen műveleti terület elhagyására, stb.) megengedett.
	32 C	(MEGHAT művelet) végrehajtása (MEGHAT semleges ország) parti tengerén, szigetközi vizein vagy légtérben megengedett.
	32 D-Z	Tartalék.
33 – 39. Sorozat	Tartalék	
40-49. CSOPORT: TULAJDONNAL ÖSSZEFÜGGŐ MŰVELETEK		

40. Sorozat	Erőalkalmazás tulajdonvédelem céljából	
Cél:	Tulajdonvédelem céljából történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Szabály	
	40 A	Erőalkalmazás a <i>fegyveres erő</i> höz tartozó tulajdon védelme céljából tilos.
	40 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása a <i>fegyveres erő</i> höz tartozó tulajdon védelme céljából megengedett.
	40 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a <i>fegyveres erő</i> höz tartozó tulajdon védelme céljából megengedett.
	40 D	Erőalkalmazás tulajdon védelme céljából tilos.
	40 E	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása tulajdon védelme céljából megengedett.
	40 F	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, tulajdon védelme céljából megengedett.
	40 G-Z	Tartalék.
41. Sorozat	Létfontosságú / küldetés szempontjából elengedhetetlen / meghatározott tulajdon védelme	
Cél:	A létfontosságú, a küldetés szempontjából elengedhetetlen, és más meghatározott tulajdon védelme céljából történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Szabály	
	41 A	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT) tulajdon védelme céljából megengedett.
	41 B	Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, (MEGHAT) tulajdon védelme céljából megengedett.
	41 C-Z	Tartalék.
42. Sorozat	Vagyontárgy megvizsgálása, lefoglalása, megsemmisítése	
Cél:	Azon körülmények szabályozása, amelyek között vagyontárgy megvizsgálható, lefoglalható és megsemmisíthető.	
	Szabály	
	42 A	(MEGHAT vagyontárgy) megvizsgálása tilos.
	42 B	(MEGHAT vagyontárgy) megvizsgálása (MEGHAT körülmények között) megengedett.

	42 C	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT vagyontárgy) megvizsgálása céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	42 D	Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, (MEGHAT vagyontárgy) megvizsgálása céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	42 E	(MEGHAT vagyontárgy) lefoglalása tilos.
	42 F	(MEGHAT vagyontárgy) lefoglalása (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	42 G	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT vagyontárgy) lefoglalása céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	42 H	Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, (MEGHAT vagyontárgy) lefoglalása céljából (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	42 I	Erőalkalmazás lefoglalt vagyontárgy kiadásának biztosítása céljából tilos.
	42 J	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása a <i>fegyveres erő</i> höz tartozó, lefoglalt vagyontárgy kiadásának biztosítása céljából megengedett.
	42 K	Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, a <i>fegyveres erő</i> höz tartozó, (MEGHAT vagyontárgy) kiadásának biztosítása céljából megengedett.
	42 L	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT vagyontárgy) kiadásának biztosítása céljából megengedett
	42 M	Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, (MEGHAT vagyontárgy) kiadásának biztosítása céljából megengedett.
	42 N	(MEGHAT vagyontárgy) megsemmisítése tilos.
	42 O	(MEGHAT vagyontárgy) megsemmisítése (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	42 P-Z	Tartalék.
43 – 49. Sorozat	Tartalék	
50-59. CSOPORT: FÖLDRAJZI HELYZETMEGHATÁROZÁS		
50. Sorozat	A fegyveres erő egységei telepítési helyének földrajzi meghatározása, valamint határátlépéssel járó behatolások	
Cél:	A <i>fegyveres erő</i> egységeinek mások területéhez, tengeri zónáihoz, vagy légteréhez viszonyított elhelyezkedésének szabályozása.	

	Megjegyzés: Kivéve az 58. Sorozatban található intézkedés által tett kizárást, korlátozást, módosítást vagy kiterjesztést, a <i>fegyveres erő</i> egységei gyakorolhatják a navigáció és az átrepülés szabadságát, összhangban a nemzetközi joggal (ld. V. Rész, 19. pont).	
	Szabály	
	50 A	(MEGHAT nemzet vagy terület) (MEGHAT területére) való belépés tilos.
	50 B	(MEGHAT terület) kisebb, mint (MEGHAT távolságra / hatókörre) történő megközelítése tilos.
	50 C	(MEGHAT területre) való belépés tilos, kivéve az alábbi (MEGHAT körülményeket, pl. tranzit áthaladás, amikor „force majeure” vagy veszélyhelyzet miatt szükséges, <i>segítségnyújtás céljából történő belépés, önvédelem</i> során történő belépés, stb.).
	50 D	(MEGHAT területre) való belépés (MEGHAT célból vagy feladat érdekében, pl. véletlen áthaladás, tranzit áthaladás, szigetközi tengeri útvonalon való áthaladás, valamint <i>segítségnyújtás céljából történő belépés</i> , kutatás-mentés (SAR`), nem-harcoló kimenekítésére irányuló művelet (NEO) megengedett.
	50 E	(MEGHAT területre) való belépés megengedett.
	50 F-Z	Tartalék.
51. Sorozat	Szárazföldi felderítés	
Cél:	Szárazföldi felderítés végrehajtásának szabályozása.	
	Szabály	
	51 A	Szárazföldi felderítés végrehajtása (MEGHAT területen) tilos.
	51 B	Szárazföldi felderítés végrehajtása (MEGHAT területen) megengedett.
	51 C-Z	Tartalék.
52. Sorozat	Légi felderítés	
Cél:	Légi felderítés alkalmazásának szabályozása	
	Szabály	
	52 A	Légi felderítés (MEGHAT terület) felett tilos.

* Search and Rescue – SAR (A fordító megjegyzése)

	52 B	Légi felderítés (MEGHAT <i>fegyveres erővel</i> szemben) tilos.
	52 C	Légi felderítés alacsonyabban, mint (földszint felett MEGHAT magasság) (MEGHAT <i>fegyveres erő</i> / terület) felett tilos.
	52 D	Légi felderítés (MEGHAT <i>fegyveres erővel</i> szemben) megengedett.
	52 E	Légi felderítés (MEGHAT terület) felett megengedett.
	52 F	Légi felderítés megengedett.
	52 G-Z	Tartalék.
53. Sorozat	A fegyveres erők egységeinek más egységekhez viszonyított helyzetének meghatározása	
Cél:	A <i>fegyveres erők</i> egységeinek más <i>fegyveres erőkhöz</i> vagy <i>eszközökhöz</i> viszonyított elhelyezkedésének szabályozása.	
	Szabály	
	53 A	(MEGHAT <i>fegyveres erők</i> / ellenség) megközelítése közelebb, mint (MEGHAT távolság / hatókör) tilos.
	53 B	(MEGHAT <i>fegyveres erők</i> / ellenség) megközelítése (MEGHAT távolságon) belül (MEGHAT célból, pl. azonosság megállapítása) megengedett.
	53 C	(MEGHAT <i>fegyveres erők</i> / ellenség) megközelítése (MEGHAT távolságon) belül megengedett.
	53 D	(MEGHAT <i>fegyveres erők</i> / ellenség) korlátozás nélküli megközelítése megengedett.
	53 E-Z	Tartalék.
54. Sorozat	Gyakorlatozás lehetséges ellenség jelenlétében	
Cél:	Lehetséges ellenség jelenlétében gyakorlatok végrehajtásának szabályozása. Megjegyzés: Jóllehet egy gyakorlat végrehajtása jogszerű tevékenységnek minősül, ezen tevékenység egy lehetséges ellenség jelenlétében provokatív cselekménynek tűnhet.	
	Szabály	
	54 A	Gyakorlatok végrehajtása (MEGHAT) egységek jelenlétében tilos.
	54 B	(MEGHAT) gyakorlatok végrehajtása (MEGHAT) egységek jelenlétében megengedett.

	54 C	Fegyverekkel (MEGHAT) irányba célzás tilos.
	54 D	Fegyverekkel (MEGHAT) irányba célzás megengedett.
	54 E-Z	Tartalék.
55. Sorozat	Kitérések	
Cél:	Kitérések érvényesítésének szabályozása.	
	Szabály	
	55 A	Kitérésre történő parancsadás tilos.
	55 B	(MEGHAT személyek / tárgyak) utasítása a földön (MEGHAT) területek elkerülésére megengedett.
	55 C	(MEGHAT) repülőgép utasítása (MEGHAT) területek elkerülésére megengedett.
	55 D	(MEGHAT) hajók utasítása (MEGHAT) területek elkerülésére megengedett.
	55 E	(MEGHAT személyek / tárgyak) számára kitérésre történő parancsadás a földön (MEGHAT) célból megengedett.
	55 F	(MEGHAT) repülőgép számára kitérésre történő parancsadás (MEGHAT) célból megengedett.
	55 G	(MEGHAT) hajók számára kitérésre történő parancsadás (MEGHAT) célból megengedett.
	55 H	Kitérésre történő parancsadás és más utasítások adása olyan hajóknak, amelyek az ENSZ BT (MEGHAT) határozatában foglaltakat sértő tevékenységgel gyanúsíthatók, megengedett.
	55 I	(MEGHAT cselekmény) alkalmazása (MEGHAT kitérésre történő utasítás) teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.
	55 J	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT kitérésre történő utasítás) teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.
	55 K	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT kitérésre történő utasítás) teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.
	55 L-Z	Tartalék.
56. Sorozat	Akadályok és sorompók alkalmazása	

Cél:	Akadályok és sorompók alkalmazásának szabályozása.	
	Szabály	
	56 A	Akadályok és sorompók alkalmazása tilos.
	56 B	Nem robbanó akadályok és sorompók alkalmazása (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	56 C	<i>Terrorista-ellenes figyelmeztető bóják</i> alkalmazása tilos.
	56 D	<i>Terrorista-ellenes figyelmeztető bóják</i> alkalmazása (MEGHAT körülmények között / helyen) megengedett.
	56 E-Z	Tartalék.
57. Sorozat	Zónák	
Cél:	Szárazföldi, tengeri és légi környezetben kijelölt zónák kikényszerítési eljárásainak szabályozása.	
	Szabály	
	57 A	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT) területre (MEGHAT célból, pl. felderítés) engedély nélkül belépő (MEGHAT egységekkel) szemben megengedett.
	57 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT területen) belül (MEGHAT csoportok vagy egyének) lefegyverzése céljából megengedett.
	57 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT területen) belül (MEGHAT csoportok vagy egyének) lefegyverzése céljából megengedett.
	57 D	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT területre) engedély nélkül belépő (MEGHAT egységekkel) szemben megengedett.
	57 E	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, olyan (MEGHAT egységekkel) szemben, amelyek (MEGHAT területre) beléptek, és azt felszólítást követően sem hagyják el, megengedett.
	57 F-Z	Tartalék.
58. Sorozat	Navigáció szabadsága	
Cél:	A navigáció szabadsága gyakorlásának szabályozása.	
	<p>Megjegyzés: Ezen jogokat az érintett zóna parti államának legitim jogaira megfelelő tekintettel kell gyakorolni. Hacsak másképpen nincs elrendelve, ez a szabály megengedi azon vonatkozó jogok gyakorlását a <i>nemzetközi vizeken</i>, amelyek eltúlzott tengeri követelések tárgyai, legyenek azok akár földrajzi (túlzottan kiegyenesített</p>	

	földrajzi alapvonalak) vagy jogi (csatlakozó övezet (CZ) vagy kizárólagos gazdasági övezet (EEZ**) túlbiztosítása) jellegűek.	
	Szabály	
	58 A	A navigáció szabadságának gyakorlása (MEGHAT nemzet / nemzetek) (MEGHAT igénnyel érintett biztonsági zónáiban vagy más, túlzott tengeri követeléssel érintett területein) tilos.
	58 B	A navigáció szabadságának gyakorlása (MEGHAT nemzet / nemzetek) (MEGHAT igénnyel érintett biztonsági zónáiban vagy más, túlzott tengeri követeléssel érintett területein) megengedett.
	58 C	A navigáció szabadságának gyakorlása (MEGHAT nemzet / nemzetek) csatlakozó övezetében (CZ) és kizárólagos gazdasági övezetében (EEZ) megengedett.
	58 D-Z	Tartalék.
59. Sorozat	Tartalék	
60-69. CSOPORT: FIGYELMEZTETÉSEK, ZAKLATÁS, NYOMON KÖVETÉS, MEGVILÁGÍTÁS		
60. Sorozat	Figyelmeztetések	
Cél:	A figyelmeztetések alkalmazásának szabályozása. Megjegyzés: A <i>figyelmeztető lövések</i> alkalmazásával kapcsolatban ld. a 23. Sorozatot. A jelen Sorozatban semmi sem tiltja azt, hogy valamely egyén/jármű/hajó vagy repülőgép kommunikáljon, vagy <i>figyelmeztető jelzést</i> alkalmazzon.	
	Szabály	
	60 A	Figyelmeztetések alkalmazása tilos.
	60 B	Figyelmeztetések alkalmazása megengedett.
	60 C	(MEGHAT figyelmeztetések) alkalmazása (MEGHAT egységek) irányába megengedett.
	60 D	Tűzellenőrző radar bekapcsolása figyelmeztető eszközként megengedett.
	60 E-Z	Tartalék.
61. Sorozat	Zavarás	

* Contiguous Zone - CZ

** Exclusive Economic Zone - EEZ

Cél:	A zavarás szabályozása. Megjegyzés: Amennyiben kétség van a „zavarás” kifejezés tartalmát illetően, erre vonatkozóan a ROE-ba külön fogalmat kell beilleszteni.	
	Szabály	
	61 A	A zavarás tilos.
	61 B	Olyan zavarás, amely nem jár fizikai károkozással, megengedett.
	61 C	Olyan zavarás, amely fizikai károkozással jár, tilos.
	61 D	Olyan zavarás, amely fizikai károkozással jár, megengedett.
	61 E	A <i>fegyveres erő</i> bármely része vagy egysége által elszenvedett zavaráshoz hasonló mértékű, vagy hasonló jellegű zavarás megengedett.
	61 F-Z	Tartalék.
62. Sorozat	<i>Nyomon követés, megfigyelés és megjelölés</i>	
Cél:	A <i>nyomon követés, megfigyelés és megjelölés</i> végrehajtásának szabályozása vagy korlátozása.	
	Szabály	
	62 A	<i>Nyomon követés</i> tilos.
	62 B	(MEGHAT) <i>fegyveres erő nyomon követése</i> megengedett.
	62 C	<i>Megjelölés</i> tilos.
	62 D	(MEGHAT) <i>fegyveres erő megjelölése</i> megengedett.
	62 E	Megfigyelés végrehajtása megengedett.
	62 F-Z	Tartalék.
63. Sorozat	Szenzorok és megvilágítás	
Cél:	A szenzorok és a megvilágítási eszközök alkalmazásának szabályozása. Megjegyzés: Ügyelni kell arra, hogy parancsnoki híd, vezető- vagy pilótafülke ne kerüljön megvilágításra oly módon, amely elvakítaná a hajókat, járműveket vagy repülőgépeket irányító személyeket.	
	Szabály	

	63 A	Megvilágítás tilos.
	63 B	(MEGHAT) megvilágítása (MEGHAT eszközzel) megengedett.
	63 C	Lézer megjelölő használata (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	63 D	Lézer távolság-meghatározó alkalmazása (MEGHAT körülmények között) megengedett. Megjegyzés: Lézer célmegjelölő rendszereknek szándékosan vakságot okozó módon történő alkalmazása jogellenes.
	63 E	Tűzellenőrző radaroknak (MEGHAT) irányba történő bekapcsolása megengedett.
	63 F	Megvilágítók és megvilágítási rendszerek alkalmazása megengedett.
	63 G	Aktív szenzorok alkalmazása tilos.
	63 H	Aktív szenzorok alkalmazása megengedett.
	63 I	Szenzorok korlátlan alkalmazása megengedett.
	63 J-Z	Tartalék.
64-69. Sorozat	Tartalék	
70-79. CSOPORT: FEGYVERVISELÉS		
70. Sorozat	Fegyverviselésre vonatkozó hatáskör	
Cél:	A fegyverek viselésének szabályozása	
	Szabály	
	70 A	<i>A fegyveres erő</i> tagjai által fegyverek viselése tilos.
	70 B	<i>A fegyveres erő</i> tagjai által fegyverek viselése (MEGHAT területen) tilos.
	70 C	<i>A fegyveres erő</i> tagjai által fegyverek viselése (MEGHAT területen) megengedett.
	70 D	<i>A fegyveres erő</i> tagjai által (MEGHAT típusú fegyverek, pl. személyzet által kezelt fegyverek) viselése (MEGHAT területen) megengedett.
	70 E	Fegyverek viselése (MEGHAT terület) kivételével megengedett. Megjegyzés: A 70E szabályt akkor kell alkalmazni, ha a <i>fegyveres erő</i> tagjai számára megengedett a fegyverviselés a műveleti területen, de korlátozott a fegyverviselés olyan helyeken, mint városok közelében, <i>fogadó ország</i> kormányzati épületeiben, stb.

	70 F	A fegyveres erő tagjai által fegyverek viselése megengedett.
	70 G-Z	Tartalék.
71 –79. Sorozat	Tartalék	
<p>80-89. CSOPORT: SZÁRAZFÖLDI AKNÁK, KAZETTÁS LŐSZEREK ÉS MEGLEPŐ AKNÁK</p> <p>Megjegyzés: Nemzetközi szerződések rendelkezései, valamint a nemzeti politikai törekvések, amelyek túlmennék a nemzetközi szokásjog követelményein, bizonyos nemzetek esetében korlátozásokat állapítottak meg ezen fegyverrendszerek alkalmazására vonatkozóan.</p>		
80. Sorozat	Szárazföldi aknák alkalmazása	
Cél:	Szárazföldi aknák (ide értve a <i>személy elleni aknákat</i> is) alkalmazásának szabályozása.	
	Szabály	
	80 A	Szárazföldi aknák (ide értve a <i>személy elleni aknákat</i> is) alkalmazása tilos.
	80 B	<i>Személy elleni aknák</i> alkalmazása tilos.
	80 C	Földfelszínen telepített jármű elleni aknák alkalmazása (MEGHAT területen) megengedett.
	80 D	Rejtett jármű elleni aknák alkalmazása (MEGHAT területen) megengedett.
	80 E	Szárazföldi aknák (ide értve a <i>személy elleni aknákat</i> is) alkalmazása (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	80 F	Távvezérlésű aknák alkalmazása megengedett.
	80 G	Szárazföldi aknák (kivéve a <i>személy elleni aknákat</i>) alkalmazása (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	80 H	Szárazföldi aknák (kivéve a <i>személy elleni aknákat</i>) alkalmazása megengedett.
	80 I	Szárazföldi aknák (ide értve a <i>személy elleni aknákat</i> is) alkalmazása megengedett.
	80 J-Z	Tartalék.
81. Sorozat	Kazettás lőszer alkalmazása	
Cél:	Kazettás lőszer alkalmazásának szabályozása.	

	Szabály	
	81 A	<i>Kazettás löszerek alkalmazása tilos.</i>
	81 B	<i>Kazettás löszerek alkalmazása (MEGHAT célpontok) ellen megengedett.</i>
	81 C	<i>Kazettás löszerek alkalmazása (MEGHAT területen) megengedett.</i>
	81 D-Z	Tartalék.
82. Sorozat	Meglepő aknák alkalmazása	
Cél:	Meglepő aknák alkalmazásának szabályozása.	
	Szabály	
	82 A	Meglepő aknák alkalmazása tilos.
	82 B	Robbanó meglepő aknák alkalmazása tilos.
	82 C	Robbanó meglepő aknák alkalmazása (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	82 D	Meglepő aknák alkalmazása (MEGHAT célpontok ellen) megengedett.
	82 E-Z	Tartalék.
83-89. Sorozat	Tartalék	
90-99. CSOPORT: TENGERI MŰVELETEK		
90. Sorozat	Tengeri rendfenntartás	
Cél:	Saját tengeri zónákban, vagy – megfelelő felhatalmazás esetén – más államok tengeri zónáiban tengeri rendfenntartó műveletek végrehajtása érdekében történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Szabály	
	90 A	<i>Nem halálos erő alkalmazása az erőforrásokkal kapcsolatos jogrend, valamint a kizárólagos gazdasági övezetre és a külső kontinentális talapzatra vonatkozó hazai jog érvényesítése érdekében megengedett.</i>
	90 B	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, az erőforrásokkal kapcsolatos jogrend, valamint a kizárólagos gazdasági övezetre és a külső kontinentális talapzatra vonatkozó büntetőjog érvényesítése érdekében megengedett.

	90 C	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása pénzügyi, bevándorlási, egészségügyi és vámokkal kapcsolatos jogrend, valamint a csatlakozó övezetre vonatkozó hazai jog érvényesítése érdekében megengedett.
	90 D	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a pénzügyi, bevándorlási, egészségügyi és vámokkal kapcsolatos jogrend, valamint a csatlakozó övezetre vonatkozó hazai jog érvényesítése érdekében megengedett.
	90 E	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása forró nyomon követés céljából megengedett.
	90 F	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, forró nyomon követés céljából megengedett.
	90 G	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása parti tengeren nem vértlen áthaladó megállítása érdekében megengedett.
	90 H	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, parti tengeren nem vértlen áthaladó megállítása érdekében megengedett.
	90 I	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása <i>nemzeti vizeken</i> rendfenntartó műveletek végrehajtása céljából megengedett.
	90 J	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>nemzeti vizeken</i> rendfenntartó műveletek végrehajtása céljából megengedett.
	90 K-Z	Tartalék.
91. Sorozat	Tengeralattjárók	
Cél:	A <i>fegyveres erő</i> egységei tevékenységének szabályozása tengeralattjárókkal kapcsolatban. Megjegyzés: <i>Halálos erő</i> alkalmazása tengeralattjáróval kapcsolatban engedélyezésre kerülhet a 10-19. Csoport (<i>Önvédelem</i>) vagy a 30A. szabály (fegyveres konfliktus) alapján.	
	Szabály	
	91 A	(MEGHAT cselekmény) (MEGHAT) tengeralattjárókkal szemben (MEGHAT területen vagy körülmények között) tilos.
	91 B	MEGHAT tengeralattjárók folyamatos figyelemmel kísérése (MEGHAT eszközökkel, pl. passzív/aktív szonár, mágneses anomáliaérzékelő, szonárbója) megengedett.
	91 C	Figyelmeztetések alkalmazása (MEGHAT) tengeralattjárók meggyőzésére (MEGHAT eredmény, pl. felszínre emelkedés, terület elhagyása) érdekében (MEGHAT körülmények között, pl. ha saját erőkhöz képest XXX hatókörön belül tartózkodnak) megengedett.

	91 D	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT) tengeralattjárók meggyőzésére (MEGHAT eredmény, pl. felszínre emelkedés, terület elhagyása) érdekében (MEGHAT körülmények között, pl. ha saját erőkhöz képest XXX hatókörön belül tartózkodnak) megengedett.
	91 E	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT) tengeralattjárók meggyőzésére (MEGHAT eredmény, pl. felszínre emelkedés, terület elhagyása) érdekében (MEGHAT körülmények között, pl. ha saját erőkhöz képest XXX hatókörön belül tartózkodnak) megengedett.
	91 F	Figyelmeztetések alkalmazása (MEGHAT) tengeralattjárók meggyőzésére (MEGHAT eredmény, pl. felszínre emelkedés, terület elhagyása) érdekében megengedett.
	91 G	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT) tengeralattjárók meggyőzésére (MEGHAT eredmény, pl. felszínre emelkedés, terület elhagyása) érdekében megengedett.
	91 H	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT) tengeralattjárók meggyőzésére (MEGHAT eredmény, pl. felszínre emelkedés, terület elhagyása) érdekében megengedett.
	91 I-Z	Tartalék.
92. Sorozat	<i>Tengeri aknák</i>	
Cél:	<i>Tengeri aknák</i> alkalmazásának, és az alkalmazóval szembeni cselekvésnek a szabályozása.	
	Szabály	
	92 A	<i>Tengeri aknák</i> alkalmazása tilos.
	92 B	<i>Élesített tengeri aknák</i> alkalmazása (MEGHAT területen) (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	92 C	<i>Távírányítású tengeri aknák</i> alkalmazása (MEGHAT területen) (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	92 D	(MEGHAT hajók) megállítása, fedélzetükre lépés, és átvizsgálásuk (MEGHAT területen), ha alapos ok van azt gyanítani, hogy <i>tengeri aknákat</i> szállítanak vagy telepítenek, megengedett.
	92 E	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT) hajókkal szemben, amelyek (MEGHAT területen) (MEGHAT tevékenységben) vesznek részt, megengedett.
	92 F	<i>Tengeri aknák</i> eltávolítása, felszedése vagy semlegesítése (MEGHAT területen) megengedett.

	92 G-Z	Tartalék.
93. Sorozat	Hajók területére lépés	
Cél:	<p><i>A hajók területére lépés szabályozása.</i></p> <p>Megjegyzések:</p> <p>1. Ld. a <i>figyelmeztető lövésekkel</i> kapcsolatos 23. Sorozatot, valamint a <i>működésképtelenné tevő tűzzel</i> kapcsolatos 24. Sorozatot.</p> <p>2. A nemzetközi jog számos jogalapot is ismer hajók területére lépéshez hadihajók személyzete által. Az külön kérdésnek minősül, hogy a <i>hajó területére lépés megengedő, nem megengedő, vagy ellenszegülő környezetben</i> történik-e. Például, egy hajó területére lépés lehet jogszerű, ugyanakkor ellenszegülő környezetben végrehajtott akkor, ha a hajó kapitánya igyekszik megakadályozni a <i>hajó területére lépést</i> a hadihajók erre vonatkozó joga ellenére.</p> <p>3. A <i>megengedő, nem megengedő, vagy ellenszegülő környezetben történő hajó területére lépést</i> külön-külön rendelkezésben kell engedélyezni.</p>	
	Szabály	
	93 A	<i>Hajók területére lépés tilos.</i>
	93 B	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés megengedő környezetben megengedett.</i>
	93 C	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés megengedő környezetben megengedett, ha alapos ok van azt gyanítani, hogy a hajó (MEGHAT tevékenységben, pl. kalózkodásban, rabszolga-kereskedelemben vesz részt, a hajónak nincs nemzetisége, vagy a hadihajóval azonos nemzetiségű hajó visszautasítja a lobogó használatát, vagy a hajó engedély nélküli műsorszórásban vesz részt).</i>
	93 D	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés megengedő környezetben megengedett, összhangban az ENSZ BT (MEGHAT) határozatában foglaltakkal.</i>
	93 E	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés nem megengedő környezetben megengedett.</i>
	93 F	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés nem megengedő környezetben megengedett, ha alapos ok van azt gyanítani, hogy a hajó (MEGHAT tevékenységben, pl. kalózkodásban, rabszolga-kereskedelemben vesz részt, a hajónak nincs nemzetisége, vagy a hadihajóval azonos nemzetiségű hajó visszautasítja a lobogó használatát, vagy a hajó engedély nélküli műsorszórásban) vesz részt.</i>
	93 G	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés nem megengedő környezetben, összhangban az ENSZ BT (MEGHAT) határozatában foglaltakkal, megengedett</i>
	93 H	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés ellenszegülő környezetben megengedett.</i>
	93 I	<i>(MEGHAT hajók) területére lépés ellenszegülő környezetben megengedett, ha alapos ok van azt gyanítani, hogy a hajó (MEGHAT tevékenységben, pl.</i>

		kalózkodásban, rabszolga-kereskedelemben vesz részt, a hajónak nincs nemzetisége, vagy a hadihajóval azonos nemzetiségű hajó visszautasítja a lobogó használatát, vagy a hajó engedély nélküli műsorszórásban vesz részt).
	93 J-Z	Tartalék.
94. Sorozat	Kalózkodás visszaszorítása	
Cél:	A kalózkodás visszaszorítása érdekében történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Megjegyzések:	
	1. A tengeri műveletekre vonatkozó művelet-végrehajtási szabályok kialakítására vonatkozó iránymutatást ld. az A Melléklet 2. sz. Függelék 2.2. pontjában.	
	2. Az egyének kalóztámadásoktól való megvédésével kapcsolatban ld. a 12. Sorozatot – Erőalkalmazás mások megvédése érdekében.	
	3. A kalózellenes küldetés teljesítésére vonatkozó szabályokkal kapcsolatban ld. a 20-29. Csoportot: Küldetés-teljesítés.	
	Szabály	
	94 A	Nem halálos erő alkalmazása kalózkodás visszaszorítása érdekében megengedett az alábbi esetekben: (MEGHAT esetek).
	94 B	Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, kalózkodás visszaszorítása érdekében megengedett az alábbi esetekben: (MEGHAT esetek).
	94 C	Valamely parti állam parti tengere, szigetközi vizei vagy légtere felé tartó, menekülő kalózhajó vagy kalóz repülőgép folytatólagos üldözése megengedett. Megjegyzés: Az üldözés folytatását megelőzően minden erőfeszítést meg kell tenni a parti állam beleegyezésének megszerzése érdekében.
	94 D	(MEGHAT állam) parti tengere, szigetközi vizei vagy légtere felé tartó, menekülő kalózhajó vagy kalóz repülőgép folytatólagos üldözése megengedett. Megjegyzés: Az üldözés folytatását megelőzően minden erőfeszítést meg kell tenni a parti állam beleegyezésének megszerzése érdekében.
	94 E	Valamely parti állam parti tengere, szigetközi vizei vagy légtere felé tartó, menekülő kalózhajó vagy kalóz repülőgép folytatólagos üldözése tilos.
	94F	Kalózeszközök megsemmisítése, ide értve a (MEGHAT eszközöket) is, megengedett.
	94 G-Z	Tartalék.

95 –99. Sorozat	Tartalék	
100-109. CSOPORT: LÉGI MŰVELETEK		
100. Sorozat	Levegő-föld rakéták alkalmazása	
Cél:	A levegő-föld rakéták alkalmazásának szabályozása.	
	Szabály	
	100 A	Levegő-föld rakéták alkalmazása tilos.
	100 B	Nem precíziós levegő-föld rakéták alkalmazása tilos.
	100 C	Nem precíziós levegő-föld rakéták alkalmazása (MEGHAT területen) tilos.
	100 D	Precíziós levegő-föld rakéták alkalmazása (MEGHAT területen) megengedett.
	100 E	Levegő-föld rakéták alkalmazása (MEGHAT célpontokkal) szemben megengedett.
	100 F-Z	Tartalék.
101. Sorozat	Levegő-felszín alatti rakéták alkalmazása	
Cél:	A levegő - felszín alatti rakéták alkalmazásának szabályozása.	
	Szabály	
	101 A	Levegő - felszín alatti rakéták alkalmazása tilos.
	101 B	Levegő – felszín alatti rakéták alkalmazása (MEGHAT fegyveres erőhöz tartozó) célpontokkal szemben megengedett.
	101 C	Levegő – felszín alatti rakéták alkalmazása (MEGHAT területen) megengedett.
	101 D-Z	Tartalék.
102. Sorozat	Légi harc	
Cél:	A légi harc szabályozása	
	Szabály	

	102 A	Látótávolságon kívüli légi harc tilos.
	102 B	Ellenséges repülőgéppel szemben látótávolságon kívüli harc megengedett.
	102 C-Z	Tartalék.
103–109. Sorozat	Tartalék	
110-119. CSOPORT: POLGÁRI HATÓSÁGOK TÁMOGATÁSA		
110. Sorozat	Erőalkalmazás a polgári hatóságok támogatása céljából, ide értve a rendfenntartást is	
Cél:	A polgári hatóságok támogatása céljából történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Szabály	
	110 A	(MEGHAT polgári hatóságok) számára rendfenntartó támogatás nyújtása tilos.
	110 B	Polgári rendfenntartó személyzet távollétében <i>nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személlyel és/vagy tulajdonnal szembeni) bűncselekmény elkövetésének megelőzése érdekében megengedett.
	110 C	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személlyel és/vagy tulajdonnal szembeni) bűncselekmény elkövetésének megelőzése érdekében megengedett.
	110 D	Polgári rendfenntartó személyzet távollétében erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT személlyel és/vagy tulajdonnal szembeni) <i>súlyos bűncselekmény</i> elkövetésének megelőzése érdekében megengedett.
	110 E	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>súlyos bűncselekmény</i> elkövetésének megelőzése érdekében megengedett.
	110 F	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT tulajdonnal szembeni) bűncselekmény elkövetésének megelőzése érdekében megengedett.
	110 G-Z	Tartalék.
111. Sorozat	Személyek felkutatása, fogva tartása és letartóztatása	
Cél:	Rendfenntartással kapcsolatos műveletek során személyek felkutatásának, fogva tartásának és/vagy letartóztatásának szabályozása. Megjegyzés: Nem rendfenntartással kapcsolatos műveletek során a személyek felkutatásával és fogva tartásával kapcsolatban ld. a 25. Sorozatot – Személyek felkutatása és fogva tartása.	
	Szabály	

	111 A	(MEGHAT személyek) felkutatása tilos.
	111 B	(MEGHAT személyek) felkutatása (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	111 C	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) felkutatása érdekében (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	111 D	Személyek <i>fogva tartása</i> vagy letartóztatása tilos.
	111 E	<i>Súlyos bűncselekményt</i> elkövető személyek <i>fogva tartása</i> megengedett.
	111 F	Bűncselekményt elkövető személyek <i>fogva tartása</i> megengedett.
	111 G	<i>Súlyos bűncselekményt</i> elkövetett és szökésben levő személyek <i>fogva tartása</i> megengedett.
	111 H	<i>Súlyos bűncselekményt</i> elkövető személyek letartóztatása megengedett.
	111 I	Bűncselekményt elkövető személyek letartóztatása megengedett.
	111 J	Olyan személyek letartóztatása, akiről megalapozottan feltételezhető, hogy nemsokára <i>súlyos bűncselekményt</i> fognak elkövetni, megengedett.
	111 K	Olyan személyek letartóztatása, akiről megalapozottan feltételezhető, hogy nemsokára bűncselekményt fognak elkövetni, megengedett.
	111 L	Olyan személyek letartóztatása, akiről megalapozottan feltételezhető, hogy <i>súlyos bűncselekményt</i> követtek el, megengedett.
	111 M	Olyan személyek letartóztatása, akiről megalapozottan feltételezhető, hogy bűncselekményt követtek el, megengedett.
	111 N-Z	Tartalék.
112. Sorozat	Fogva tartott és letartóztatott személyekkel való bánásmód	
Cél:	Rendfenntartással összefüggő műveletek során fogva tartott vagy letartóztatott személyekkel szembeni cselekmények szabályozása. Megjegyzés: Személyeknek nem rendfenntartással összefüggő műveletek során történő <i>fogva tartásával</i> kapcsolatban ld. a 25. Sorozatot – Személyek felkutatása és <i>fogva tartása</i> .	
	Szabály	
	112 A	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása <i>fogva tartott</i> vagy letartóztatott személy átkutatásához fegyver vagy más olyan eszközök után, amelyek más személy biztonságára veszélyt jelenthetnek, megengedett.

	112 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) lefegyverzése céljából megengedett.
	112 C	(MEGHAT személyekkel) szemben (MEGHAT korlátozó intézkedések, pl. bilincsek) alkalmazása megengedett.
	112 D	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása (MEGHAT személyek) szökésének megelőzése céljából megengedett.
	112 E	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, (MEGHAT személyek) szökésének megelőzése céljából megengedett.
	112 F-Z	Tartalék.
113-119. Sorozat	Tartalék	
120. Sorozat	Zavargások kezelése és tömegosztatás	
Cél:	A tömegosztatás során történő erőalkalmazás szabályozása.	
	Szabály	
	120 A	Erőalkalmazás tömegosztatás során tilos.
	120 B	<i>Nem halálos erő</i> alkalmazása tömegosztatás során (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	120 C	Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, tömegosztatás során (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	120 D-Z	Tartalék.
121. Sorozat	Tömegosztatás során alkalmazható vegyi anyagok	
Cél:	Vegyi anyagok tömegosztatás során történő alkalmazásának szabályozása	
	Szabály	
	121 A	(MEGHAT vegyi anyagok, pl. mindegyik) alkalmazása tömegosztatás során (MEGHAT körülmények között) tilos.
	121 B	(MEGHAT vegyi anyagok) alkalmazása tömegosztatás során (MEGHAT körülmények között) megengedett.
	121 C-Z	Tartalék.

122. Sorozat	Tömegosztatás során alkalmazható lövedékek / vízagyúk	
Cél:	Tömegosztatás során lövedékek és vízagyúk alkalmazásának szabályozása	
	Szabály	
	122 A	Tömegosztatás során lövedékek alkalmazása tilos.
	122 B	Tömegosztatás során lövedékek alkalmazása megengedett.
	122 C	Tömegosztatás során (MEGHAT lövedékek, pl. gumilövedék, bablövedék, stb.) alkalmazása megengedett.
	122 D	Vízagyúk alkalmazása tilos.
	122 E	Vízagyúk alkalmazása megengedett.
	122 F-Z	Tartalék.
123-129. Sorozat	Tartalék	
130-139. CSOPORT: INFORMÁCIÓS MŰVELETEK		
130. Sorozat	Elektronikai hadviselési eszközök	
Cél:	Az <i>elektronikai hadviselési</i> eszközök alkalmazásának szabályozása.	
	Szabály	
	130 A	<i>Elektronikai hadviselési</i> eszközök alkalmazása tilos.
	130 B	(MEGHAT <i>elektronikai hadviselési</i> eszközök) alkalmazása (MEGHAT) szemben megengedett.
	130 C	<i>Elektronikai hadviselési</i> eszközök alkalmazása megengedett.
	130 D-Z	Tartalék.
131. Sorozat	Számítógép-hálózati műveletek (Tartalmazza a számítógép-hálózati támadást, a számítógép-hálózati védelmet, valamint az ezekkel összefüggő, a műveletek végrehajtását megkönnyítő számítógép-hálózati adatszerzést).	
Cél:	A számítógép-hálózati műveletek alkalmazásának szabályozása.	
	Szabály	

	131 A	<i>Számítógép-hálózati támadások végrehajtása tilos.</i>
	131 B	Amennyiben (MEGHAT) erre engedélyt adott, <i>számítógép-hálózati támadások</i> (MEGHAT hatás, pl. rombolás, csökkentés, megszakítás, megakadályozás) elérése érdekében (MEGHAT célország, célszemély vagy –rendszer, pl. kormányzati rendszerek, kereskedelmi rendszerek, katonai rendszerek) (MEGHAT célrendszere(i)vel), pl. számítógépeken és/vagy hálózatokon tárolt információk, illetve maguk a számítógépek és/vagy hálózatok) szemben megengedett.
	131 C	Amennyiben (MEGHAT) erre engedélyt adott, aktív <i>számítógép-hálózati védelem</i> alkalmazása baráti információs rendszereken vagy számítógép-hálózatokon belüli engedély nélküli tevékenység elhárítása érdekében megengedett.
	131 D	Amennyiben (MEGHAT) erre engedélyt adott, <i>számítógép-hálózati adatszerzés</i> (MEGHAT célpont) automata információs rendszerei vagy számítógép-hálózataival szemben megengedett.
	131 E-Z	Tartalék.
132. Sorozat	<i>Lélektani műveletek</i>	
Cél:	A <i>lélektani műveletek</i> végrehajtásának szabályozása. Megjegyzés: Ezt a Sorozatot az 53. Sorozat (A <i>fegyveres erők</i> egységeinek más egységekhez viszonyított helyzetének meghatározása) vonatkozó szabályaival összhangban kell értelmezni.	
	Szabály	
	132 A	<i>Lélektani műveletek</i> végrehajtása tilos.
	132 B	<i>Lélektani műveletek</i> körében műsorsugárzás (MEGHAT célhallgatóságnak) (MEGHAT médián, pl. rádió csatornák, televízió csatornák, weboldalak) keresztül megengedett.
	132 C	(MEGHAT eljárás, pl. számítógép, email, telefonos rendszerek) alkalmazása (MEGHAT engedélyezett célhallgatóságoknak) történő engedélyezett üzenetek továbbítása céljából megengedett.
	132 D	Szórólapok szórása engedélyezett üzenetek közlése céljából megengedett.
	132 E-Z	Tartalék.
133. Sorozat	<i>Katonai megtévesztés</i>	
Cél:	A katonai megtévesztés alkalmazásának szabályozása. Megjegyzés: A <i>hítségzés</i> mindenkor tilos.	

	Szabály	
	133 A	<i>Katonai megtévesztés tilos.</i>
	133 B	Amennyiben (MEGHAT) erre engedélyt adott, (MEGHAT fizikai jellegű <i>katonai megtévesztés</i> , pl. makett vagy csapdaeszköz) alkalmazása, (MEGHAT) szemben megengedett.
	133 C	Amennyiben (MEGHAT) erre engedélyt adott, (MEGHAT technikai eszközök, pl. elektronikai megtévesztés) alkalmazása, (MEGHAT) szemben megengedett.
	133 D	Amennyiben (MEGHAT) erre engedélyt adott, (MEGHAT adminisztratív eszközök, pl. szóbeli, képi, dokumentációs, vagy más fizikai bizonyíték révén történő állítás/tagadás) alkalmazása, (MEGHAT) szemben megengedett.
	133 E-Z	Tartalék.
134–139. Sorozat	Tartalék	
140-149. CSOPORT: VILÁGÚRBELI MŰVELETEK		
140. Sorozat	Műholdas kommunikáció zavarása	
Cél:	A műholdas kommunikáció zavarásának szabályozása.	
	Szabály	
	140 A	Műholdas kommunikáció zavarása tilos.
	140 B	Stratégiai korai figyelmeztető szenzorok és fő kommunikációs rendszerek zavarása tilos.
	140 C	(MEGHAT országhoz/szervezethez) tartozó (MEGHAT műhold típusal, pl. kommunikációs, felderítő, globális helymeghatározó) történő kommunikáció zavarása (MEGHAT körben, intenzitással, időtartamban) megengedett.
	140 D	(MEGHAT országhoz/szervezethez) tartozó műholdas kommunikáció zavarása megengedett.
	140 E-Z	Tartalék.
141. Sorozat	Műholdak <i>semlegesítése</i> / megsemmisítése	
Cél:	Műholdak <i>semlegesítése</i> vagy megsemmisítése érdekében végrehajtandó cselekmények szabályozása.	

	Szabály	
	141 A	Műholdak <i>semlegesítése</i> tilos.
	141 B	(MEGHAT országhoz/szervezethez) tartozó (MEGHAT műhold típus, pl. kommunikációs, felderítő, navigációs, globális helymeghatározó, stb.) <i>semlegesítése</i> megengedett.
	141 C	(MEGHAT országhoz/szervezethez) tartozó (MEGHAT műhold típus, pl. kommunikációs, felderítő, navigációs, globális helymeghatározó, stb.) <i>semlegesítése</i> (MEGHAT körben, intenzitással, időtartamban) megengedett.
	141 D	Műholdak megsemmisítése tilos.
	141 E	(MEGHAT országhoz/szervezethez) tartozó (MEGHAT műhold típus, pl. kommunikációs, felderítő, navigációs, globális helymeghatározó, stb.) megsemmisítése megengedett.
	141 F-Z	Tartalék.
142-149. Sorozat	Tartalék	
150. CSOPORT plusz: Tartalék		

ROE FORMANYOMTATVÁNYOK ÉS ROE-VAL KAPCSOLATOS ANYAGOK

1. Ez a Melléklet válogatást tartalmaz a modellként szolgáló dokumentumokból.

1. sz. Függelék	ROE Melléklet a Műveleti Parancshoz (OPORDER)
2. sz. Függelék	ROE Kérelem (ROEREQ), ROE Engedélyezés (ROEAUTH), és ROE Végrehajtás (ROEIMP) üzenetek
3. sz. Függelék	ROE mátrix nemzetközi műveletekhez
4. sz. Függelék	ROE Kártyák
5. sz. Függelék	<i>Tengeri figyelmeztető övezet</i> kijelölése
6. sz. Függelék	Azonosításra felszólítás és figyelmeztetések
7. sz. Függelék	Válaszadás a kérdésekre, figyelmeztetésekre és felszólításokra tengeren

2. Ezek a modellek csak példák. Nem biztos, hogy megfelelőek minden egyes műveletre. Használatuk esetén a művelet sajátos körülményeihez kell igazítani azokat.

ROE Melléklet a Műveleti Parancshoz (OPORDER)

ROE MELLÉKLET A „RESTORE STABILITY” *TENGERI MEGAKADÁLYOZÓ MŰVELETEK (MIO)* OPORDER-ÉHEZ

Hivatkozások: A. ENSZ BT XXXX határozata (20XX)

B. Többnemzeti ROE Kézikönyv

1. Az A pont szerinti hivatkozás szankciókat fogalmazott meg ALPHA országgal szemben. A RESTORE STABILITY műveletben részt vevő katonai erők felhatalmazást kaptak minden szükséges eszköz alkalmazására ezen szankciók kikényszerítése céljából.

2. A RESTORE STABILITY művelet erői ezt a műveletet az A és B pontok szerinti hivatkozásokban foglaltaknak, valamint az ezen ROE iránymutatásban végrehajtott ROE rendelkezéseknek megfelelően fogják végrehajtani.

3. Ezen ROE rendelkezésekben semmi nem sérti az *egyéni önvédelem*hez való jogot. Ezen ROE rendelkezésekben semmi nem sérti a parancsnok jogát, hogy megtegyen minden szükséges és megfelelő intézkedést az *egység önvédelem* során.

4. Az alábbi ROE került jóváhagyásra a *fegyveres erő* általi használatra, amikor a műveleti területen *MIO-t* hajt végre:

10 C Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, *egyéni önvédelem* során megengedett.

11 C Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, *egység önvédelem* során a RESTORE STABILITY művelet egységei számára megengedett.

12 C Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, elfoglalt hajókon személyek megvédése céljából megengedett.

20 C Erőalkalmazás, ide értve a halálos erő alkalmazását is, a küldetés teljesítése céljából megengedett.

23 C *Figyelmeztető lövések* leadása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.

24 B *Működésképtelenné tevő tűz* alkalmazása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett. **MEGERŐSÍTÉS:** Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a RESTORE STABILITY Művelet parancsnoka számára.

55 H Kitérésre történő parancsadás és más utasítások adása olyan hajóknak, amelyek az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltakat sértő tevékenységgel gyanúsíthatók, megengedett.

93 G Gyanús *hajók területére lépés nem megengedő környezetben* megengedett, összhangban az ENSZ BT (XXXX) határozatában foglaltakkal. **MEGERŐSÍTÉS:** Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a Többnemzeti Erők parancsnoka számára.

* *Maritime Interdiction Operations – MIO (A fordító megjegyzése)*

ROE KÉRELEM (ROEREQ), ROE ENGEDÉLYEZÉS (ROEAUTH), ÉS ROE VÉGREHAJTÁS (ROEIMP) ÜZENETEK

2.1 Bevezetés. A formális üzenet alábbi típusai alkalmazhatók ROE kérésére, engedélyezésére vagy megtiltására:

- a. ROE Kérelem (ROEREQ).
- b. ROE Engedélyezés vagy megtiltás (ROEAUTH).
- c. ROE Végrehajtás (ROEIMP).

A ROEREQ és ROEAUTH üzeneteknek minden egyes kért/engedélyezett ROE teljes szövegét tartalmazniuk kel. Az üzenetformákat az alábbiak tartalmazzák. Minden külön művelet esetében az egyes üzeneteket megfelelő sorrendben számozni kell.

2.2 ROEREQ üzenetek. ROEREQ üzeneteket a parancsnok arra használja, hogy a felettes parancsnok részéről a ROE végrehajtását, módosítását, vagy törlését kérje. Ezen üzenetek a műveleti parancsnoki láncolatban levő bármely parancsnoktól származhatnak. Minden egyes ROEREQ magyarázatot kell, hogy tartalmazzon arra vonatkozóan, hogy miért van szükség az adott ROE-ra, valamint a következményeket kell megemlítenie arra az esetre, ha a ROE nem kerül engedélyezésre.

2.3 ROEAUTH üzenetek. ROEAUTH üzeneteket a megfelelő felettes parancsnokságok alkalmazzák annak érdekében, hogy engedélyezzék, vagy megtiltsák valamely ROE-t. Minden üzenetet megfelelő sorrendben számozni kell.

2.4 ROEIMP üzenetek. ROEIMP üzeneteket a parancsnok alkalmazza arra, hogy ellenőrzése alatt tartsa azon ROE végrehajtását, amelyeket felettes parancsnokság engedélyezett. Az üzenet tartalmazhat további iránymutatásokat vagy korlátozásokat, illetve bizonyos, engedélyezett ROE alkalmazását visszatarthatja.

2.5 Megerősítés a ROE-hoz. A Megerősítés (AMPN) a ROEAUTH vagy a ROEIMP üzenetben foglalt olyan rendelkezések, amelyek további információkat és útmutatásokat nyújtanak egy vagy több olyan ROE rendelkezésre vonatkozóan, amelyet már engedélyeztek. Bármelyik fenti üzenet esetében bármelyik ROE tisztázására sor kerülhet a Megerősítés részben.

2.6 Üzenet formátumok. Valamennyi ROEREQ, ROEAUTH és ROEIMP üzenetet megfelelő sorrendben számozni kell (vagyis 1. sz. ROE Kérelem, 2. sz. ROE Kérelem, 3. sz. ROE Kérelem, stb.) és az alábbi pontokat kell tartalmaznia:

1. pont	Háttér/indokolás. Magyarázat arra vonatkozóan, hogy miért kerültek megkérésre, engedélyezésre, megtiltásra az adott ROE szabályok.
2. pont	Kért vagy engedélyezett új szabályok.
3. pont	Törölt korábbi rendelkezések (ha van ilyen).
4. pont	Hatályban maradó korábbi rendelkezések (ha van ilyen). A 4. pontnak tartalmaznia kell egy alapos, naprakész listát az engedélyezett szabályokról.
5. pont	További megjegyzések (ha van ilyen).

Minden ROE üzenetnek valamennyi vonatkozó pontot oly módon kell tartalmaznia, hogy a parancsnoknak csak a legutolsó üzenetet kelljen figyelembe vennie annak érdekében, hogy rendelkezésére álljon a küldetésre érvényes valamennyi ROE rendelkezés teljes és naprakész listája. Amennyiben szükségessé válik a Jegyzékben nem található ROE rendelkezés kérése vagy engedélyezése, a kért szabályokat teljes szövegükkel kell feltüntetni a ROE üzenet 2. pontjában, felhasználva egy szabad rendelkezés számot (Tartalék) a leginkább megfelelő Sorozatból.

2.7 ROEREQ üzenet minta:

<p>A RESTORE STABILITY Művelet Parancsnokától A Többnemzeti Erők Parancsnoka részére Tájékoztatásul (Megfelelő Címzettek) Tárgy/1. sz. ROEREQ/RESTORE STABILITY Művelet Hiv/A/Többnemzeti ROE Kézikönyv</p> <p>1. Háttér/indokolás: BRAVO hadihajók a <i>fegyveres erő</i> egységeinek zaklatása révén megzavarják az ALPHA-val kapcsolatos műveleteket. BRAVO a saját parti tengerén csempész tevékenységek végrehajtását teszi lehetővé, megsértve ezzel az ENSZ BT XXXX határozatát.</p> <p>2. Kért új szabályok:</p> <p>20 D Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a küldetés akadályozása érdekében alkalmazott erő leküzdése céljából megengedett.</p> <p>50 F Belépés BRAVO parti tengerére csempész tevékenységek megakadályozása céljából megengedett.</p> <p>3. Törölt korábbi szabályok: Nincs.</p> <p>4. Hatályban maradó korábbi szabályok:</p> <p>10 C Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>egyéni önvédelemben</i> megengedett.</p> <p>11 C Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a RESTORE STABILITY Művelet egységeinek <i>egység önvédelme</i> során megengedett.</p> <p>12 C Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, elfoglalt hajókon személyek megvédelem céljából megengedett.</p> <p>20 C Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a küldetés teljesítése céljából megengedett.</p> <p>23 C <i>Figyelmeztető lövések</i> leadása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.</p> <p>24 B <i>Működésképtelenné tevő tűz</i> alkalmazása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett. MEGERŐSÍTÉS: Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a RESTORE STABILITY Művelet parancsnoka számára.</p> <p>55 H Kitérésre történő parancsadás és más utasítások adása olyan hajóknak, amelyek az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltakat sértő tevékenységgel gyanúsíthatók, megengedett.</p> <p>93 G <i>Gyanús hajók területére lépés nem megengedő környezetben</i> megengedett, összhangban az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltakkal. MEGERŐSÍTÉS: Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a Többnemzeti Erők parancsnoka számára.</p> <p>5. További megjegyzések: A 20 D és az 50 F szabályok engedélyezése a hatékony MIO megkönnyítése érdekében került megkérésre.</p>
--

2.8 ROEAUTH üzenet minta:

<p>A Többnemzeti Erők Parancsnokától A RESTORE STABILITY Művelet Parancsnoka részére Tájékoztatásul (Megfelelő Címzettek) Tárgy/1. sz. ROEAUTH/RESTORE STABILITY Művelet Hiv/A/ 1.sz. ROEREQ a RESTORE STABILITY Művelet Parancsnokától</p> <p>1. Háttér/indokolás: Az A sz. hivatkozás új ROE rendelkezéseket kért a <i>MIO műveleteknek</i> BRAVO általi megzavarása elleni fellépéshez. A 20 D szabály engedélyezve. Az 50 F szabály nem engedélyezve.</p> <p>2. Engedélyezett új szabály:</p> <p>20 D Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a küldetés akadályozása érdekében alkalmazott erő leküzdése céljából megengedett.</p> <p>3. Törölt korábbi szabályok: Nincs.</p> <p>4. Hatályban maradó korábbi szabályok:</p> <p>10 C Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>egyéni önvédelemben</i> megengedett.</p> <p>11 C Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a RESTORE STABILITY Művelet egységeinek <i>egység önvédelme</i> során megengedett.</p> <p>12 C Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, elfoglalt hajókon személyek megvédése céljából megengedett.</p> <p>20 C Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a küldetés teljesítése céljából megengedett.</p> <p>23 C <i>Figyelmeztető lövések</i> leadása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.</p> <p>24 B <i>Működésképtelenné tevő tűz</i> alkalmazása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett. MEGERŐSÍTÉS: Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a RESTORE STABILITY Művelet parancsnoka számára.</p> <p>55 H Kitérésre történő parancsadás és más utasítások adása olyan hajóknak, amelyek az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltakat sértő tevékenységgel gyanúsíthatók, megengedett.</p> <p>93 G Gyanús <i>hajók területére lépés nem megengedő környezetben</i> megengedett, összhangban az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltakkal. MEGERŐSÍTÉS: Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a Többnemzeti Erők parancsnoka számára.</p> <p>5. További megjegyzések:</p> <p>50 F (Belépés BRAVO parti tengerére csempész tevékenységek megakadályozása céljából megengedett) jelenleg NEM engedélyezve, tekintettel az ENSZ Főtitkár folyamatban levő diplomáciai erőfeszítéseire.</p>

2.9 ROEIMP üzenet példa:

<p>A RESTORE STABILITY Művelet Parancsnokától A RESTORE STABILITY Többnemzeti Harccsoport Parancsnoka részére Tájékoztatásul (Megfelelő Címzettek) Tárgy/1. sz. ROEIMP/RESTORE STABILITY Művelet Hiv./A/1.sz. ROEREQ a RESTORE STABILITY Művelet Parancsnokától Hiv./B/1.sz. ROEAUTH a Többnemzeti Erők Parancsnokától</p> <p>1. Háttér/indokolás: Az A sz. hivatkozás új ROE rendelkezéseket kért a <i>MIO műveleteknek</i> BRAVO általi megzavarása elleni fellépéshez. Az B sz. hivatkozás válaszolt ezen kérésre. A 20 D szabály engedélyezve. Az 50 F szabály nem engedélyezve.</p> <p>2. Engedélyezett új szabály:</p> <p>20 D Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a küldetés akadályozása érdekében alkalmazott erő leküzdése céljából megengedett.</p> <p>3. Törölt korábbi szabályok: Nincs.</p> <p>4. Hatályban maradó korábbi szabályok:</p> <p>10 C Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, <i>egyéni önvédelemben</i> megengedett.</p> <p>11 C Erőalkalmazás, beleértve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a RESTORE STABILITY Művelet egységeinek <i>egység önvédelme</i> során megengedett.</p> <p>12 C Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, elfoglalt hajókon személyek megvédése céljából megengedett.</p> <p>20 C Erőalkalmazás, ide értve a <i>halálos erő</i> alkalmazását is, a küldetés teljesítése céljából megengedett.</p> <p>23 C <i>Figyelmeztető lövések</i> leadása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett.</p> <p>24 B <i>Működésképtelenné tevő tűz</i> alkalmazása az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltak teljesítésének kikényszerítése céljából megengedett. MEGERŐSÍTÉS: Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a RESTORE STABILITY Művelet parancsnoka számára.</p> <p>55 H Kitérésre történő parancsadás és más utasítások adása olyan hajóknak, amelyek az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltakat sértő tevékenységgel gyanúsíthatók, megengedett.</p> <p>93 G Gyanús <i>hajók területére lépés nem megengedő környezetben</i> megengedett, összhangban az ENSZ BT XXXX határozatában foglaltakkal. MEGERŐSÍTÉS: Ezen szabály végrehajtásának engedélyezése fenntartva a Többnemzeti Erők parancsnoka számára.</p> <p>5. További megjegyzések:</p> <p>50 F (Belépés BRAVO parti tengerére csempész tevékenységek megakadályozása céljából megengedett) jelenleg NEM engedélyezve, tekintettel az ENSZ Főtitkár folyamatban levő diplomáciai erőfeszítéseire.</p>

ROE MÁTRIX TÖBBNEMZETI MŰVELETEKHEZ

3.1 A ROE mátrix a többnemzeti erőiben részt vevő egyes nemzetekre érvényes ROE szabályokat foglalja össze. A mátrix gyors hivatkozási lehetőséget nyújt a tervezők és a parancsnokok számára annak meghatározásához, hogy mely egység vagy egységek hajthatják végre az adott feladatokat.

3.2 Ezen Függelék a *tengeri megakadályozó műveletek*re vonatkozó példamátrixot mutat be. Négy részt vevő nemzet (A, B, C, és D) neve szerepel a mátrix felső sorában. A ROE Sorozatok a bal oldali oszlopban vannak felsorolva. A táblázat megfelelő cellája az „IGEN” szóval azt jelenti, hogy az adott nemzet egysége számára rendelkezésre áll az adott ROE szabály. A lábjegyzetelt „IGEN” azt jelenti, hogy az adott nemzet egysége számára rendelkezésre áll az adott ROE szabály, de bizonyos korlátozás vagy minősítés található a lábjegyzetben. A táblázat cellájában a „NEM” szó azt jelenti, hogy az adott ROE szabály nem áll rendelkezésre.

Szabály	ROE	A nemzet	B nemzet	C nemzet	D nemzet
11 A	Más nemzetek egységeire is kiterjedő egység önvédelem	IGEN	IGEN	IGEN	IGEN (1)
23 A	<i>Figyelmeztető lövések</i>	IGEN (1)	IGEN	NEM	IGEN
24 C	<i>Működésképtelenné tevő tűz</i>	IGEN (1)	NEM	NEM	IGEN
25 B/J	Személyek felkutatása és fogva tartása	IGEN (1)	NEM	NEM	IGEN (1)
93 B	<i>Hajó területére lépés megengedő környezetben</i>	NEM	NEM	NEM	IGEN
93 E	<i>Hajó területére lépés nem megengedő környezetben</i>	NEM	NEM	NEM	IGEN
93 H	<i>Hajó területére lépés ellenszegülő környezetben</i>	NEM	NEM	NEM	IGEN (2)

1. Csak magasabb hatóság engedélyével
2. Csak ha kicsi az ellenállás veszélye

ROE KÁRTYÁK

4.1 A ROE kártyák (néha „katonák kártyája”-ként is említve) általában azokat a kulcsfontosságú ROE elveket foglalják össze, amelyek egy konkrét küldetés során az egyének általi erőalkalmazást szabályozzák. Ezek a kártyák nem helyettesítik a megfelelő kiképzést.

4.2 A ROE kártyáknak rövidnek és könnyen érthetőnek kell lenniük.

4.3 Az alábbiakban 3 alaphelyzetre kerülnek bemutatásra ROE kártya modellek:

a. *Önvédelem*

b. *Békeműveletek, és*

c. *Fegyveres konfliktus, ide értve a magatartási szabályokat is.*

4.4 Az egyének által *önvédelemben* történő erőalkalmazást a saját nemzetük belső joga határozza meg. Az egyéneknek kiadott kártyák nem engedélyezhetnek a hazai joguk által megengedett mértéken túli erőalkalmazást.

ÖNVÉDELMI KÁRTYA

AZ ÖNNEK KIADOTT ROE-BAN SEMMI NEM KORLÁTOZZA AZ ÖN JOGÁT AZ ÖNVÉDELMBEN TÖRTÉNŐ CSELEKVÉSRE.

ERŐALKALMAZÁS ÖNVÉDELMBEN

1. Önnek csak *önvédelemben* van joga erőt alkalmazni.
2. Alkalmazhat erőt, ide értve a *halálos erőt* is, az olyan *ellenséges cselekedetre* vagy *ellenséges szándékra* történő válaszlépésként, amely:
 - Ön
 - Az Ön egységének tagjai
 - (MEGHAT más személyek) (**Megjegyzés:** Ld. a 10-19. ROE Csoportot)ellen irányul.
3. Amennyiben van erre idő, és a körülmények is lehetővé teszik, *önvédelemben* történő lőfegyverhasználatot megelőzően figyelmeztetést kell alkalmazni.
4. Figyelmeztetést az alábbiakat hangosan kiáltva kell alkalmazni: (MEGHAT pl. "ÁLLJ VAGY LÖVÖK").

ERŐALKALMAZÁS

5. Amennyiben lőfegyvert kell használnia:
 - Csak célzott lövéseket adjon le

ÉS

 - Ne alkalmazzon nagyobb erőt, mint amely a fenyegetés *semlegesítéséhez* szükséges

ÉS

 - Tegyen meg minden ésszerű elővigyázatossági intézkedést annak érdekében, hogy ne okozzon a célponton kívül másnak sérülést.

KÁRTYA BÉKEMŰVELETEKHEZ

AZ ÖNNEK KIADOTT ROE-BAN SEMMI NEM KORLÁTOZZA AZ ÖN JOGÁT AZ ÖNVÉDELEMBEN TÖRTÉNŐ CSELEKVÉSRE.

KÜLDETÉS

1. Az Ön küldetése (MEGHAT).

ERŐALKALMAZÁS ÖNVÉDELEMBEN

1. Önnek joga van erőt alkalmazni *önvédelem* során.

2. Alkalmazhat erőt, ide értve a *halálos erőt* is, az olyan *ellenséges cselekedetre* vagy *ellenséges szándékra* történő válaszlépésként, amely:

- Ön
- Az Ön egységének tagjai
- (MEGHAT más személyek) (**Megjegyzés:** Ld. a 10-19. ROE Csoportot)

ellen irányul.

4. Alkalmazhat szükséges és arányos erőt, ide értve a *halálos erőt* is, annak érdekében, hogy:

- (MEGHAT feladat)

5. Amennyiben van erre idő, és a körülmények is lehetővé teszik, *önvédelemben* történő lőfegyverhasználatot megelőzően figyelmeztetést kell alkalmazni.

6. Figyelmeztetést az alábbiakat hangosan kiáltva kell alkalmazni: (MEGHAT pl. "ÁLLJ VAGY LÖVÖK").

ERŐALKALMAZÁS

7. Amennyiben lőfegyvert kell használnia:

- Csak célzott lövéseket adjon le
- ÉS**
- Ne alkalmazzon nagyobb erőt, mint amely a fenyegetés *semlegesítéséhez* szükséges
- ÉS**
- Tegyen meg minden ésszerű elővigyázatossági intézkedést annak érdekében, hogy ne okozzon a célponton kívül másnak sérülést.

KÁRTYA FEGYVERES KONFLIKTUSHOZ

AZ ÖNNEK KIADOTT ROE-BAN SEMMI NEM KORLÁTOZZA AZ ÖN JOGÁT AZ ÖNVÉDELEMBEN TÖRTÉNŐ CSELEKVÉSRE.

KÜLDETÉS

1. Az Ön küldetése (MEGHAT).
2. Önnek joga van erőt alkalmazni mind *önvédelemben*, mind az ellenséggel szemben.

ERŐALKALMAZÁS ÖNVÉDELEMBEN

3. Önnek mindenkor joga van erőt alkalmazni *önvédelem* során.
4. Alkalmazhat erőt, ide értve a *halálos erőt* is, az olyan *ellenséges cselekedetre* vagy *ellenséges szándékra* történő válaszlépésként, amely:
 - Ön
 - Az Ön egységének tagjai
 - (MEGHAT más személyek) (**Megjegyzés:** Ld. a 10-19. ROE Csoportot)ellen irányul.
5. Amennyiben van erre idő, és a körülmények is lehetővé teszik, *önvédelemben* történő lőfegyverhasználatot megelőzően figyelmeztetést kell alkalmazni.
6. Figyelmeztetést az alábbiakat hangosan kiáltva kell alkalmazni: (MEGHAT pl. "ÁLLJ VAGY LÖVÖK").
7. Amennyiben lőfegyvert kell használnia:
 - Csak célzott lövéseket adjon le**ÉS**
 - Ne alkalmazzon nagyobb erőt, mint amely a fenyegetés *semlegesítéséhez* szükséges**ÉS**
 - Tegyen meg minden ésszerű elővigyázatossági intézkedést annak érdekében, hogy ne okozzon a célponton kívül másnak sérülést.

ERŐALKALMAZÁS AZ ELLENSÉGGEL SZEMBEN

8. (MEGHAT területen) belül, az alábbiak *támadhatók* meg:
 - (MEGHAT katonai célpontok és *ellenségesnek nyilvánított erők*) (**Megjegyzés:** Ld. a 30-39. ROE Csoportot).
9. Csökkentse a legkisebbre a civilek sérülését vagy halálát, valamint a polgári javakban keletkező járulékos károkat.

**MAGATARTÁSI SZABÁLYOK
(A FEGYVERES KONFLIKTUSHOZ KIADOTT KÁRTYA MODELL HÁTOLDALA)**

1. Tartsa be a fegyveres konfliktusok jogának szabályait, és jelentse azok megsértésének gyanúját a feletteseinek.
2. Ne támadjon meg olyanokat, akik megadták magukat. Adja át őket a feletteseinek.
3. Bánjon minden *fogva tartott* személlyel humánusan.
4. Gyűjtse össze a sérülteket, betegeket és hajótörötteket, és gondoskodjon róluk.
5. Tartsa tiszteletben a civileket és azok tulajdonát.
6. Ne gyűjtsön haditroféát.

TENGERI FIGYELMEZTETŐ ÖVEZET BEJELENTÉSE

5.1 A *tengeri figyelmeztető övezetek* a műveleti kérdések közé tartoznak. A megfelelően kialakított és érvényesített *tengeri figyelmeztető övezetek* eszközt biztosítanak a műveleti parancsnok számára arra vonatkozóan, hogy megerősítse az *önvédelmet* és az *erők védelmét*, továbbá a tengeri terület más használói tudomására hozza a lehetséges veszélyeket. Akármilyen módon is kerülnek alkalmazásra, a *tengeri figyelmeztető övezetek* nem mentesítik a parancsnokokat azon felelősségük alól, hogy gondoskodjanak a nekik alárendelt erők biztonságáról, illetve azon kötelességük alól, hogy betartsák a LOAC és a nemzetközi jog más szabályait.

5.2 A *tengeri figyelmeztető övezetek* tipikusan a tengerészeknek kiadott figyelmeztetés (NOTMAR^{*}), illetve a légi hajózóknak kiadott figyelmeztetés (NOTAM^{**}), vagy más hasonló nyilatkozat formájában kerülnek kijelölésre.

5.3 Az alábbiakban két övezet típusra vonatkozó bejelentési minta található:

- a. *Figyelmeztető terület nemzetközi vizeken.*
- b. *Figyelmeztető terület és elzárt övezet parti tengeren.*

5.4 Ahol a „(MEGHAT)” szó szerepel, a részleteket be kell illeszteni a rendelkezés értelmének pontosításához.

* NOTMAR - Notice to Mariners (A fordító megjegyzése)

** NOTAM - Notice to Airmen (A fordító megjegyzése)

BEJELENTÉSI MINTA – FIGYELMEZTETŐ TERÜLET

1. (MEGHAT esemény vagy körülmény) miatt (MEGHAT *fegyveres erők*) fokozott készenléti állapotban tevékenykednek és további védelmi elővigyázatossági intézkedéseket tesznek (MEGHAT fenyegetéssel) szemben. Ebből következően valamennyi, (MEGHAT objektumot, pl. olajfúró torony, hadihajó) megközelítő repülőgép, hajó és tengeralattjáró kéretik (MEGHAT *fegyveres erőkkel*) rádiókapcsolatot fenntartani a 16. híd-a-hídnak csatornán, nemzetközi légi segélyhívó csatornán (121.5 MHz VHF) vagy katonai légi segélyhívó csatornán (243.0 MHz UHF).
2. (MEGHAT *fegyveres erők*) megfelelő intézkedéseket fognak tenni *önvédelmi* helyzetben, amennyiben a körülmények ezt szükségessé teszik. A (MEGHAT *fegyveres erők*) megközelítő repülőgépek, hajók és tengeralattjárók, elsőnek kapcsolatot teremtve a fent leírtak szerint tisztázhatják szándékaikat.
3. (MEGHAT *fegyveres erők*), amennyiben határos vizeken tevékenykednek, tekintettel kell lenniük a közvetlen közelükben levő repülőgépek, hajók és tengeralattjárók navigációs megfontolásaira.
4. Ezen figyelmeztetésben semmi sem akadályozza, vagy más módon korlátozza valamely hajó navigációs szabadságát, vagy repülőgép átrepülési szabadságát, és szintén nem korlátozza vagy terjeszti ki (MEGHAT *fegyveres erők*) *önvédelemhez* fűződő jogát. Ez a figyelmeztetés csupán abból a célból került kiadásra, hogy tájékoztatást adjon (MEGHAT *fegyveres erők*) fokozott készségi szintjéről, valamint, hogy felhívja az érintetteket a rádiókapcsolat fentiek szerinti fenntartására.

BEJELENTÉSI MINTA – FIGYELMEZTETŐ TERÜLET ÉS ELZÁRT ÖVEZET PARTI TENGEREN

1. Amint az alábbiakban kifejtésre kerül, *figyelmeztető terület* és *elzárt övezet* (MEGHAT olyan esemény, amely övezetek kijelöléséhez vezet) miatt került létrehozásra.
2. Valamennyi tengerész számára tanácsos, hogy tartsák magukat távol a (MEGHAT *fegyveres erőktől*), továbbá azonosítsák magukat és ismertessék céljaikat akkor, ha (MEGHAT *fegyveres erő*) közelében tevékenykednek. Erre irányuló kérdés esetén a tengerészeknek érthetően azonosítaniuk kell magukat, nyilatkozniuk kell a szándékaikról, továbbá, ha (MEGHAT *fegyveres erőktől*) utasítást kapnak, ezen utasításoknak haladéktalanul eleget kell tenniük oly módon, hogy szándékaik ismertté váljanak. A tengerészek vegyék figyelembe, hogy (MEGHAT *fegyveres erő*) készek védelmi intézkedéseket tenni, ide értve a *halálos erő* szükség szerinti alkalmazását is, bármely másik féllel szemben, amelynek kiléte vagy szándékai nem ismertek, illetve amely fenyegetést jelent.
3. Azonnali hatállyal *figyelmeztető terület* létesül (MEGHAT földrajzi koordinátákon) belül.
4. A figyelmeztető terület (MEGHAT ponttól) (MEGHAT távolságig) terjed. Ez a figyelmeztető terület különbözik a jelen Nyilatkozat későbbi részében létrehozásra kerülő *elzárt övezet*től, ugyanakkor részét képezi annak.
5. A hajók számára tanácsos, hogy tartsák magukat távol a *figyelmeztető területtől*, kivéve a szükséges áthaladás eseteit. Amennyiben az áthaladás miatt szükséges belépni az övezetbe, a hajók számára tanácsos, hogy lépjenek kapcsolatba a (MEGHAT másik fél) a 16. tengeri URH csatornán, azonosítsák magukat és ismertessék szándékaikat. Ha (MEGHAT *fegyveres erő*) valamely hajónak azt tanácsolják, hogy hagyja el a *figyelmeztető területet*, a hajónak ezt haladéktalanul végre kell hajtania. Ilyen utasítás kiadására csak szükség esetén és annak érdekében kerül sor, hogy megelőzze a hajó veszélybe kerülését.
6. Mindemellett, azonnali hatállyal *elzárt övezet* kerül létrehozásra, és – összhangban a nemzetközi joggal – (MEGHAT parti tengeren) a véltlen áthaladás jogának gyakorlása (MEGHAT földrajzi koordinátákon) belül időlegesen felfüggesztésre kerül. Az *elzárt övezet* (MEGHAT ponttól) (MEGHAT távolságig) terjed.
7. Csak (MEGHAT hajók) és (MEGHAT fegyveres erő) számára engedélyezett az *elzárt övezetbe* való belépés. Az övezetbe engedély nélkül belépést megkísérlő hajók védelmi intézkedések tárgyai lehetnek, ide értve a *halálos erő* szükség szerinti alkalmazását is. *Halálos erő* alkalmazását megelőzően minden ésszerű erőfeszítést meg kell tenni a hajók figyelmeztetése érdekében. Mindazonáltal, a *halálos erő* alkalmazására sor fog kerülni, amennyiben ez szükséges.
8. A jelen Nyilatkozatban foglaltakkal kapcsolatos kérdések esetén (MEGHAT kapcsolattartó személy és elérhetőség) bővebb felvilágosítással tud szolgálni.

AZONOSÍTÁSRA FELSZÓLÍTÁS ÉS FIGYELMEZETÉSEK

6.1 Amennyiben van rá idő, és a körülmények is megengedik, a fenyegetést jelentő *fegyveres erőket* és egyéneket figyelmeztetni kell, és lehetőséget kel adni számukra a visszavonulásra, vagy a fenyegető cselekmények más módon történő abbahagyására. Jelen Függelék az ilyen figyelmeztetések kiadásakor alkalmazandó szövegre nyújt példát.

6.2 A figyelmeztetésekre való válaszreakció elmaradása bizonyítékául szolgálhat az *ellenséges szándék* meglétére.

6.3 Tengeri és légi környezetben a repülőket azonosításra történő felszólítása és figyelmeztetése általában a katonai légi segélyhívó csatornán (243 MHz), illetve a nemzetközi légi segélyhívó csatornán (121.5 MHz) történik. Hajóknak szóló figyelmeztetések leadása általában a 16. híd-a-hídnak csatornán történik.

6.4 Szárazföldi műveletekre vonatkozó példák:

“(MEGHAT azonosító)! Állj, vagy lövök!”
“Figyelem! Ha nem távozik / nem áll meg, (MEGHAT eszközt) fogok alkalmazni Ön ellen.”

6.5 Légi műveletekre vonatkozó példák:

Felszólítás: “Figyelem, azonosítatlan légi jármű (MEGHAT pozícióban és/vagy radarral (IFF/SSR) bemérve) (MEGHAT magasságban), Ön megközelítette a (MEGHAT ország) (MEGHAT hadihajóját, vagy katonai repülőgépet). Felszólítom, hogy létesítsen kommunikációs kapcsolatot, azonosítsa magát, és közölje szándékait.”

Figyelmeztetés: “Azonosítatlan (vagy azonosító, ha ismert) légi jármű (MEGHAT pozícióban és/vagy radarral (IFF/SSR) bemérve) (MEGHAT magasságban), (MEGHAT útvonalon) és (MEGHAT sebességgel), Ön megközelítette a (MEGHAT hadihajót vagy katonai repülőgépet). Az Ön azonosítója nem ismert és/vagy szándékai nem tisztázottak. Ön veszélyes területre lépett. Felszólítom, hogy azonnal létesítsen kommunikációs kapcsolatot, vagy haladéktalanul változtasson irányt (MEGHAT irányba), hogy biztonságban maradjon.

6.6 Tengeri példák:

Felszólítás: “Figyelem, azonosítatlan felszíni (vagy felszín alatti) vízi jármű (MEGHAT pozícióban), Ön megközelítette a (MEGHAT ország) hadihajóját. Felszólítom, hogy létesítsen kommunikációs kapcsolatot, azonosítsa magát, és közölje szándékait.”

Figyelmeztetés: “Azonosítatlan (vagy azonosító, ha ismert) felszíni (vagy felszín alatti) vízi jármű (MEGHAT pozícióban és/vagy radarral (IFF) bemérve, (MEGHAT útvonalon) és (MEGHAT sebességgel), Ön megközelítette a (MEGHAT hadihajót vagy katonai repülőgépet). Az Ön azonosítója nem ismert és/vagy szándékai nem tisztázottak. Ön veszélyes területre lépett. Felszólítom, hogy azonnal létesítsen kommunikációs kapcsolatot, vagy haladéktalanul változtasson irányt (MEGHAT irányba), hogy biztonságban maradjon.

* SSR - Secondary Surveillance Radar (A fordító megjegyzése)

VÁLASZOK A FELSZÓLÍTÁSOKRA, A FIGYELMEZTETÉSEKRE, ÉS MÁS FELHÍVÁSOKRA A TENGEREN

7.1 Jelen Függelék a tengeri környezetben hadihajók és katonai repülőgépek által kapott felszólításokra és figyelmeztetésekre adandó válasz példákat tartalmaz.

7.2 Általános szabályként a katonai egységeket a nemzeti hatóságok felhatalmazzák arra, hogy a külföldi hadihajóktól vagy repülőgépektől kapott felszólításokra és figyelmeztetésekre válaszolva korlátozott mértékben információkat adjanak. A hajótörzs számozása, az útirány és a sebesség általában megadható információk. A hajó vagy repülőgép típusa, neve, előző kikötési helye, célállomása, aktuális műveletei, illetve az egység biztonságos áthaladásához nem tartozó más információk általában nem kerülnek megadásra.

7.3 A felhívásokra adandó válasz javasolt nyelvezete:

a. A válasz első részének tartalmaznia kell "Itt a (MEGHAT ország) (MEGHAT számú) hadihajója (vagy katonai repülőgépe)."

b. A válasz második része az egység tartózkodási helyétől és áthaladási módjától függ. Az alábbi változatok lehetségesek:

"Nemzetközi vizeken rutin műveleteket hajtunk végre."

"Vétlen áthaladást hajtunk végre."

"Tranzit áthaladást hajtunk végre."

"Szigetközi tengeri folyosón való áthaladást hajtunk végre."

c. Közlésre nem engedélyezett információra irányuló kérdés esetén a következő válasz javasolt: "Itt a (MEGHAT ország) (MEGHAT számú) hadihajója (vagy katonai repülőgépe). Nincs felhatalmazásom a kért információ közlésére."

KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

Békeműveletek (peace operations): tág fogalom, amely magában foglalja a béke létrehozására és fenntartására irányuló erőfeszítéseket támogató, konfliktus-megelőzésre, békeépítésre, békefenntartásra, béketeremtésre és béke kikényszerítésre irányuló műveleteket.

Egyéni önvédelem (individual self-defence): valamely személy azon joga, hogy megvédje magát (és bizonyos esetekben más egyéneket) *ellenséges cselekménnyel* vagy *ellenséges szándékkal* szemben.

Egység önvédelem (unit self-defence): egységparancsnokok azon joga, hogy *ellenséges cselekedettől* vagy *ellenséges szándéktól* megvédjék egységüket, nemzetük más egységeit, valamint meghatározott más egységeket.

Elektronikai hadviselés (electronic warfare): az *információs műveletek* alapképessége, amely magában foglal bármely, az elektromágneses tartomány ellenőrzése, személyek, létesítmények és felszerelések megvédése, vagy az ellenség *megtámadása* érdekében az elektromágneses és irányított energia felhasználásával végrehajtott katonai cselekményt. Megjelölésére az EW rövidítés is használatos.

Élesített tengeri akna (armed naval mine): olyan tengeri akna, amely vagy mindenfajta biztonsági szerkezet nélkül kerül telepítésre, vagy telepítéskor kerül élesítésre oly módon, működésbe lépjen, ha az előre meghatározott feltételek teljesülnek.

Ellenséges cselekedet (hostile act): valamely nemzettel, a *fegyveres erő*kkal, illetve más kijelölt személyekkel vagy tulajdonnal szembeni *támadás*, vagy másfajta erőalkalmazás.

Ellenségesnek nyilvánított erők (declared hostile force): bármilyen civil, félkatonai, vagy katonai erő, illetve terrorista szervezet, amelyet az illetékes hatóság ellenségesnek nyilvánított.

Ellenséges szándék (hostile intent): ellenséges cselekedet azonnali végrehajtásával való fenyegetés.

Elzárt övezet (exclusion zone): a szankciókat érvényesítő szerv által létrehozott övezet meghatározott tevékenységeknek egy meghatározott földrajzi területen való megtiltása céljából. Ld. még a *tengeri figyelmeztető övezet* és a *figyelmeztető terület* címszavakat is.

Erők védelme (force protection): a személyzettel (ide értve a családtagokat is), az erőforrásokkal, a létesítményekkel, és a kritikus információkkal szembeni ellenséges cselekmények megelőzése és csökkentése érdekében végrehajtott cselekmények. Az *erők védelme* nem foglalja magában az ellenség legyőzése érdekében végrehajtott cselekmények, vagy a balesetek, időjárási körülmények, illetve járványok elleni védekezést.

Fegyveres erő (Force): katonai egység, vagy jelen művelet-végrehajtási szabályok alapján tevékenykedő szervezet. *Önvédelem* szempontjából a *fegyveres erő* fogalma magában foglalja fegyveres erőt kísérő személyzetet, a hadifoglyokat, az internáltakat, továbbá a *fegyveres erő* ellenőrzése alatt álló, *fogva tartott* személyeket.

Felsőbb hatóság (higher authority): egy nemzeten belüli hatóság, amely a *fegyveres erők* parancsnokánál, vagy a *fegyveres erők* egységeinél magasabb szinten helyezkedik el.

Figyelmeztető lövés (warning shot): személy, hajó vagy repülőgép közelében leadott lövés valamely cselekmény azonnali abbahagyására történő felszólításként, károkozás vagy sérülés okozásának szándéka nélkül.

Figyelmeztető terület (warning area): olyan bejelentés, amely jelzi a lehetséges veszélyeket tengeren, mint pl. fegyverek tesztelése, gyakorlatok, harctevékenység, vagy más műveletek. Ld. még az *elzárt övezet* és a *tengeri figyelmeztető övezet* címszavakat.

Fogadó nemzet (host nation): az a nemzet, amely egyetértőleg fogadja a szövetséges nemzetek és/vagy koalíciós partnerek fegyveres erőit és/vagy szállítmányait abból a célból, hogy azok a területén települjenek, feladatot hajtsanak végre, vagy azon átvonuljanak.

Hajó területére lépés ellenszegülő környezetben (opposed boarding): valamely hajó területére lépés olyan esetben, amikor a hajó kapitánya vagy személyzete egyértelművé tette, hogy a hajó területére lépés megelőzése érdekében intézkedések megtételére kerül sor.

Hajó területére lépés megengedő környezetben (compliant boarding): valamely hajó területére lépés olyan esetben, amikor a hajó kapitánya és személyzete együttműködik.

Hajó területére lépés nem megengedő környezetben (non-compliant boarding): valamely hajó területére lépés az érintettek ezzel kapcsolatos egyetértése nélkül.

Halálos erő (deadly force): halál, vagy halált eredményező súlyos sérülés szándékos vagy lehetséges okozására szolgáló erő, tekintet nélkül arra, alkalmazásának következménye lesz-e halál, vagy súlyos sérülés.

Harcosok (fighters): nem-nemzetközi fegyveres konfliktusban részt vevő fegyveres erők, szakadár fegyveres erők, vagy más fegyveres csoportok tagjai.

Híszegés (perfidy): jogellenes megtévesztés alkalmazása. *Híszegésnek* olyan megtévesztő cselekmények minősülnek, amelyek az ellenség bizalmának kihasználása révén azt a látszatot keltik, hogy a fegyveres konfliktusok joga szerinti védett státuszt kell biztosítani, és céljuk ezen bizalommal való visszaélés. Híszegő cselekedetre példaként szolgálhat a színlelt megadás annak érdekében, hogy csapdába csalja az ellenséget. A nemzeti LOAC kézikönyvek részletesebb definíciókkal és további példákkal szolgálhatnak.

Információs műveletek (information operations): az *elektronikai hadviselés*, a *számítógép-hálózati műveletek*, a *lélektani műveletek*, a *katonai megtévesztés*, valamint a *műveletbiztonság* alapképességeinek integrált alkalmazása, összhangban speciális támogató, és más kapcsolódó képességekkel a szembenálló fél emberi és automatikus döntéshozatalának befolyásolása, megszakítása, megrontása vagy megszerzése, egyidejűleg pedig a saját döntéshozatal védelme érdekében. Megjelölésére az IO rövidítés is használatos.

Kalózkodás (piracy): magánhajó vagy –repülőgép személyzete vagy utasai által egy másik hajó vagy repülőgép, illetve az ilyen hajón vagy repülőgépen levő személyek vagy tulajdon ellen privát célokból elkövetett jogellenes erőszakos cselekmény, vagyon-eltulajdonítás (pl. lopás, rablás vagy fosztogatás), illetve *fogva tartás* a *nemzetközi vizeken* vagy afölött.

Katonai megtévesztés (military deception): a baráti erők képességei, szándékai és műveletei tekintetében az ellenség katonai döntéshozóinak szándékos félrevezetése érdekében végrehajtott cselekmények, azzal a céllal, hogy az ellenség meghatározott cselekményeket végrehajtsa (vagy ne hajtsa végre), hozzájárulva ezzel a baráti *fegyveres erők* küldetésének teljesítéséhez.

Kazettás lőszer (cluster munition): általában olyan hagyományos lőszer, amelynek célja, hogy további, halálos hatást előidéző, robbanó lőszerkeket szórjon szét, vagy bocsásson ki. A nemzeti definíciók eltérnek a nemzeti politikáktól és a nemzetközi szerződéses kötelezettségektől függően.

Kibertér (cyberspace): elektronikai és elektromágneses erővonalak felhasználása révén kialakított globális tartomány, amelynek célja az adatok tárolása, módosítása és cseréje hálózatrendszeren keresztül, ide értve az Internetet, a telekommunikációs rendszereket, valamint az ezekhez kapcsolódó infrastruktúrát.

Közvetett tűz (indirect fire): olyan célpont ellen irányított tűz, amely a célzó által nem látható, és amely önmagában nem szolgál a fegyver, vagy az irányzó célzási pontjául. A *közvetett tűz* fogalma magában foglalja a *megfigyelt közvetett tüzet* és a *nem megfigyelt közvetett tüzet*.

Közvetlen tűz (direct fire): olyan célpont ellen irányított tűz, amely a célzó számára látható. Maga a célpont a fegyver, vagy az irányzó célzási pontjául szolgál.

Lélektani műveletek (psychological operations) tervezett műveletek a kiválasztott információknak és jelzéseknek a célközönséghez való közvetítése céljából, annak érdekében, hogy befolyásolják az érzelmeit, indítékait, objektív gondolkodását, és végeredményképpen a kormányok, szervezetek, csoportok és egyének viselkedését. A *lélektani műveletek* célja, hogy indukálják és megerősítsék a kezdeményező céljainak kedvező hozzáállást és viselkedést.

Megfigyelt közvetett tűz (observed indirect fire): olyan közvetett tűz, amelynek hatáspontja vagy robbanási helye megfigyelő által látható. A megfigyelés alapján a tűz ellenőrizhető és módosítható.

Megjelölés (marking): valamely célponttal való kapcsolat fenntartása attól a pozíciótól kezdve, ahol célmegjelölő egység, vagy a célmegjelölő azonnali támadó képességgel rendelkezik.

Működésképtelenné tevő tűz (disabling fire): valamely hajó, repülőgép vagy jármű ellen irányított olyan tűz, amely kárt okoz a manőverezési képességben, de nem teszi lehetetlenné a túlélést.

Nem halálos erő (non-deadly force): olyan erő, amelynek nem célja, illetve alkalmazása révén nem valószínű halál, vagy halált eredményező súlyos sérülés okozása.

Nem harcolók kimenekítésére vonatkozó műveletek (non-combatant evacuation operations): nemzeti hatóság által irányított műveletek, amelyek révén nem harcolókat menekítenek ki idegen országokból biztos helyekre olyan esetekben, amikor életük háború, civil zavargás, vagy természeti katasztrófa miatt veszélyben van.

Nem megfigyelt közvetett tűz (unobserved indirect fire): olyan közvetett tűz, amelynek hatáspontja vagy robbanási helye nem kerül megfigyelésre.

Nemzeti légtér (national airspace): valamely ország területe, belső vizei, parti tengere, és szigetközi vizei feletti légtér.

Nemzeti önvédelem (national self-defence): valamely nemzet, a nemzet *fegyveres erői*, valamint a nemzethez tartozó személyek, illetve azok tulajdonának megvédése. Az egységparancsnokok a *nemzeti önvédelmet* általában abban az esetben gyakorolhatják, ha erre *felsőbb hatóság* felhatalmazást ad.

Nemzeti vizek (national waters): valamely parti állam területi szuverenitása alá tartozó vizek. A *nemzeti vizek* csak a belső vizeket, a parti tengert, valamint a szigetközi vizeket foglalják magukba.

Nemzetközi légtér (international airspace): a csatlakozó övezet, a kizárólagos gazdasági övezet, a nyílt tenger, valamint a nemzeti szuverenitás alatt nem álló más területek feletti légtér.

Nemzetközi vizek (international waters): olyan tengeri terület, amely nem tartozik egyik nemzet fennhatósága alá sem. A parti tengertől a nyílt tenger irányába elhelyezkedő vízterület *nemzetközi*

vizeknek minősül, amelyen a nemzetközi közösség tagjai által gyakorolhatók a nyílt tengeri navigációs és átrepülési szabadságok. A *nemzetközi vizek* magukban foglalják a csatlakozó övezetet, a kizárólagos gazdasági övezetet és a nyílt tengert.

Nyomon követés (*shadowing*): valamely objektum figyelemmel kísérése és vele (nem feltétlenül folyamatos) kapcsolattartás. A *nyomon követés* végrehajtható nyíltan vagy titokban.

Önvédelem (*self-defence*): szükséges és arányos erő alkalmazása, ide értve a *halálos erő* alkalmazását is, a fegyveres erők, személyek vagy tulajdon támadástól, vagy közvetlenül várható *támadástól* való megvédése érdekében.

Fogva tartás (*detention*): valamely személy fogva tartása akarata ellenére, de jogszerű célból, mint pl. vád alá helyezés, közrend fenntartása, vagy jogszerű parancs alapján.

Összhaderőnemi (*joint*): olyan tevékenységek, műveletek, szervezetek, stb., amelyekben kettő vagy több haderőnem vesz részt.

Segítségnyújtás céljából történő belépés (*assistance entry*): hajók vagy repülőgépek belépése a parti tengerre az érintett parti állam előzetes engedélye nélkül, annak érdekében, hogy jóhiszeműen sürgős segítséget nyújtsanak azoknak, akik a tengeren veszélyben vannak, vagy segítségre szorulnak. Ez a jog csak akkor érvényesíthető, ha a veszély, vagy a segítségnyújtás helye ismert. Nem terjed ki a kutatásra, amelyhez a parti állam beleegyezése szükséges.

Semlegesítés (*neutralize*): időleges vagy végleges hatástalanítás.

Súlyos bűncselekmény (*serious crime*): gyilkosság, megerőszakolás, súlyos testi sértés, vagy más olyan bűncselekmény, amely nagy valószínűség szerint halált, vagy súlyos testi sérülést okoz.

Számítógép-hálózati adatszerzés (*computer network exploitation*): a műveleti és a felderítési információ-gyűjtő képességeket elősegítő, számítógép-hálózat felhasználása révén végrehajtott tevékenység, amely információkat gyűjt a célponttól, illetve a szembenálló fél automatikus információ rendszereiről vagy hálózatairól. Megjelölésére a CNE rövidítés is használatos.

Számítógép-hálózati műveletek (*computer network operations*): a számítógép-hálózati támadásból, a számítógép-hálózati védelemből, valamint az azokhoz kapcsolódó számítógép-hálózati adatszerzésből álló, a műveletek végrehajtását elősegítő tevékenységek. Megjelölésére a CNO rövidítés is használatos.

Számítógép-hálózati támadás (*computer network attack*): számítógép-hálózat felhasználása révén végrehajtott olyan cselekmények, amelyek megszakítják, megakadályozzák, csökkentik, vagy szétrombolják a számítógépeken és a számítógép-hálózatokon tárolt információt, vagy magukat a számítógépeket, illetve a számítógép-hálózatokat. Megjelölésére a CNA rövidítés is használatos.

Számítógép-hálózati védelem (*computer network defence*): számítógép-hálózat felhasználása révén végrehajtott olyan cselekmények, amelyek kivédik, figyelemmel kísérik, elemzik, felderítik és lereagálják az információs rendszerekben és számítógép-hálózatokban történő engedély nélküli tevékenységet. Megjelölésére a CND rövidítés is használatos.

Személy elleni akna (*anti-personnel mine*): olyan szárazföldi akna, amelynek célja, hogy felrobbanjon valamely személy jelenléte, közelsége vagy érintése következtében, és egy vagy több személyt a nekik okozott sérülés, vagy halál következtében ártalmatlanná tegyen. Ezzel ellentétben, a valamely jármű jelenléte, közelsége vagy érintése következtében felrobbanó olyan aknák, amelyek működésbe lépést gátló szerkezettel vannak felszerelve, ezen felszereltségük okán nem tekinthetők személy elleni aknáknak.

Támadás (attack): erőszakos cselekedetek, vagy számítógép-hálózati támadás, amelynek következtében ésszerűen várható halál, testi sérülés, vagy tulajdonban károkozás bekövetkezése.

Távírányítású tengeri akna (controlled naval mine): olyan tengeri akna, amely nem rendelkezik romboló képességgel mindaddig, amíg valamilyen élesítő parancs nem aktiválja (amelynek következtében élesített tengeri aknává válik).

Tengeri aknák (naval mines): a vízben, a tengerfenéken vagy ezek alatti rétegekben elhelyezett robbanó szerkezetek, amelyeknek az a célja, hogy megrongálják, vagy elsüllyesszék a hajókat, illetve elrettentsék azokat valamely területre történő belépéstől.

Tengeri figyelmeztető övezet (maritime warning zone): meghatározott tengeri terület és a felette levő légtér, amelyben valamely nemzet korlátozni szándékozza más használók navigációs és/vagy átrepülési szabadságát, illetve más módon befolyásolja ezen szabadságok gyakorlását. Ld. még az *elzárt övezet* és a *figyelmeztető terület* címszavakat, amelyek a *tengeri figyelmeztető övezet* különböző típusai.

Tengeri megakadályozó műveletek (maritime interdiction operations): olyan műveletek, amelyek személyek/anyagok meghatározott földrajzi területen belüli tengeri környezetben vagy afölött történő mozgására vonatkozó korlátozások kikényszerítésére irányulnak.

Terrorista-ellenes figyelmeztető bóják (counter-terrorist warning boom): hajók köré a vízben elhelyezett szerkezet, amely figyelmezteti és megakadályozza a kisebb hajókat abban, hogy túlzottan megközelítsék a védendő hajót.

Világűr (outer space): ez a terület a nemzeti légtér nem meghatározott felső határán kezdődik, és a végtelenbe terjed ki. A nemzetközi jog elismeri az ember alkotta műholdak és más objektumok áthaladási szabadságát a Föld körüli keringési magasságban és azon túl.

A Humanitárius Jog Nemzetközi Intézete

A Humanitárius Jog Nemzetközi Intézete egy 1970-ben alapított, független, non-profit humanitárius szervezet. Központja a sanremo-i (Olaszország) Villa Ormondban található.

Az Intézet fő célja a nemzetközi humanitárius jog, az emberi jogok, a menekültjog, valamint az azokkal kapcsolatos ügyek előmozdítása.

Az Intézet, mint a nemzetközi humanitárius jog valamennyi aspektusával kapcsolatban képzést, kutatást, és ismeretterjesztést végző kiválósági központ, nemzetközi megbecsülést szerzett.

Az Intézet szorosan együttműködik számos fontos, a humanitárius ügyért elkötelezett nemzetközi szervezettel, ide értve a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságát (ICRC), az ENSZ Menekültügyi Főbiztosát (UNHCR), és a Migráció Nemzetközi Szervezetét (IOM). Műveleti kapcsolatban áll az EU-val, az UNESCO-val, a NATO-val, az OIF-el, a Vöröskereszt és Vörösfélhold Társaságok Nemzetközi Szövetségével, valamint az Olasz-Latin-Amerikai Intézettel (IILA). Tanácsadó státusszal bír az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsában (ECOSOC), valamint az Európa Tanácsban.

Az Intézet bevételei nagymértékben a tagsági díjakból, a tanfolyami díjakból, a kormányok, intézetek vagy szervezetek önkéntes hozzájárulásaiból, továbbá támogatásokból, hagyatékokból, illetve adományokból származnak. Az Intézet pénzügyi forrásai szerénynek mondhatók, ha összehasonlítjuk a nemzetközi közösség növekvő érdeklődésére számot tartó területén történt kötelezettség-vállalásával, és az e területen végzett tevékenységének jelentőségével.

INTERNATIONAL INSTITUTE OF HUMANITARIAN LAW

Villa Ormond, Corso Cavallotti 113, 18038 Sanremo - Italy

Tel. +39 0184 541848 - Fax +39 0184 541600

web site: www.iihl.org – email: sanremo@iihl.org